

N:o 170.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående omorganisation af marinförvaltningen m. m.; gifven Stockholms slott den 9 april 1908.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvärens ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen dels att

1:o) godkänna följande förslag till aflöningsstat för marinförvaltningen:

	Lön.		Tjänstgöringspennin- gar.		Orts- tillägg.		Arfvoden eller fel- räknings- pennin- gar.		Summa.		
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	
Artilleriaafdelningen.											
1 kemist	4,500	—	500	—	—	—	—	—	—	5,000	} Efter 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring kan lönen höjas hvarje gång med 500 kr.
Fortifikationsafdelningen.											
1 chef	—	—	—	—	—	—	1,000	—	—	1,000	
Civilafdelningen.											
Chef: marinöfverkommissarien	6,000	—	2,700	—	800	—	—	—	—	9,500	
1 amiralitetsråd	5,000	—	2,500	—	600	—	—	—	—	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 tjänsteman i 2:a lönegraden	3,600	—	1,800	—	400	—	—	—	—	5,800	
4 d:o	14,400	—	7,200	—	1,600	—	—	—	—	23,200	
Transport	33,500	—	14,700	—	3,400	—	1,000	—	—	52,600	

	Lön.		Tjänstgöringspennin- gar.		Orts- tillägg.		Arfvoden eller fel- räknings- pennin- gar.		Summa.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Transport	33,500	—	14,700	—	3,400	—	1,000	—	52,600	—
1 tjänstemän i 1:a lönegraden	2,200	—	1,500	—	300	—	—	—	4,000	—
8 d:o	17,600	—	12,000	—	2,400	—	—	—	32,000	—
1 d:o, marinkassör	2,200	—	1,500	—	300	—	500	—	4,500	—
1 advokatfiskal, som tillika förrättar advokatfiskals- göromålen vid Stockholms station	—	—	—	—	—	—	3,000	—	3,000	—
1 förste vaktmästare	900	—	450	—	150	—	—	—	1,500	—
1 vaktmästare	700	—	350	—	150	—	—	—	1,200	—
3 d:o	2,100	—	1,050	—	450	—	—	—	3,600	—
Till vikariatsersättning, arf- voden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrifningskost- nad m. m.	—	—	—	—	—	—	—	—	30,600	—
Summa	59,200	—	31,550	—	7,150	—	4,500	—	133,000	—

Efter 5 år kan lönen
höjas med 500 kr.,
efter 10 år med yt-
terligare 500 kr. och
efter 15 år med än
ytterligare 500 kr.

Efter 5 år kan lönen
höjas med 100 kr.

Ann. 1. Öfrig, marinförvaltningen tillhörande personal af officers-, underofficers-, mariningenjör-, marinintendentur- och marinläkarekärerna samt fortifikationen åtnjuter aflönning å andra stater.

Ann. 2. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen afdrages 100 kr. årligen.

Ann. 3. Ålderstillägg å lön utgå från femte hufvudtitelns anslag till ålderstillägg.

2:o) besluta, att denna stat skall träda i kraft den 1 januari 1909 under förutsättning att Kungl. Maj:t dessförinnan meddelar föreskrift därom, att samtliga till civilafdelningen hörande ordinarie tjänstemän och vaktmästare skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag;

3:o) godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmånerna för den till civilafdelningen hörande personalen nämligen:

att innehafvare af ordinarie befattning skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af ämbetsverket eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad,

samt i sådant hänseende äfvensom därest ämbetsverkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att detsamma ej längre kan såsom själfständigt ämbetsverk anses, eller därest vissa, ifrågavarande ämbetsverk tillhörande göromål öfverflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas;

att med ordinarie befattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej, hvad angår marinöfverkommissarien och amiralitetsrådet, Kungl. Maj:t och, hvad angår innehafvare af annan befattning, marinförvaltningen, uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt på tjänstgöringen i ämbetsverket, finner uppdraget eller befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas;

att tjänsteman är skyldig att tjänstgöra i den särskilda befattning, där han, till befordrande af arbetets oafbrutna gång, befinnes vara lämplig och behöflig;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänsteman eller vaktmästare för den tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman eller vaktmästare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke af marinförvaltningen pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej marinförvaltningen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning i marinförvaltningen, densamma, mot åtnjutande i först nämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar men i senare fallet af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor, att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om marinförvaltningens omorganisation;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att tjänstemännen äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, marinöfverkommisariien, amiralitetsrådet och tjänstemännen af andra lönegraden en hvar under en och en half månad samt tjänstemännen af första lönegraden en hvar under en månad;

att tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid af året, som af chefen för marinförvaltningen bestämmes, begagna sig af semester;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som där-efter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt; samt

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

4:o) förklara,

ej mindre att en hvar, som med eller efter 1909 års ingång tillträder ordinarie befattning i marinförvaltningen å civilafdelningen, skall vara pliktig att underkasta sig nu onförmälda villkor och bestämmelser;

än äfven att de förutvarande innehafvare af ordinarie befattningar i marinförvaltningen å civilafdelningen eller kansliet, hvilka icke före den 1 november 1908 anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nyssnämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

5:o) höja det i riksstaten under femte hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag till marinförvaltningen från 50,600 kronor till 133,000 kronor eller således med 82,400 kronor;

dels ock att, med godkännande af sådan ändring i organisationen af flottans marinläkarekår, att med marinöfverläkaretjänsten icke vidare skall förenas befattning såsom förste läkare vid flottans station i Stockholm, för berörda ändamål anvisa å extra stat för år 1909 ett belopp af 7,825 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

C. A. Ehrensvärd.

Utdrag af protokollet öfver sjöförsvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti statsrådet å Stockholms slott den 9 april 1908.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM.

Departementschefen, statsrådet grefve Ehrensvärd, anförde:

Sedan marinförvaltningen till åttlydnad af föreskrift i nådigt bref den 21 juni 1907 den 25 påföljande september afgifvit förslag till den omorganisation af ämbetsverket, som marinförvaltningen ansåge erforderlig, äfvensom till lönereglering för ämbetsverkets civila ämbets- och tjänstemän med undantag af dem, hvilka icke åtnjöte aflöning å ämbetsverkets stat, samt för ämbetsverkets betjante, har chefen för sjöförsvarsdepartementet på grund af nådigt bemyndigande tillkallat fyra sakkunniga att biträda med ytterligare utredning och affattande af slutligt förslag i ämnet.

De sakkunniga, hvilka slutligen utgjorts af ledamöterna af Riksdagens första kammare, generalmajoren Johan Gustaf Björnin och f. d. distriktschefen greve Carl Taube samt ledamöterna af Riksdagens andra kammare hemmansägaren Carl Persson i Stallerhult och vice häradshöfdingen Jacob Larsson, hafva den 9 mars 1908 afgifvit utlåtande och förslag i ämnet; och sedan marinförvaltningen den 21 i samma månad däröfver afgifvit infordradt yttrande, anhåller jag att nu få underställa öfver nämnda fråga Eders Kungl. Maj:ts pröfning.

Historik.

Efter departementalstyrelsens inrättande år 1840 utfärdades instruktion för förvaltningen af sjöärendena den 18 januari 1841. Enligt denna instruktion skulle ämbetsverket bestå af en chef, två flottans officerare, ett amiralitetskammarråd och lotsdirektören, den sistnämnda dock endast i de mål, som af honom föredroges, samt vara ett kollegium, hvari »alla mål skulle gemensamt behandlas och efter flesta rösterna afgöras» med utslagsrätt för chefen i händelse af lika röstetal för skilda meningar.

I denna organisation synes ändring icke hafva blifvit ifrågasatt för än i det betänkande, som afgafs af den kommitté, hvilken den 25 april 1857 förordnades för behandling af frågan om styrelse- och förvaltningsverkens organisation, men under de följande tjugu åren gjordes frågan om förvaltningens af sjöärenden organisation till föremål för åtskilliga utredningar och förslag, därvid meningarna angående lämpligaste organisationsformen visat sig synnerligen delade. De sålunda framkomna olika åsikterna syntes emellertid alla öfverensstämma däri, att ärendenas *beredning* borde, allt efter dessas olika art, verkställas på skilda afdelningar, hvardera under sin chef, till hvars biträde borde anvisas nödiga arbetskrafter, valda med hänsyn till särskilda specialinsikter. Vidare syntes enighet råda därom, att de militäriskt-tekniska ärenden, hvilka tidigare tillhört förvaltningen af sjöärendena men blifvit år 1872 därifrån skilda och förlagda till fristående byråer, borde återföras till den centrala förvaltningsmyndigheten. Meningsskiljaktigheten gällde däremot hufvudsakligen formen för *beslutanderättens* utöfning. I detta hänseende framfördes slutligen tre hvarandra motstående förslag: *dels* att beslutanderätten skulle utom i vissa fall tillhöra en för hela verket gemensam chef, *dels* att alla ärenden borde afgöras kollegialt, och *dels* att beslutanderätten skulle i militäriskt-tekniska ärenden samt i fråga om verkställighetsåtgärder, grundade på gifna föreskrifter eller

redan fattade beslut, tillhöra en hvar afdelningschef för den förvaltningsgren, som tillhörde hans afdelning, men i andra frågor utöfvas af samtliga afdelningschefer gemensamt vid sammanträde i plenum. Vid föredragning af denna organisationsfråga inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 8 december 1876 anförde dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet, att af nämnda tre förslag det sista vore det, som jämförelsevis bäst fyllde behovet och bibringade åt ärendenas behandling mesta sakkunskapen, stödd på det personliga ansvaret. Det förslag till grunder för förvaltningens af sjöärendena ombildning till en marinförvaltning, hvilket vann godkännande af 1877 års Riksdag och som vidare utformades i instruktionen för marinförvaltningen den 7 december 1877, anslöt sig äfven i hufvudsak till den princip, hvilken fått sitt uttryck i samma tredje alternativ. Denna princip blef likväl öfvergifven redan år 1881, då marinförvaltningen erhöll en gemensam chef och de militäriskt-tekniska ärendena undandrogos från afdelningschefernas beslutanderätt och lades under kollegialt afgörande i plenum. Den kollegiala behandlingsform för afgörandet af flertalet ärenden, hvilken var utmärkande för den äldre förvaltningen af sjöärendena, hade således genom nyssnämnda förändring blifvit i väsentlig mån återbördad åt marinförvaltningen, i hvars senare instruktioner denna behandlingsform fortfarande bibehållits och ytterligare fullständigats.

Enligt de af 1877 års Riksdag godkända organisationsgrunderna skulle marinförvaltningen bestå af tre sins emellan likställda afdelningar: *militärafdelningen*, *ingenjörafdelningen* och *civilafdelningen*. Af dessa tre afdelningar hafva ingenjörafdelningen och civilafdelningen icke undergått någon väsentligare förändring. Militärafdelningen har däremot varit föremål för ombildning och fortsatt uppdelning i särskilda specialafdelningar. Enligt 1877 års instruktion för marinförvaltningen hade militärafdelningen att handlägga dels ärenden rörande sjötruppernas proviantering, beklädnad och sängservis, kaserner och sjukvård, artilleri- och minväsendet, vissa inventarie- och utredningseffekter, trupp- och persedeltransporter, dels ock vissa ärenden rörande navigationsskolorna, hvilka sistnämnda ärenden blifvit med ingången af år 1877 öfverflyttade från kommerskollegium till förvaltningen af sjöärendena. De sålunda till marinförvaltningens militärafdelning hänvisade ärenden hade förut handlagts dels af militärledamöterna i förvaltningen af sjöärendena dels af varfsbyrån och dels af militärbyrån. Mellan tre till tjänstgöring å marinförvaltningens militärafdelning kommande officerare skulle ärendena fördelas sålunda, att en af dem ansva-

rade för de ärenden, som rörde artilleri, handvapen och ammunition, en för de frågor, som rörde minväsendet, och en för öfriga afdelningen tillhörande frågor. Genom sådan anordning af förvaltningens militärafdelning hade denna betydande grupp af ärenden, förut handlagda å särskilda fristående byråer, blifvit sammanförda under afdelningschefens ledning och personliga ansvar, på samma gång som man velat tillgodose ärendenas sakkunniga beredning genom specialisering af arbetet inom afdelningen. Denna anordning af marinförvaltningens militärafdelning bröts emellertid ungefär samtidigt med omläggningen af formerna för beslutanderättens utöfning vid ärendenas behandling inom förvaltningen, med hvilken omläggning de särskilda afdelningarna fingo sin hufvudsakliga betydelse för ärendenas beredning.

Sedan genom kungl. bref den 31 maj 1878 föreskrifvits, att »för beredande af ändamålsenligare handläggning af angelägenheter rörande flottans artilleri» ytterligare tre officerare skulle tjänstgöra å marinförvaltningens militärafdelning, vidtogs en uppdelning af militärafdelningen i en *intendentafdelning* och en *artilleriafdelning*. Till intendentafdelningen skulle, utom ärenden angående proviantering, beklädnad och sjukvård, endast höra så att säga allmänt militära ärenden. Genom ny instruktion för marinförvaltningen den 10 juli 1884 delades artilleriafdelningen ytterligare genom bildandet af en särskild *minafdelning*. I sammanhang med regleringen af utgifterna å riksstatens femte hufvudtitel beslöt därefter 1885 års Riksdag dels att godkänna ett statsverkspropositionen bilagdt förslag till stat, upptagande de militära befattningar vid flottan — bland andra chefens för marinförvaltningen samt chefernas för marinförvaltningens intendent- och artilleriafdelningar — hvilkas innehafvare borde åtnjuta boställe eller inkvarteringsbidrag, dels ock att höja anslaget till aflöning för flottans kårer och stater med det belopp, som erfordrades för beredande af inkvarteringsbidrag äfven åt chefen för minafdelningen.

Af de sålunda ur förutvarande militärafdelningen bildade tre nya afdelningarna hafva minafdelningen och intendentafdelningen gifvit upphof till ytterligare nybildningar. Den förra har sålunda år 1900 delats i en minafdelning och en *torpedafdelning*, och genom utbrytning af vissa till intendentafdelningen hörande ärenden hafva *sanitetsafdelningen* och *nautiska afdelningen* bildats. Sanitetsafdelningen tillkom såsom följd af den vid 1902 års Riksdag beslutade omorganisationen af marinläkarekåren, i sammanhang hvarmed det bestämdes, att chefen för denna kår, marinöfverläkaren, skulle tjänstgöra såsom afdelningschef i marinförvaltningen och därstädes föredraga frågor rörande flottans och kust-

artilleriets sanitetsväsende. Med innevarande års början hafva från intendentafdelningen till nautiska afdelningen öfverflyttats vissa såsom allmänt militära betecknade ärenden, hvaremot samtidigt de kamerala ärendena angående uppbörd, förvaltning, användande och redovisning af alla till marinförvaltningens befattning hörande medel och persedlar blifvit från civilafdelningen öfverflyttade till intendentafdelningen. Af denna organisationsförändring föranledd reglering af marinöfverintendentens aflöning blef af sistlidet års Riksdag godkänd.

I organisatoriskt hänseende intager marinförvaltningens *fortifikationsafdelning* en särställning. Efter kustfästningarnas öfverflyttande till sjöförsvaret år 1902 har chefen för arméförvaltningens fortifikationsdepartementets militärbyrå mot arvode å marinförvaltningens stat i egenskap af chef för denna senare förvaltnings fortifikationsafdelning haft att bereda och föredraga ärenden rörande dessa fästningar, därvid han till sitt biträde kunnat föfoga öfver personalen å byggnadsafdelningarna vid fortifikationsstabens hufvudstation. I sammanhang med den af 1907 års Riksdag godkända omorganisationen af arméns centrala förvaltningsmyndighet har fortifikationens fästningsbyggnadsafdelning förenats med arméförvaltningens fortifikationsdepartement. På det att icke af denna anledning marinförvaltningens fortifikationsafdelning skulle komma att sakna nödig teknisk arbetskraft, har chefen för fortifikationen fått sig genom kungl. bref den 21 december 1907 anbefalldt att, på framställning af marinförvaltningen, till tjänstgöring vid dennas fortifikationsafdelning med innevarande års början placera erforderligt antal officerare och underofficerare vid fortifikationen.

Marinförvaltningen, som har att utöfva den centrala ledningen af flottans tekniska och ekonomiska angelägenheter, består för närvarande af en chef och nio ledamöter. Chefen, som skall innehafva flaggmans eller kommandörs grad, förordnas endast tills vidare och kan således när som helst förflyttas till annan befattning inom sjöförsvaret. Af ledamöterna äro fem officerare, däraf fyra från flottan och en från fortifikationen, hvilka likaledes innehafva förordnande endast tills vidare. Öfriga ledamöter äro marinöfverintendenten, chef för marinintendenturkåren, marinöfverdirektören, chef för mariningenjörkåren, marinöfverläkaren, chef för marinläkarekåren, samt amiralitetsrådet.

Hvarje ledamot är afdelningschef för en af nedan omförmälda afdelningar, mellan hvilka de till marinförvaltningen hörande ärendena äro fördelade, och har i sådan egenskap att bereda och föredraga de till hans afdelning hörande ärenden.

Intendentafdelningen handlägger de kamerala ärendena eller de, som angå uppbörden, förvaltningen, användandet och redovisningen af alla till marinförvaltningens ämbetsbefattning hörande medel och persedlar med undantag af balans-, afskrifnings-, anmärknings- och besvärsmål, vidare ärenden rörande den flottan tillhörande personalens provianterande och förseende med beklädnad och sängservis samt inkvartering, angående utredning, tillhörande material- och persedeluppbördena i de delar, som ej tillhöra annan afdelning, samt trupptransporter och mönstringar. Å afdelningen tjänstgöra en officer samt erforderlig personal af marinintendenturkåren.

Artilleriafdelningen handlägger frågor om den flytande materielens och kustbefästningarnas artilleribestyckning, om artilleriinventarier samt om den till flottan och kustartilleriet hörande personalens beväpning. Den å afdelningen biträdande personalen utgöres af sex officerare, däraf två tillhörande kustartilleriet och en jämväl tjänstgörande såsom kontrollofficer, samt två underofficerare. Dessutom äro vid afdelningen anställda en kontrollofficer, en kemist samt fyra underofficerare, de senare tjänstgörande såsom biträden åt kontrollofficerare.

Torpedafdelningen handlägger ärenden, som angå den flytande materielens och kustbefästningarnas torpedbestyckning jämte inventarier, tillhörande torpeduppbörden. Den biträdande personalen utgöres af två officerare, en torpedingenjör samt en ritare.

Minafdelningen handlägger ärenden, som angå det fasta minförsvaret och mininventarier äfvensom telegraf- och telefonledningars anläggning, underhåll och betjänande. Såsom biträdande personal tjänstgöra en officer vid flottan, en miningenjör samt en såsom ritbiträde kommenderad flaggjunkare vid kustartilleriet.

Ingenjörafdelningen handlägger ärenden rörande den flytande materielens konstruktion, nybyggnad och underhåll, maskin- och timmermansinventarier, elektrisk belysning, den rörliga materielen till flottans järnvägar, tekniska frågor rörande flottans hamnområden, gatudelar, vägar, kajer, hus och andra byggnader m. m. Till tjänstgöring å afdelningen äro placerade en marindirektör och öfverdirektörsassistent, tre mariningenjörer och en elektroingenjör. Dessutom äro på grund af gällande instruktion för chefen för mariningenjörkåren samt kungl. brefvet den 3 december 1898 å afdelningen anställda fem ritare och ett biträde för ritningars och handlingars ordnande samt expeditiöns-göromål.

Fortifikationsafdelningen handlägger ärenden rörande det till kustförsvaret hörande fästningsväsendet samt angående kustartilleriets

inkvartering m. m. Genom bref den 21 december 1907 har Kungl. Maj:t, såsom förut är nämndt, anbefallt chefen för fortifikationen att till tjänstgöring å marinförvaltningens fortifikationsafdelning från innevarande års början placera erforderligt antal officerare och underofficerare vid fortifikationen.

Sanitetsafdelningen handlägger frågor angående hälso- och sjukvårdsväsendet vid flottan och kustartilleriet. Såsom biträde å afdelningen är kommenderad en marinläkare.

Nautiska afdelningen handlägger de allmänt militära ärendena, såsom frågor om de för öfvande af sjöförsvarets personal erforderliga anordningar i tekniskt och ekonomiskt afseende (i de delar, som ej tillhöra annan afdelning), inventarier, hörande till skeppareuppbörden för fartyg och öfrig flytande materiel, stationernas eldsläckningsväsende, polis, sjötransporter m. m., navigationskolorna (i de delar, som icke tillhöra civilafdelningen) samt sjöinstrument- och sjökarteförråden. Å afdelningen äro såsom biträden kommenderade officerare till erforderligt antal.

Civilafdelningens personal biträder *dels* amiralitetsrådet i hvad rör afskrifnings-, balans-, anmärknings- och besvärsmål, *dels* marinöfverintendenten såsom chef för intendentafdelningen i öfriga kamerala frågor såsom rörande uppbörd, medelsförvaltning, redovisning och revision. Härtill kommer ett gemensamt *kansli*, som har att biträda marinförvaltningens alla afdelningar med utredningar, skrifvelsens uppsättande, expediering m. m.

Till marinförvaltningens handläggning hörande ärenden — med undantag af dem, som röra förberedande åtgärder såsom inhämtande af upplysningar o. d., eller afse rena verkställighetsåtgärder, i hvilka fall de efter föregående beslut af marinförvaltningen handläggas å respektive afdelningar — föredragas i marinförvaltningens plenum af vederbörande afdelningschef. Formen för ärendenas afgörande är kollegial, hvadan vid omröstning flertalets mening blir gällande. I den för ämbetsverket gällande instruktion föreskrifves likväl icke, att alla ledamöter skola vara närvarande vid hvarje frågas behandling. I allmänhet deltaga endast chefen, amiralitetsrådet och den eller de ledamöter, till hvilkas ämbetsbefattning ärendet enligt instruktionen i något afseende hör. I chefens frånvaro eller eljest, då sådant fordras till fyllande af det kollegiala tretalet, är dock hvarje ledamot, vare sig ärendet tillhör hans afdelning eller icke, skyldig att i den ordning instruktionen föreskrifver inträda och i handläggningen af samma ärende deltaga.

De ärenden, i hvilkas behandling samtliga ledamöter i regel deltaga, äro hufvudsakligen de, som röra statsregleringen eller angå verket i dess helhet.

Organisationen i allmänhet.

I afseende å principerna för förvaltningens organisation har marinförvaltningen i sitt ofvannämnda förslag den 25 september 1907, efter att hafva framhållit hurusom i ämbetsverkets plenum kunde komma att deltaga icke mindre än tio personer, anfört följande:

»Att en sådan administrativ apparat icke blir ohandterlig, beror därpå, att i hvarje ärendes behandling deltaga, förutom chefen och amiralitetsrådet, endast den eller de ledamöter, till hvilkas befattning ärendet i något afseende hörer. Enligt hittills tillämpad praxis hafva därför samtliga ledamöter endast undantagsvis deltagit i handläggningen af samma ärende och då hvar och en endast i den mån ärendet berört honom. Sådana ärenden hafva egentligen endast varit de, som angått statsregleringen eller ämbetsverkets organisation.

Att helt upplösa den nu rådande kollegialiteten inom ämbetsverket, torde icke låta sig göra; ty därtill fordrades först, att femte hufvudtitelns anslag fullständigt fördelades mellan afdelningarna, hvilket möjligen skulle framkalla behovet af särskilda tjänstemän för hvardera för kansligöromål, bokföring och redovisning. Vidare kunde, lika litet som departementen i arméförvaltningen, afdelningarna undvara biträde af en civil ledamot, motsvarande arméförvaltningens krigsråd, som i ekonomiska, d. v. s. så godt som alla, frågor hade att tillse, att gällande författningar och andra föreskrifter, Riksdagens beslut och statens bästa vederbörligen iakttoges. I hvarje ärendes behandling skulle då i allt fall deltaga utom chefen och föredragande afdelningschefen en civil ämbetsman, hvarigenom det kollegiala tretalet sålunda komme att bibehållas, äfven om beslutanderätten lades i en mans hand, chefens. Visserligen skulle den nu förefintliga orimligheten bortfalla, att ämbetsverkets ende civile ledamot, amiralitetsrådet, skall deltaga i handläggningen af alla ärenden å alla afdelningarna. Men en väsentlig förändring häruti kommer redan från och med år 1908 att inträda därigenom, att marinöfverintendenten, hvilkens rotel skola tilldelas alla ärenden rörande uppbörderna, förvaltningen, användandet och redovisningen af alla till marinförvaltningens befattning hörande medel och persedlar, sålunda öfvertager en del af amiralitetsrådets hittillsvarande åliggande att deltaga i hand-

*Marinför-
valtningen.*

läggningen af sådana ärenden på andra afdelningars föredragning, hvilka hafva ekonomisk innebörd, för att tillse, att gällande författningar, Riksdagens beslut och andra föreskrifter samt statens bästa vederbörligen iakttagas. Från och med 1908 års ingång kommer alltså marinförvaltningen att förfoga öfver en civil och en civilmilitär ledamot, nämligen amiralitetsrådet och marinöfverintendenten, hvilka jämte sina åligganden såsom afdelningschefer komma att å ämbetsverkets öfriga afdelningar utföra den funktion, som i arméförvaltningen åligger krigsråden. De närmare bestämmelserna härom, liksom äfven den redan genom marinförvaltningens underdåniga skrifvelse den 5 april 1904 med förslag till ändrad instruktion för ämbetsverket väckta frågan om en del uteslutande tekniska eller militärtekniska ärendens afgörande genom enmansbeslut, synes emellertid tillhöra en blifvande instruktion för ämbetsverket.

I afseende å principerna för dettas organisation, sådana de nu blifvit antydda, anser marinförvaltningen således icke för närvarande någon ändring böra vidtagas i hvad som redan gäller eller genom senaste Riksdags beslut blifvit bestämdt.»

De sakkunniga.

De sakkunniga hafva i sitt betänkande framhållit, att det dem gifna uppdraget hufvudsakligen torde afse den civila tjänstemannapersonalen inom marinförvaltningen och de densamma åliggande uppgifter; men med hänsyn till det inre samband, hvilket måste till en organisk enhet förbinda förvaltningsverkets särskilda delar, hade de sakkunniga likväl vid uppdragets fullgörande ansett sig böra till den omfattning, som för ändamålet kunde finnas nödig eller lämplig, till behandling upptaga jämväl frågan om de allmänna grunderna för marinförvaltningens organisation och arbetssätt. I detta hänseende anföra de sakkunniga följande:

»Vi vilja därvid under full anslutning till hvad de för biträde med utredning och affattande af slutligt förslag rörande omorganisation af arméförvaltningen utsedda särskilda sakkunniga i sitt till chefen för landtförsvarsdepartementet afgifna utlåtande den 22 mars 1907 yttrat angående de principer, hvilka borde göra sig gällande vid ordnandet af arméns centrala förvaltning, såsom vår uppfattning uttala, att organisationen af marinens centrala förvaltningsverk, marinförvaltningen, bör byggas på enahanda grunder, sålunda:

att organisationen skall främja en på samma gång sparsam och ändamålsenlig användning af de till sjöförsvaret anvisade medlen;

att organisationen af förvaltningen under fred skall inriktas på möjliggörandet af en hastig och enkel öfvergång till krigsförhållanden; samt

att förvaltningsformerna hos centralmyndigheten och de lokala myndigheterna skola noga anpassas efter hvarandra, så att förbindelserna dem emellan blifva öfverskådliga, enkla och snabba.

Det synes oss, som om i dessa hänseenden marinförvaltningens nuvarande organisation och arbetssätt icke skulle fullt kunna motsvara de anspråk, hvilka med hänsyn till förvaltningens viktiga uppgift att utöfva den centrala ledningen af marinens tekniska och ekonomiska angelägenheter måste ställas på densamma. Oafsedt de brister, hvilka marinförvaltningen i sitt föreliggande förslag påvisat och hvilkas afhjälpande ansetts kunna vinnas genom beredandet af ökade arbetskrafter, torde själfva organisationen, sådan den genom tid efter annan vidtagna förändringar nu förefinnes, svårigen kunna tillförsäkra förvaltningen den enhet och kraft i ledningen, som är nödvändig för tryggande af sjöförsvarsanstalternas ständiga beredskap. Af den i det föregående lämnade framställningen af marinförvaltningens utveckling synes, att denna gått i riktning mot en af förvaltningsärendenas naturliga specialisering betingad ökning af antalet själfständiga afdelningar med motsvarande ökning af antalet ledamöter i förvaltningen. Med allt erkännande af de fördelar, hvilka denna utveckling otvifvelaktigt kunnat erbjuda däri-genom, att specialinsikterna kommit till rikare användning inom förvaltningens olika grenar, vill det likväl förefalla oss, som om dessa fördelar i någon mån hafva vunnits på organisationens bekostnad, särskildt med fästadt afseende på de hittills gällande formerna för beslutanderättens utöfvande.

Vid öfvervägande af de åtgärder, hvilka skulle kunna utan uppoffrande af de speciella fackinsikternas berättigade inflytande vara ägnade att tillföra organisationen nödig styrka genom enhetlig ledning af förvaltningen, hafva vi af naturliga skäl riktat vår uppmärksamhet på den punkt i organisationen, där förutsättningarna för ledningens koncentring företrädesvis borde vara att söka: *chefskapet* för marinförvaltningen. Angående dettas vikt i nu angifna hänseendet kunna vi fullt ansluta oss till hvad i ofvan omförmälda sakkunnigutlåtande den 22 mars 1907 anförts om ett ifrågasatt gemensamt chefskap för arméförvaltningen, att alla de trådar, som förbunde centralförvaltningen dels med vederbörande försvarsdepartement dels med lokalförvaltningarna, skulle samlas i chefs hand, och att han skulle representera enheten och sammanhållningen i förvaltningen. Af den förut lämnade redogörelse för meningsbrytningarna beträffande förvaltningens af sjöärendena ombildning synes, att spørsmålet om en för hela verket gemensam chef och dennes ställning inom organisationen redan då trädte i förgrunden,

särskildt i fråga om ordnandet af formerna för beslutanderättens utöfning, och att, vid borttagandet af den enligt 1877 års instruktion för marinförvaltningen åt afdelningscheferna inrymda själfständiga beslutanderätten, marinförvaltningen blef ställd under en gemensam chef. De uppgifter, hvilka i gällande instruktion tilldelats verkets chef, hafva emellertid i full öfverensstämmelse med den genomförda kollegiala behandlingsformen begränsats till hvad som i allmänhet åligger chefen i ett kollegialt verk. Under nuvarande förhållanden torde det således icke vara möjligt att i chefens hand under fullt personligt ansvar samla ledningen af förvaltningsärendena, så mycket mindre som, efter hvad vi erfarit, innehafvandet af chefsbefattningen i regeln lär vara af jämförelsevis ganska kort varaktighet.

Den organisationsfråga, vi nu berört, synes oss vara af så stor vikt och af den ingripande och på samma gång ganska svårlösta natur, att den utan tvifvel torde förtjäna en mera ingående och omfattande utredning, än den tid, som stått oss till buds, kunnat medgifva. Under förhoppning att en sådan utredning, hvilken möjligen ock må kunna anses ligga utom området för vårt uppdrag, skall finnas lämplig och alltså komma till stånd, tillåta vi oss emellertid till öfvervägande framhålla önskvärheten af sådan förändring med afseende på chefens för marinförvaltningen ställning och befogenhet, som för vinnandet af kontinuitet samt enhetlig och personligt ansvarig ledning af förvaltningen må finnas påkallad.

Vidkommande den riktning, i hvilken sådan ändring synes böra gå, hafva vi, utan att tilltro oss att därom framställa bestämdt förslag, likväl ansett oss böra till ompröfning framkasta tanken på vissa anordningar, som efter vår mening torde vara ägnade att utan rubbning af marinförvaltningens nuvarande sammansättning leda till det åsyftade målet.

Såsom en första förutsättning för behörig kontinuitet i chefens förvaltningsledande verksamhet framstår nödvändigheten af att honom beredes tillfälle att under en längre följd af år ägna sig åt denna viktiga uppgift. Ofta inträffade personombyten på denna chefspost synas lätteligen kunna bidra till att åt själfva innehafvandet af chefsbeställningen gifva en viss karaktär af tillfällighet, som ej torde vara gynnsam för väckandet och vidmakthållandet hos beställningens innehafvare af verkligt intresse för förvaltningen och dess kraf. Därtill kommer, att endast under mera varaktigt utöfvande af chefskapet dettas innehafvare kan samla den erfarenhet, som torde vara af största vikt för ett rätt fyllande af chefens uppgift att leda och ena de olika förvalt-

ningsgrenarna till det planmässiga samarbete, hvarförutan en sparsam och ändamålsenlig medelsförvaltning svårligen lär kunna vinnas.

Vidare hålla vi före, att, om chefen skall kunna, såsom vi anse önskvärdt, i sin hand samla förvaltningens ledning, hans befogenhet torde böra utsträckas längre, än som öfverensstämmer med bibehållandet af den nuvarande kollegiala behandlingsformen i dess fulla utsträckning. Ledningen måste naturligen vara förenad med personligt ansvar, hvilket åter bör förutsätta själfständig beslutanderätt. Vi förbise ingalunda de svårigheter, hvilka kunna möta för ett rätt afvägande af befogenhet och ansvar mellan å ena sidan den gemensamme chefen och å andra sidan afdelningscheferna, hvilka inom förvaltningen representera de speciella fackinsikterna. Dessa svårigheter torde likväl icke vara större än att de genom anordnandet af en ändamålsenlig behandlingsform må kunna öfvervinnas.

I sådant hänseende har det synt oss som om vissa, förvaltningen i dess helhet rörande ärenden, hvilka finge anses äga synnerligen stor vikt just ur synpunkten: enhetlig ledning under personligt ansvar, vore af den beskaffenhet, att de visserligen borde under gemensam öfverläggning mellan förvaltningens samtliga ledamöter mångsidigt skärskådas, men att beslutanderätten i fråga om dem borde tillkomma chefen ensam. Bland sådana ärenden vilja vi särskildt framhålla marinförvaltningens deltagande i förberedelserna för marinens krigsberedskap och för uppgörandet af förslag till statsregleringen under femte hufvudtiteln. Vidkommande förstnämnda ärenden torde de under marinförvaltningens tekniska och ekonomiska ledning ställda försvarsanstalternas beredskap icke få ligga *uteslutande* under delad ansvarighet. Och hvad statsregleringsärendena angår, synes det lämpligen böra läggas i chefens hand att mot hvarandra mäta de för olika förvaltningsgrenar framkommande kraf och önskemål samt tillse de rätta proportionerna mellan anslagsäskandena.

I sammanhang med frågan om chefens ställning och befogenhet hafva vi redan förts in på spörsmålet angående formen för *ärendenas behandling* inom marinförvaltningen. Såsom förut erinrats, är den kollegiala behandlingsformen fullt genomförd, dock så att, förutom chefen och den civile ledamoten, amiralitetsrådet, i regeln endast den eller de ledamöter, till hvars befattning ett ärende i något afseende hör, deltar i samma ärendes handläggning och afgörande. Detta förfaringsätt, hvilket tydligen framkallats af svårigheten att med det allt mer ökade antalet ledamöter i marinförvaltningen upprätthålla den kollegiala formen för besluts fattande, synes oss vara i organisatoriskt hän-

seende behäftadt med en viss svaghet och torde utan tvifvel kunna till fördel för arbetets gång förenklas, åtminstone så till vida att området för dess användande något begränsades.

Bland de till marinförvaltningens handläggning hörande ärenden intaga de militäriskt-tekniska med hänsyn till antalet ett icke ringa rum. Om formen för dessa ärendens behandling hafva, såsom af det föregående kan inhämtas, olika meningar gjort sig gällande på olika tider. Enligt 1877 års instruktion skulle dessa ärenden ligga under vederbörande afdelningschefs beslutanderätt. En återgång till detta förhållande synes med nuvarande starka specialisering af ärendena på ett stort antal afdelningar icke vara tillräddig eller lämplig. Å andra sidan torde näppeligen några synnerligen vägande skäl föreligga för ifrågavarande ärendens handläggning och afgörande i plenum, allra minst för bibehållandet af en civil ledamots skyldighet att deltaga i sådant afgörande, då ärendet icke tillika är af ekonomisk natur. Vi anse oss därför kunna ifrågasätta, huruvida icke — i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad marinförvaltningen framhållit redan i underdånig skrifvelse den 5 april 1904 angående i vissa delar ändrad instruktion för marinförvaltningen — ärenden af militäriskt-teknisk eller rent teknisk art skulle kunna i regeln afgöras af marinförvaltningens chef på föredragning af vederbörande afdelningschef, med rätt och plikt för den senare att, om beslut fattas mot hans afstyrkande, däremot inlägga sin reservation.

Beträffande öfriga ärenden, hvilka skulle kunna sammanfattas under tre hufvudgrupper: ekonomiska, kamerala och administrativt-juridiska, torde utan större svårighet kunna skiljas mellan sådana, som röra förvaltningen i dess helhet, och sådana, som röra viss gren af förvaltningen.

Med afseende på sistnämnda ärenden, hvilka röra viss förvaltningsgren, synes det nu använda tillvägagångssättet kunna utan olägenhet fortfarande följas. Enligt gällande instruktion åligger det marinförvaltningens chef att mellan afdelningarna fördela ärendena, och skall ärende, som i olika afseenden tillhör två eller flera afdelningar, beredas af vederbörande afdelningschefer gemensamt, en hvar i hvad hans befattning tillhör. Då emellertid beträffande visst ärende olika meningar möjligen kunna yppas, huruvida detsamma i något hänseende må anses tillhöra den ena eller andra afdelningen, synes bestämd föreskrift böra meddelas till förebyggande däraf, att någon ledamot, till hvars befattning ett ärende skulle i ett eller annat afseende kunna anses höra, blefve utesluten från deltagande i samma ärendes handläggning. Uttryck-

lig föreskrift i förevarande hänseende saknas för närvarande, men torde hafva en viss betydelse för ärendenas allsidiga beredning.

I handläggning af de ärenden, hvilka röra förvaltningen i dess helhet, torde samtliga ledamöter böra deltaga, äfven om för visst ärende eller vissa slag af ärenden beslutanderätten, såsom vi här ofvan med afseende på krigsberedskapen och statsregleringen ifrågasatt, skulle vara chefen förbehållen. Beträffande särskildt sistnämnda slag af ärenden vilja vi i detta sammanhang framhålla såsom synnerligen önskligt, att chefen för marininstaben och chefen för kustartilleriet borde närvara vid öfverläggningarna inom marinförvaltningen för att klargöra krigsberedskapens ställning och kraf.»

De sakkunnige hafva slutligen i fråga om den allmänna organisationen framhållit önskvärdheten af att några nya afdelningar inom marinförvaltningen icke tillskapades.

I sitt ofvannämnda utlåtande den 21 mars 1908 har marinförvaltningen förklarat sig dela de sakkunnigas mening om önskvärdheten af att för behörig kontinuitet i chefens förvaltningsledande verksamhet honom bereddes tillfälle att under en längre följd af år ägna sig åt denna uppgift, men har på samma gång påpekat, att denna fråga icke torde beröra organisationen, såvida icke chefen, i likhet med cheferna för andra centrala ämbetsverk, så nära förbundes med ämbetsverket, att aflöningen till honom uppfördes på ämbetsverkets stat. Hvad anginge de sakkunnigas förslag om större myndighet för chefen i behandlingen af ärenden af militäriskt teknisk eller rent teknisk art, erinrade marinförvaltningen, att detta öfverensstämde med hvad förvaltningen upptagit i sitt med underdånig skrifvelse den 5 april 1904 framlagda förslag till ny instruktion för ämbetsverket. Marinförvaltningen ville dock därvid omnämna, att jämväl vid behandling af dylika ärenden frågor af ekonomisk eller administrativt juridisk art så ofta komme under bedömande och påfordrade civilledamotens deltagande i handläggningen, att den föreslagna förändringen praktiskt icke komme att få så afsevärd betydelse, som de sakkunniga syntes hafva förmenat. Huruvida en utsträckning af chefens beslutande rätt jämväl i andra ärenden än nyssnämnda skulle medföra några direkta fördelar, läte, enligt ämbetsverkets åsikt, sig ej på förhand afgöra. Säkert vore emellertid, att den nuvarande formen för ärendenas behandling inneslöte en så stor garanti för ärendenas handhafvande i enlighet med gifna föreskrifter och af Riksdagen meddelade dispositioner, att ämbetsverket tvekade att tillstyrka rubbning i gällande behandlingsformen; och ämbetsverket finge i fråga om statsregleringsärendena såsom

*Marin-
förvaltningen.*

sin betämnda åsikt uttala, att några skäl icke syntes föreligga för att lägga beslutanderätten i dessa ärenden uteslutande i chefens hand.

Beträffande marinförvaltningens uppdelning i ett flertal afdelningar har förvaltningen påpekat, att sådant varit betingadt af krafvet på största möjliga sakkunskap å hvarje speciellt område och att med teknikens alltjämt fortgående utveckling förhållandena sannolikt torde komma att gestalta sig så, att ytterligare specialafdelningar kunde befinnas behöfliga.

*Departements-
chefen.*

De sakkunnigas uppfattning angående behandlingen och afgörandet af militäriskt tekniska och rent tekniska ärenden delar jag till fullo; i så stor utsträckning som möjligt synas mig därför dessa ärenden böra afgöras af chefen på föredragning af vederbörande afdelningschef och med reservationsrätt för denne. Att äfven, på sätt de sakkunniga föreslagit, i andra ärenden tillämpa principen om chefens ensambeslutanderätt, synes mig välbetänt; i huru stor utsträckning sådant lämpligen bör ske, torde få blifva föremål för undersökning i samband med fastställande af ny instruktion för ämbetsverket. Härigenom lär emellertid äfven blifva nödvändigt tillse, att tillfälle beredes ämbetsverkets chef att under en längre följd af år odeladt få ägna sig åt ledningen af det samma. De sakkunniga hafva föreslagit, att vid förfall för chefen civilafdelningens chef skulle inträda såsom vikarie. Det synes mig lämpligare, att sådant uppdroges åt en militär ledamot; men äfven i detta hänseende torde närmare utredning böra verkställas i samband med den nya instruktionens utarbetande.

Marinöfverläkarens ställning.

De sakkunniga.

De sakkunniga hafva vidare behandlat en fråga, som de ansett stå i nära samband med marinförvaltningens organisation, nämligen frågan om marinöfverläkarens ställning. Såsom förut nämnts, bestämdes det vid marinläkarekårens omorganisation, att chefen för denna kår, marinöfverläkaren, skulle vara ledamot af marinförvaltningen och chef för dess sanitetsafdelning. Därjämte innehar marinöfverläkaren beställning såsom förste läkare vid flottans station i Stockholm. De sakkunniga påpeka, att denna senare anordning, hvilken icke var afsedd i det uppgjorda förslaget till marinläkarekårens organisation, föranleddes af framkomna tvifvelsmål, huruvida de uppgifter, som skulle tillkomma marin-

öfverläkaren såsom chef för marinläkarekåren och ledamot af marinförvaltningen, kunde gifva denne läkare tillräcklig sysselsättning. Då emellertid denna anordning redan torde hafva visat sig synnerligen olämplig och hinderlig för handhafvandet af de med chefskapet för marinförvaltningens sanitetsafdelning förenade göromål, ville det därför synas de sakkunniga, som om chefen för flottans sanitetsväsen, numera omfattande äfven kustartilleriet, borde odeladt ägna sig åt sin viktiga uppgift, hvilken utan tvifvel torde vara af den betydelse och omfattning, att den kunde helt taga hans tid och arbetskraft i anspråk. Härtill komme, att föreningen af marinöfverläkarebefattningen med förste marinläkaretjänst vid en af flottans stationer gifve marinöfverläkaren såsom ledamot i marinförvaltningen en i viss mån skef ställning därutinnan, att han i egenkap af förste marinläkare vore underordnad en lokalförvaltning, öfver hvilken han såsom afdelningschef i marinförvaltningen hade att öfva inseende. Af dessa skäl ansåge sig de sakkunniga böra ifrågasätta, huruvida det icke nu kunde finnas lämpligt att åt marinöfverläkaren bereda en af flottans station oberoende ställning.

I denna fråga hade marinförvaltningen redan i underdånig skrifvelen den 13 november 1907 yttrat sig. Genom att till chef för marinläkarekåren förordna förste läkaren vid flottans station i Stockholm blef, anförde marinförvaltningen i nämnda skrifvelse, det arbete, som dittills ansetts kräfva en mans, förste läkarens, hela verksamhet, ökad med de båda maktpåliggande uppdragen att dels handhafva alla göromål med marinläkarekårens rekrytering, utbildning och användning samt förrätta inspektionen på flottans stationer och fartyg och dels såsom chef för marinförvaltningens sanitetsafdelning bereda och i ämbetsverkets plenum föredraga ärenden angående hälso- och sjukvården inom flottan, äfvensom deltaga i handläggningen af sådana, af andra afdelningschefer föredragna ärenden, där på något sätt hälsovårdens kraf måste tillgodoses, såsom vid fartygs inredning, nybyggnader å stationerna, folkets proviantering och beklädnad m. m. Härtill komme chefskapet för kustartilleriets läkare- och sanitetsväsende med åtföljande skyldighet till inspektion af kustfästningar m. m. Det dröjde ej länge, förr än det visade sig, att arbetet ej kunde utföras af *en* man, i det en marinläkare af 2:a graden inkallades till tjänstgöring vid Stockholms station för att biträda marinöfverläkaren i hans göromål. Sedan marinförvaltningen erinrat om det skefva i hans dubbelställning, hvilken vid flerfaldiga tillfällen hindrat honom i hans ämbetsutöfning och delvis beröfvat honom den auktoritet, som han måste besitta, om han skulle rätt kunna befordra sjöförsvarets sanitetsväsende i dess helhet, framhöll marinförvaltningen det olämp-

*Marinför-
valtningen.*

liga uti att, såsom exempelvis skett, marinöfverläkaren blifvit kallad från tjänstgöringen under plenidagar i marinförvaltningen till besiktning vid stationen eller, till och med under den bestämda mottagningstiden såsom chef för sanitetsafdelningen i marinförvaltningen, nödgats förrätta den underordnade tjänstebefattningen såsom mönstringsläkare vid kassations- och årsmönstringar, under det att besökande i viktiga tjänsteärenden förgäfves sökt marinöfverläkaren på hans ämbetsrum. Genom det myckna arbetet med de löpande ärendena hade också tillfälle för marinöfverläkaren till studier öfver andra mariners sanitetsväsende varit synnerligen knapp och möjligheten att använda semester hade under de gångna fem åren alldeles saknats. Marinförvaltningen uttalade sig äfven rörande marinöfverläkarens pension, hvilken förvaltningen ansåg böra bestämmas efter samma grunder och utgå med samma belopp som kommandör.

I sitt underdåniga utlåtande den 21 mars 1908 har marinförvaltningen åberopat hvad förvaltningen i skrifvelsen den 13 november 1907 i detta ämne anfört samt hemställt, att nådig framställning måtte göras till Riksdagen om uppförande på stat af en marinöfverläkare med lön och dagaflöning lika med kommandör.

*Departements-
chefen.*

De skäl, som anförts till stöd för att marinöfverläkarebefattningen bör uppföras å ordinarie stat såsom en själfständig befattning utan sammanblandning med första läkarebefattningen vid flottans station i Stockholm, synas mig vara fullt giltiga, hvarför jag ansluter mig till marinförvaltningens och de sakkunnigas åsikt härutinnan. I aflönings- och pensionshänseende torde marinöfverläkaren, i likhet med hvad senast vid föregående års Riksdag bestämdes i fråga om marinöfverintendenten, böra likställas med kommandör vid flottan. Därest de af mig sålunda uttalade åsikter vinna Eders Kungl. Maj:ts bifall, skulle detta föranleda vissa ändringar i den af Eders Kungl. Maj:t för innevarande års Riksdag redan framlagda stat för flottans marinläkarekår. Så borde i densamma upptagas i stället för däri förekommande lön, dagaflöning och arfvode för marinöfverläkaren, tillhoppa 6,590 kronor, dels för marinöfverläkaren lön 6,000 kronor och dagaflöning å 6 kronor 2,190 kronor, och dels för en förste marinläkare lön 3,400 kronor och dagaflöning å 5 kronor 1,825 kronor, hvarförutom för förste marinläkaren vid Stockholms station borde, för den händelse han icke åtnjöte fri bostad i kronans hus, bestämmas ett inkvarteringsbidrag lika med för kommandörkapten vid Stockholms station eller 1,000 kronor, hvilket åter skulle föranleda höjandet med 1,000 kronor af det förslagsvis upptagna beloppet af inkvarteringsbidraget.

Då emellertid, innan förslag härom kan blifva för Riksdagen framlagdt, Riksdagen torde hafva till behandling förhaft staten för marinläkarekåren för år 1909, synes mig, att berörda förändringar i staten lämpligen icke böra vidtagas förr än med 1910 års ingång men att till innevarande års Riksdag framställning bör göras om anvisande på extra stat för år 1909 af ett belopp af 7,825 kronor, hvilket, såsom af det föregående framgår, erfordras för genomförande år 1909 af ifrågasvarande anordning.

Intendentafdelningen.

I fråga om intendentafdelningens åligganden hafva de sakkunniga afgifvit förslag till vissa ändringar i nu bestående förhållanden.

Historik.

Under år 1904 hade af marinförvaltningen blifvit ifrågasatt, att marinöfverintendenten skulle blifva chef för marinförvaltningens intendentafdelning, till hvilken skulle sammanföras dels de enligt gällande instruktion för ämbetsverket denna afdelning tillhörande ekonomiska ärendena dels de ekonomiska ärenden, hvilka enligt gällande arbetsfördelning skulle beredas och föredragas af amiralitetsrådet, samt att såsom konsekvens häraf den marinförvaltningens civilafdelning tillhörande personalen skulle med föreslagen förstärkning ingå i marinintendenturkåren och tjänstgöra å marinförvaltningens intendentafdelning. Denna framställning föranledde dock icke någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Till förstärkande af arbetskrafterna å marinförvaltningens civilafdelning hade under flere år extra ordinarie anslag blifvit anvisade; och föreslog marinförvaltningen i underdånig skrifvelse den 16 maj 1906, att hos Riksdagen skulle äskas, bland annat, medel å extra stat för anställande af ytterligare en civil ledamot i ämbetsverket. Då vid förberedande granskning af denna framställning det syntes önskligt, att utredning åstadkommes om lämpligheten af att, utan samband med den tidigare väckta frågan om öfverflyttning af personalen å marinförvaltningens civilafdelning till marinintendenturkåren, marinöfverintendenten blifve ledamot af marinförvaltningen och chef för dess intendentafdelning och att till denna afdelning i så fall öfverflyttades de amiralitetsrådet då tillhörande ärenden af ekonomisk natur, men afdelningen befriades från de densamma då tillhörande ärenden af icke ekonomisk natur samt att för dessas handläggande en ny afdelning inom ämbetsverket inrättades, anmodades marinförvaltningen genom chefens för sjöförvarsdepartementet ämbetsskrifvelse den 22 september 1906 att inkomma med ej mindre

utredning härutinnan än äfven de förslag, hvartill utredningen kunde finnas föranleda. Med ämbetsskrifvelse den 6 oktober 1906 öfverlämnade marinförvaltningen den sålunda infordrade utredningen.

Marinförvaltningen hade tidigare framhållit, hurusom bland de amiralitetsrådet till beredning och föredragning åliggande ärendena en särskild klass kunde urskiljas såsom med de öfriga olikartad. Denna klass utgjordes af de ärenden, hvilka anginge uppbörden, förvaltningen, användandet och redovisningen af alla till marinförvaltningens befattning hörande medel och persedlar, och hvilka ärenden kunde betecknas såsom rent ekonomiska, medan de öfriga vore af mera administrativt juridisk art. Till följd af det växande omfånget af allt, som hörde till marinförvaltningens räkenskapsväsende, kunde det icke vara möjligt för amiralitetsrådet att hafva den öfverblick af räkenskapen eller medelsdispositionerna, som för en föredragande ofta kunde vara önskvärd, utan måste han i dessa hänseenden hufvudsakligen bygga sin föredragning på kamrerarens uppgifter eller utredning. Riktigare ansåg marinförvaltningen det då vara, att de ärenden, hvilka af förvaltningen betecknats såsom rent ekonomiska, finge sin egen föredragande, medan de administrativt juridiska hade sin; och hade marinförvaltningen, såsom förut nämnts, i sin underdåninga skrifvelse den 16 maj 1906 hemställt om utverkande af medel å extra stat för anställande af ytterligare en civil ledamot i ämbetsverket. Anledningen till att anslaget begärdes endast å extra stat var, enligt hvad särskilda skrivelser från ämbetsverket gifva vid handen, uteslutande den, att anställandet af sådan ledamot icke skulle utgöra hinder för genomförande i framtiden af den år 1904 föreslagna omorganisationen af marinförvaltningen i det afseende, att marinöfverintendenten skulle blifva ledamot af ämbetsverket och chef för dess intendentafdelning. Uti sin ämbetsskrifvelse den 6 oktober 1906 förklarade marinförvaltningen, att, därest den med 1904 års förslag åsyftade organisationen kunde i denna del då genomföras, detta vore att obetingadt föredraga framför den i skrifvelsen den 16 maj 1906 förordade anordningen med en ny civilledamot å extra ordinarie stat och fullkomligt väl läte sig genomföras äfven utan någon förändring af den ställning, tjänstemannapersonalen å marinförvaltningens civilafdelning intoge.

Marinförvaltningen föreslog uti ifrågavarande hänseende:

att marinöfverintendenten skulle inträda i marinförvaltningen såsom själfskrifven ledamot och chef för ämbetsverkets intendentafdelning;

att en ny afdelning, den nautiska, skulle inrättas inom ämbetsverket och att till denna afdelning skulle öfverflyttas de förut å intendentaafdelningen handlagda s. k. militära ärendena;

att å intendentaafdelningen fortfarande skulle handläggas ärenden, som anginge dels den sjöförsvaret tillhörande personalens provianterande, förseende med beklädnad, sängservis samt inkvartering; dels utredning, tillhörande materiel- och persedeluppbörderna i de delar, som ej tillhörde annan afdelning; och dels trupptransporter och mönstringar; hvarförutom till denna afdelning skulle från civilafdelningen öfverflyttas de rent ekonomiska ärendena eller de, som anginge uppbörden, förvaltningen, användandet och redovisningen af alla till marinförvaltningens befattning hörande medel och persedlar;

samt att för marinöfverintendenten bestämdes samma aflöning som för i Stockholm bosatt kommandör vid flottan.

I enlighet med detta förslag aflät Kungl. Maj:t nådig proposition till 1907 års Riksdag; och yttrade föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 12 januari 1907, bland annat, att marinöfverintendentens inträde såsom ledamot i marinförvaltningen och chef för dess intendentaafdelning med de göromål, som föreslagits skola tilläggas denna afdelning, skulle utgöra ett redan vid kårens uppsättning ifrågasatt fullständigare genomförande af kårens organisation, samtidigt som därmed på ett enkelt sätt komme att vinnas en lämplig fördelning af den civilledamoten för det dåvarande åliggande mängden af göromål.

Hvad Kungl. Maj:t i nyssnämnda proposition föreslagit Riksdagen blef af Riksdagen godkändt.

Då de sakkunniga till behandling upptagit frågan om intendentaafdelningens verksamhetsområde, hafva de till en början, bland annat, påpekat, hurusom marinförvaltningen betecknat de ärenden, hvilka, på sätt förut nämnts, med innevarande års ingång öfverflyttats från amiralitetsrådets handläggning till intendentaafdelningen, såsom rent ekonomiska. De sakkunniga hafva emellertid ansett sig kunna ifrågasätta, huruvida icke beteckningen »rent ekonomisk» i detta sammanhang fått en i viss mån felaktig användning, hvarigenom den angifna gruppen af ärenden kommit att jämnställas med de ekonomiska angående proviantering, beklädnad, inkvartering m. m., hvilka redan förut ankommit på intendentaafdelningens handläggning. I stället för beteckningen »rent ekonomisk» ansågo de sakkunniga utan tvifvel beteckningen »kameral» rättare hafva angifvit arten af den ifrågavarande särskilda klassen af ärenden. Efter framhållande af att den civilmilitäre intendenturtjänste-

De sakkunniga.

mannens utbildning icke torde, såvidt den i öfrigt inriktats på verklig intendenturtjänst, medföra kompetens för handläggning af kamerala ärenden, hvartill framför allt syntes böra krävas författningskunskap och förvaltningsrättsliga insikter, fortsätta de sakkunniga:

»Den med innevarande års början skedda öfverflyttningen af ofvan omförmälda kamerala ärenden från amiralitetsrådets handläggning till intendentaafdelningen synes oss hafva i väsentlig mån rubbat den grundregel, hvars riktighet torde vara oomtvistlig, att vid behandlingen af de olika förvaltningsärendena sakkunskapen bör i hvarje särskildt fall komma till sin rätt. Vi få därför såsom vår mening uttala, att dessa ärenden böra återföras till den civila afdelningen, och att den lättnad i amiralitetsrådets arbetsbörda, som man velat vinna genom samma ärendens förläggande till intendentaafdelningen, bör i stället sökas genom ändamålsenlig arbetsfördelning inom civilafdelningen, därom vi längre fram komma att yttra oss.

Under nu angifna förutsättning framställer sig spørsmålet om ordnandet af intendentaafdelningens uppgifter och åligganden. Vi vilja i sådant hänseende erinra, att efter utbrytning af de ärenden, hvilka tillagts den nybildade nautiska afdelningen, och med frånräknande af ofvan nämnda kamerala ärenden intendentaafdelningen fortfarande skulle få att handlägga ärenden angående:

den sjöförsvaret tillhörande personalens provianterande, förseende med beklädnad, sängservis och inkvartering,

utredning, tillhörande material- och persedeluppbörderna i de delar, som ej tillhöra annan afdelning, samt trupptransporter och mönstringar.

Till dessa grupper af ärenden synes oss böra komma ytterligare en förvaltningsgren, som för närvarande ligger utanför den centrala förvaltningsmyndigheten, men som efter vår mening bör indragas under dess ledning och kontroll och i så fall torde hafva sin naturliga plats inom intendentaafdelningen. Vi mena upphandlings- och anskaffningsväsendet i hvad det rör beklädnads- och förplägnadsartiklar, utredningspersedlar och förbrukningsartiklar m. m. Frågor af denna art handlades af förutvarande förvaltningen af sjöärendena till år 1872, då alla upphandlingar utom i vissa uppräknade fall öfverflyttades till stationerna. Då vissa förhållanden rörande flottans och kustartilleriets upphandlings- och entreprenadväsende för närvarande äro under utredning af särskildt tillkallade sakkunniga, anse vi icke lämpligt att här närmare inlåta oss på frågan om förhållandet mellan centralförvaltningen och lokalförvaltningarna med afseende på upphandlingsärendena.

Hvad vi hufvudsakligen åsyfta är, att centralförvaltningen får till åliggande att öfvervaka och, där så finnes nödigt, direkt ingripa i samt utöfva ansvarig ledning af denna förvaltningsgren. Utan tvifvel skulle det äfven lända till stor fördel, att själfva upphandlingen af vissa större artiklar, såsom kol, oljor, kläden m. m. öfverflyttades från stationerna till marinförvaltningens intendentaafdelning.

I detta sammanhang anse vi oss böra fästa uppmärksamheten vid en i nu gällande instruktion för arméförvaltningen intagen bestämmelse därom, att vid handläggning af frågor om afslutande af leveransafstal eller andra kontrakt rörande materialier och förnödenheter i större omfattning biträde af merkantilt eller tekniskt utbildad konsulent bör, då så erfordras, anlitas för erhållande af upplysningar om ifrågakommande handelsbruk, gynsamaste platsen och tidpunkten för leveransen samt om förhållandet mellan fordradt pris och varuvärde m. m. Under förutsättning att marinförvaltningen tillägges den befattning med upphandlingsärenden, som vi här ofvan angifvit, torde sådant sakkunnigt biträde böra ställas jämväl till marinförvaltningens förfogande. Det vill äfven synas, som om det för vinnande af önskelig planmässighet vid framdeles skeende upphandlingar af sådana större artiklar, som erfordras för såväl landt- som sjöförsvaret, med fördel skulle kunna så ordnas, att samma biträde af sakkunniga stode till förfogande för arméförvaltningen och marinförvaltningen gemensamt.

Enligt marinförvaltningens förslag skulle saklig eller teknisk revision af de från flottans stationer inkommande redogörelser verkställas å intendentaafdelningen af därstädes tjänstgörande intendenturpersonal. Härom vilja vi yttra oss i sammanhang med frågan om ordnandet af revisionsväsendet i dess helhet.

Med anledning af den ifrågasatta, numera genomförda anordningen af marinförvaltningens intendentaafdelning föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till sistlidet års Riksdag sådan ändring af staten för marinintendenturkåren, att i stället för dittills utgående arfvode, 1,000 kronor, lön och öfriga förmåner måtte upptagas för marinöfverintendenten till enahanda belopp som för i Stockholm bosatt kommandör vid flottan, hvilket förslag vann Riksdagens godkännande. I hvad sålunda blifvit bestämdt med afseende å marinöfverintendentens löneförmåner lär icke kunna ifrågasättas någon ändring därför, att hans åligganden såsom afdelningschef i marinförvaltningen skulle enligt vårt förslag i viss mån förändras. De uppgifter, som, efter hvad vi här ofvan angifvit, fortfarande skulle tillhöra honom såsom afdelningschef, torde nog vara af den vikt och omfattning, att de tillsammans med chefskapet för marinintendenturkåren väl betinga nämnda löneförmåner.»

*Marinför-
valtningen.*

Marinförvaltningen har i sitt utlåtande den 21 mars 1908 förklarat, att mot de sakkunnigas betecknande af de amiralitetsrådet förut tillhörande »rent ekonomiska» ärenden såsom »kamerala» visserligen icke vore något att invända; men mot de sakkunnigas uttalanden i fråga om intendenturpersonalen och marinens nuvarande intendenturväsende gällde såsom generell anmärkning, att de sakkunniga syntes hafva förbisett det sakförhållandet, att marinintendenturkåren, som tillkommit genom ombildning af flottans civilstat, hade sig tilldelade hufvudsakligen kamerala och kansligöromål samt hade ringa befattning med upphandlingsväsendet vid flottans stationer och kustartilleriregementena, hvilket åter åläge respektive stationsbefälhafvare eller regementschefer samt förvaltningsdirektionerna, hvilka senare omhänderhade det egentliga intendenturväsendet, äfvensom för varfvens behof varfscheferna. Då de sakkunniga nu ville från intendentafdelningen till civilafdelningen återföra de såsom kamerala betecknade ärendena, fann marinförvaltningen så mycket mindre något däremot vara att erinra, som de sakkunniga tillika föreslagit häraf följande erforderlig ökning af ämbetsverkets civila arbetskrafter.

*Departements-
chefen.*

Genom de kamerala ärendenas öfverflyttande med innevarande års ingång från civilafdelningen till intendentafdelningen afsågs, på sätt framgår af dåvarande departementschefens anförande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1907, att minska den civilledamoten åliggande arbetsbördan. En såvidt möjligt jämn fördelning af arbetsbördan inom ett ämbetsverk är gifvetvis af stor betydelse för förvaltningens behöriga gång; och genom nyssnämnda anordning vanns en välbehöflig rättelse uti ett sedan lång tid tillbaka inom ämbetsverket lifligt känt missförhållande i detta hänseende. Nu hafva de sakkunniga föreslagit, att berörda ärenden skulle återföras till civilafdelningen. Visserligen håller jag före, att dessa ärenden skulle äfven på intendentafdelningen erhålla en fullt tillfredsställande behandling; men det torde icke kunna förnekas, att de med hänsyn till sin beskaffenhet snarare falla inom civilafdelningens verksamhetsområde; och då såväl genom den af de sakkunniga föreslagna organisationen af civilafdelningen, hvartill jag sedermera skall öfvergå, som ock genom de sakkunnigas förslag att öfverflytta en del upphandlingsärenden från stationerna till marinförvaltningen och dess intendentsafdelning, hvilka båda förslag jag är sinnad att i hufvudsak biträda, erforderlig jämvikt i såväl civil- som intendentafdelningens arbetsbörda torde vinnas, har jag icke något att erinra mot de sakkunnigas förslag att återflytta de kamerala ärendena till civilafdelningen.

I fråga om upphandlingsärendens handläggning beder jag få erinra, att det enligt instruktionen för marinförvaltningen, § 4 p. 4, åligger förvaltningen att besörja de nybyggnader, anskaffningar, förhyrningar och transporter, hvilka af Kungl. Maj:t uppdragas åt marinförvaltningen, samt i allmänhet anskaffningen af de för sjöförsvaret erforderliga vapen, ammunition, lavettage, ankare, kättingar och utländskt virke äfvensom sådana föremål för öfrigt, hvilka icke utan större svårighet kunna vid flottans stationer eller genom befälhafvare för afdelning af flottan erhållas; och är i reglementet för marinen Del I, § 320, stadgadt i första momentet, att upphandling af varor med de undantag, som omförmålas i nästföljande moment, äfvensom entreprenad ombesörjas af stationsbefälhafvaren eller förvaltningsdirektionen eller för varfvets behof af varfschefen i enlighet med förordningen angående statens upphandlings- och entreprenadväsande m. m., samt i andra momentet, att skjutvapen, projektiler, skeppsankaren, ankarkättingar samt teak och utländskt ekvirke anskaffas genom marinförvaltningen; att när kompasser samt andra nautiska och meteorologiska instrument skola upphandlas, varfschef äger vända sig till nautisk-meteorologiska byrån; och att för anskaffning af andra förnödenheter, som ej utan större svårighet kunna erhållas å stationsorten, stationsbefälhafvare och varfschef äga att vända sig till förstnämnda ämbetsverk.

Att, såsom de sakkunniga föreslagit, utvidga marinförvaltningens befattning med upphandlingsärenden, synes mig välbetänkt. Därigenom torde nämligen utan tvifvel fyllandet af de olika orternas behof i ena eller andra hänseendet kunna ske på ett mera enhetligt och systematiskt sätt, hvilket åter måste hafva ett bättre ekonomiskt resultat till följd. Därtill torde äfven komma att bidra, om, såsom de sakkunniga föreslagit och jag finner lämpligt, merkantilt eller tekniskt utbildade konsulenter, i likhet med hvad är stadgadt i instruktionen för arméförvaltningen, i förevarande fall anlitas. Då utredning för närvarande pågår angående flottans och kustartilleriets upphandlings- och entreprenadväsande, kan icke ännu någon bestämd gräns dragas mellan marinförvaltningens och lokalförvaltningarnas befogenhetsområden uti ifrågasvarande hänseende; men torde det emellertid nu vara tillräckligt att fastslå principen. Med de sakkunniga är jag fullt ense därom, att den föreslagna omläggningen af intendentafdelningens uppgifter icke bör i någon mån inverka på de vid förra årets Riksdag beslutade aflöningsförmånerna för marinöfverintendenten.

Civilafdelningen och kansliet m. m.

Historik.

Vid marinförvaltningens organiserande blef för civilafdelningen och kansliet med vaktbetjäning följande stat af Riksdagen godkänd till efterrättelse från och med år 1878:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Missräkningspenningar.	Summa.	
<i>Civilafdelningen.</i>					
Chef: 1 öfverkommissarie.....	4,400	2,000	—	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr. Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 kamrerare	3,000	1,500	—	4,500	
1 kassör och bokhållare.....	1,800	1,200	500	3,500	
2 revisorer och bokhållare	1,800	1,200	—	6,000	
<i>Kansliet.</i>					
1 sekreterare, som tillika förrättar advokatfiskalens göromål i marin förvaltningen och vid Stockholms station	3,000	1,500	—	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 notarie.....	1,800	1,200	—	3,000	
1 registrator och aktuarie.....	1,800	1,200	—	3,000	
<i>Vaktbetjäning.</i>					
1 förste vaktmästare	800	300	—	1,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
2 vaktmästare	500	300	—	1,600	
Till vikariatsersättningar, renskrifning, fitpenningar och tillfalliga biträden	—	—	—	5,000	

Under de sedan denna tid förflutna trettio åren har denna stat icke undergått annan ändring, än att med sekreterarens befriande från advokatfiskalsgöromålen ett arfvode af 2,500 kronor upptagits för en särskild

advokatfiskal, hvilken har skyldighet att tjänstgöra jämväl såsom advokatfiskal vid flottans station i Stockholm, och att anslaget till vikariatsersättningar, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden blifvit höjdt till 8,500 kronor.

Marinförvaltningen har emellertid under de senare åren vid upprepade tillfällen hos Kungl. Maj:t gjort framställningar om åtgärder till förstärkning af arbetskrafterna å civilafdelningen och kansliet. Behovet af sådan förstärkning lär hafva framträdtt redan under 1880-talet såsom följd af det då började arbetet för flottans nydaning, men särskildt gjort sig kännbart efter kustartilleriets organisation och förläggande under marinförvaltningen, hvilken därigenom fått sig anförtrodd den tekniska och ekonomiska öfverstyrelsen jämväl öfver kustartilleriet med Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen, hvartdera med sin särskilda ekonomi, samt öfver kustbefästningarna vid Vaxholm och Oscar-Fredriksborg jämte Fårösund samt vid Karlskrona och Älfsborg med därtill hörande byggnader och materiel. Marinförvaltningen har äfven framhållit, att med tillkomsten af hvarje ny afdelning inom ämbetsverket ökade göromål tillförts den civila personalen. Till afhjälpan af det sålunda yppade behovet af ökad arbetskraft har marinförvaltningen dels begärt förstärkning af den extra personalen och dels ifrågasatt inrättandet af nya ordinarie tjänstebefattningar. Någon åtgärd i anledning af marinförvaltningens framställningar i sistnämnda hänseendet har dock icke ansetts böra ifrågakomma, enär marinförvaltningens organisation antagits böra under den närmaste tiden blifva föremål för utredning af löneregleringskommittén. Däremot har för »tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen» Riksdagen under senare åren å extra stat anvisat anslag, till en början 4,500 kronor, hvilket anslag gång efter annan ökats och för innevarande år beviljats till belopp af 15,000 kronor. Beträffande behovet af förstärkning af arbetskrafter i marinförvaltningen får jag hänvisa till den utredning i detta hänseende, som förekommer i statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 12 januari 1907.

Marinförvaltningens civila tjänstemannapersonal, utom afdelningsschefen, amiralitetsrådet, utgöres för närvarande: å *civilafdelningen*: af en kamrerare, två revisorer och bokhållare samt en kassör och å *kansliet*: af en sekreterare, en notarie, en registrator och aktuarie samt en advokatfiskal, eller tillhoppa åtta ordinarie tjänstemän, af hvilka notarien å kansliet numera mot åtnjutande af tilläggsarfvode bestrider en extra sekreterarebefattning. Därtill kommer å *civilafdelningen*: en extra revisor och två amanuenser samt å *kansliet*: tre amanuenser, af hvilka

en tjänstgör såsom extra sekreterare, och numera två s. k. halfamanuenser samt tio andra extra ordinarie tjänstemän, således tillhopa aderton extra ordinarie tjänstemän.

Efter den förändring i marinförvaltningens organisation, som från innevarande års början vidtagits, åligger det amiralitetsrådet att bereda och föredraga de ärenden, som angå

flottans fasta egendom i de delar, som ej tillhöra ingenjörafdelningen; förklaring, ändring eller upphäfvande af gällande eller förslag till nya författningar;

allmänna föreskrifter, som bero af marinförvaltningen att utfärda för verkställighet af gällande författningar eller af Kungl. Maj:t särskildt gifna nådiga befallningar;

tillsättning af och afsked från civil tjänstebefattning vid marinförvaltningen och flottans civilstat samt föreståndare- och lärarebefattning vid navigationsskola, ledighet från dylik befattning och ansvar för tjänstefel;

ämbetsverkets arbetsordning; samt

alla balans-, afskrifnings- och besvärsmål.

Dessutom åligger det amiralitetsrådet:

att deltaga i handläggningen jämväl af alla öfriga ärenden, som förekomma vid marinförvaltningens sammanträden;

att utöfva chefskapet öfver ämbetsverkets civilafdelning och kansli;

att deltaga i inventeringarna af marinförvaltningens kassa;

att å civilafdelningen afgöra hos marinförvaltningen förekommande anmärkningsmål;

att jämte ämbetsverkets chef och en af militärledamöterna deltaga uti ifrågakommande sammanträden med annat ämbetsverk, därest icke på grund af ärendets beskaffenhet endera af cheferna för intendent- eller ingenjörafdelningarna i amiralitetsrådets ställe skall därvid närvara; samt

att jämte advokatfiskalen hafva under sitt förvar ämbetsverkets säkerhets- och värdehandlingar.

Visserligen har genom de kamerala ärendenas öfverflyttning till intendentafdelningen en lättnad i amiralitetsrådets arbetsbörda vunnits, men däremot har icke någon minskning inträdt i hans skyldighet att närvara vid öfriga afdelningschefers föredragning. Marinförvaltningen har nämligen icke ansett sig redan nu kunna genomföra den uti dess föreliggande underdåniga förslag ifrågställda anordningen, att marin-öfverintendenten skulle öfvertaga amiralitetsrådets hittillsvarande åliggande att deltaga i handläggningen af sådana ärenden på andra afdelningschefers föredragning, hvilka hafva ekonomisk innebörd.

Arbetet är på följande sätt fördeladt mellan de civila tjänstemännen.

Kamreraren åligger att föra dispositionsbok öfver alla medel under femte hufvudtiteln; kontrasignera uppbördsorder och anvisningar; upprätta förslag till och kontrasignera resolutioner i anmärkningsmål; föra räkning med riksbanken samt kontrollräkning med marinförvaltningens kassa; kontrasignera assignationer på riksbanken; afgifva yttranden öfver ärenden, som remitteras från ämbetsverkets samtliga afdelningar, samt deltaga i inventering af ämbetsverkets kassa.

Kassören skall till uppbörd taga alla i marinförvaltningens kassa inflytande medel; göra alla utbetalningar, som grunda sig på ämbetsverkets beslut; föra kassajournal samt upprätta titelsammandrag öfver inkomster och utgifter äfvensom granska de från sjökarteverket och nautisk-meteorologiska byrån inkommande redovisningar.

En revisor och bokhållare har till åliggande att föra marinförvaltningens hufvudbok; att granska alla till ämbetsverket inkommande räkningar och penningerekvitioner samt redovisningar med undantag af dem, som inkomma från sjökarteverket, nautisk-meteorologiska byrån och navigationsskolorna, samt att föra inventariebok och register öfver allmänna författningar m. m., hvilka beröra ämne, som tillhör området för denna revisors tjänsteplikt.

En revisor och bokhållare har att granska alla räkenskaper från kustartilleriregementena, fortifikationsbefälhafvarna och navigationsskolorna samt upprätta aflöningsuträkningar för sjöförvarsdepartementet, marinförvaltningen, sjökarteverket, nautisk-meteorologiska byrån och navigationsskolorna.

En extra revisor åligger att upprätta uppgift å ställningen å nästförflutna kalenderårs anslag till flottans nybyggnad och underhåll; att upprätta sammandrag öfver fartygslikviderna samt att i vederbörande titelsammandrag införa utgifter och inkomster vid flottans stationer efter därifrån inkommande räkenskaper m. m.

Amanuenser och öfriga extra ordinarie tjänstemän biträda de ordinarie tjänstemännen i deras göromål.

Mellan sekreterarna, till antalet tre, af hvilka två äro extra, är arbetet fördeladt på sådant sätt, att hvar och en af dem har att svara för sekreteraregöromålen på tre af marinförvaltningens afdelningar: en på civil-, min- och torpedafdelningarna, en på artilleri-, ingenjör- och fortifikations- och en på intendent-, sanitets- och nautiska afdelningarna.

Registratorn och aktuarien åligger att registrera alla in- och utgående handlingar, ordna och förvara de handlingar, som äro under hans vård, samt besörja fördelning och försäljning af böcker och andra tryckalster, som distribueras af marinförvaltningen m. m.

Advokatfiskalen har, hvad marinförvaltningen beträffar, att afgifva utlåtanden rörande juridiska spörsmål, granska kontrakt och säkerhetshandlingar samt utföra rättegångar m. m.

Amanuenserna och öfriga extra ordinarie tjänstemän biträda med uppsättning, kollationering och alla öfriga kansligöromål, däri inbegripet jämväl utredningar.

Vaktbetjäningen utgöres af en förste vaktmästare och två vaktmästare samt dessutom sju extra vaktmästare.

Renskrifningsarbetet utföres af tre kvinnliga skrifbiträden med stadigvarande anställning, hvarjämte ett fjärde sådant biträde expedierar ämbetsverkets post.

Den dagliga tjänstgöringstiden å ämbetsrummet för marinförvaltningens ordinarie personal utgör 5 å $5\frac{1}{2}$ timmar. Under de tider af året, då arbetsmängden är störst, måste den dagliga arbetstiden å tjänsterummet i mer eller mindre mån utsträckas utöfver den vanliga. Härtill kommer tidtals hemarbete för en del befattningshafvare. Särskildt för amiralitetsrådet förekommer sådant arbete i betydlig utsträckning.

Beträffande den extra tjänstemannapersonalen är amanuensernas arbetstid å tjänsterummet 3 timmar och de s. k. halfamanuensernas $1\frac{1}{2}$ å 2. För öfriga extra ordinarie tjänstemän rättar sig arbetstiden efter den vid olika tider växlande mängden af göromål.

De kvinnliga biträdena samt extra vaktmästarne hafva samma dagliga arbetstid som den ordinarie personalen.

Marinförvaltningen. Marinförvaltningens underdåniga skrifvelse den 25 september 1907 innehåller, i fråga om den civila och viss öfrig personal inom ämbetsverket, i hufvudsak följande.

»Att marinförvaltningens ordinarie civila arbetskrafter icke stå i rimligt förhållande till de med flottans kraftiga utveckling ökade göromålen, därom har en omfattande utredning blifvit förebragt, senast i statsrådet och chefens för sjöförvarsdepartementet anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 12 januari 1907.

Civilafdelningen. Därigenom har, hvad civilafdelningen angår, konstaterats behovet af förstärkning med minst en revisor, hvarjämte de nuvarande amanuenserna och behöfligt antal e. o. tjänstemän borde bibehållas, allt för skötande af afdelningens *nuvarande* göromål. Dessa hafva hittills omfattat, förutom afgifvande af erforderliga utredningar och uppgifter, det uträknings- och granskningsarbete, som bör föregå marinförvaltningens egna medelsanordningar, formell granskning af de från flottans stationer inkommande medelsredogörelserna, dock endast såvidt sådan granskning erfordras för tillsyn därå, att inkomster och utgifter på- och afföras å

rätt titel, d. v. s. komma att drabba vederbörande riksstatens anslag, reell och formell granskning af räkenskaperna för kustartilleriet, fortifikationsbefälhafvarna, sjökrigs- och sjökrigshögskolorna, navigations-skolorna, sjökarteverket och sjömätningsexpeditionerna samt slutligen all räkenskapens sammanförande i marinförvaltningens hufvudbok. Härut-öfver har uti civilafdelningens arbete hittills icke ingått eller med tillgängliga arbetskrafter kunnat ingå någon granskning af sjöförsvarets räkenskaper.

Flottans stationers räkenskaper och därifrån inkommande förrädsredogörelser undergå således icke för närvarande någon egentlig revision i marinförvaltningen. I kammarrätten är icke tänkbart, att med den begränsade tid, som för ändamålet läser finnas att disponera, skall kunna utföras en ingående granskning af sjöförsvarets till omfånget högst betydliga räkenskaper. För att gifva en föreställning om det granskningsmaterial, hvarom här är fråga, må nämnas, att sjöförsvarets räkenskaper och förrädsredogörelser för år 1906 utgjorde 417 band, hvilka representerade en hyllängd af 19,5 meter. Granskningen förutsätter för öfrigt en ingående kännedom om det vidlyftiga systemet af föreskrifter för flottans förvaltning. Af nu antydda orsaker existerar således beträffande flottans stationers räkenskaper för närvarande icke någon fullständig revision. Såsom verklig revision kan nämligen icke anses den granskning af föreliggande handlingar, hvilken vid stationerna föregår hvarje utbetalnings-, på- eller afföringsåtgärd. Den är den undersökning i *första hand*, hufvudsakligen eller uteslutande af formell beskaffenhet, hvilken inom hvarje ekonomisk förvaltning måste föregå dylika åtgärder, medan revision är en hos annan myndighet och således under fullständigt oberoende af dem, som stått i något förhållande till den första granskningen, verkställd granskning i *andra hand* ej blott af åtgärdernas formella riktighet och öfverensstämmelse med gifna föreskrifter, utan äfven af deras lämplighet och ändamålsenlighet i och för sig.

Då omorganisation af marinförvaltningen nu är i fråga, anser ämbetsverket fördenskill nödvändigt, att därvid jämväl träffas anordningar för åstadkommande inom verket af en verklig revision af flottans räkenskaper. Sådant läser vara så mycket angelägnare, som ty förutan ämbetsverket näppeligen kan, för såvidt angår förvaltning och redogörelse, med någon effekt utöfva sin inspicierande verksamhet.

Hvad de sakkunniga, som af chefen för landförsvarsdepartementet tillkallades för biträde med utredningen rörande arméförvaltningens därefter af senaste Riksdag beslutade omorganisation, yttrat beträffande revisionens betydelse, vikten af dess sammanförande hos den centrala

förvaltningsmyndigheten, de olika arterna af revision och revisionsarbetets ordnande, hvilket allt finnes återgifvet i det Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:r 141 till Riksdagen åtföljande utdrag af statsrådsprotokollet, sid. 33 o. ff., gäller i tillämpliga delar äfven sjöförsvaret. I öfverensstämmelse med de af dessa sakkunniga uttalade grundsatser anser marinförvaltningen, att all till ämbetsverket från flottans stationer inkommande redogörelse bör först undergå saklig revision af å intendentafdelningen tjänstgörande intendenturpersonal. En förfaren och i öfrigt skicklig marinintendent jämte en å denna afdelning äfven för andra ändamål anställd underofficer, hvarom närmare här nedan, torde kunna ensam utföra detta successivt under året förekommande arbete. Behöfves därtill förstärkning, lärer sådan få disponeras ur marinintendenturkåren eller genom ytterligare anställning af underofficerare. Sedan de månatligen inkommande medelsredogörelserna undergått saklig granskning, bör formell revision vidtaga, hvilken bör utföras af marinförvaltningens civila revisorer.

Men härtill fordras en tillökning i de civila revisorernas antal med 2, som med tagen hänsyn till den utsträckning af dagliga arbetstiden, hvilken lärer komma att fordras såsom villkor för tillämpningen af ny lönestat, torde tillsvidare kunna anses såsom tillräcklig. Skulle erfarenheten visa ytterligare förstärkning erforderlig, lärer framdeles få sörjas därför. Tillkomme 2, skulle sammanlagda antalet revisorer i marinförvaltningen blifva 5. Af dem bör en vara förste revisor. Till honom, hvilkens göromål i öfrigt bestämmas i arbetsordningen, skulle af revisor gjord anmärkning öfverlämnas. Gillas anmärkningen af förste revisor, utställer han den till förklaring. Ogillas anmärkningen, skall framställaren därpå vara berättigad att själf öfverlämna anmärkningen till amiralitetsrådet, som beslutar rörande anmärkningens utställande till förklaring. Sedan förklaring inkommit och påminnelser afgifvits, föredrager förste revisorn anmärkningsmålet för amiralitetsrådet i närvaro af marinöfverintendenten, som därvid bör äga att yttra sin mening och, därest den afviker från amiralitetsrådets, anmäla sin reservation, hvarjämte den revisor, som framställt anmärkningen, bör äga att, om han därtill finner sig befogad, fullfölja sin talan i högre instans. En sådan anordning, analog med den för arméförvaltningen föreslagna beträffande pröfningen af anmärkningsmål, anser marinförvaltningen riktig och behöflig med hänsyn till den, med afseende å grundsatserna för förvaltning och redogörelse, så stora vikten af dylika mål, hvilka, därest en effektiv revision kommer till stånd, sannolikt lära bli talrikare än förr. Genom denna anordning kommer målsmannen i marinförvaltningen för medelsförvalt-

ning och redogörelse, marinöfverintendenten, att i öfverensstämmelse med den tanke, som vunnit uttryck i § 9 af ännu gällande Kungl. förordningen angående behandling af e. o. afskrifningsfrågor och anmärkningsmål den 11 december 1830, öfva behöfligt inflytande på besluten i dessa mål, hvilka, sedan de genom utfärdad anmärkning erhållit sin bestämdt formulerade processuella utgångspunkt, dock böra liksom hittills afgöras af amiralitetsrådet.

Revisionens ordnande i marinförvaltningen, på sätt nu angifvits, gör ingalunda det granskningsarbete, som äger rum vid stationerna, öfverflödigt, enär detta arbete i allt fall med nödvändighet måste föregå hvarje disposition i första hand af medel eller persedlar. Endast den granskning, som i stationernas räkenskapskontor ägnas de den 15 mars hvarje år till stationsbefälhafvare och varfschefer ingående och därefter till räkenskapskontoren öfverlämnade förrädsredogörelserna, bör lämpligen öfverflyttas till marinförvaltningen. Den hithörande sakliga granskningen af utgifter och inkomster för förråden är redan verkställd i sammanhang med öfrig saklig granskning af all medelsredogörelse, och den formella granskningen af redogörelserna för själfva förråden bör lämpligen ske i marinförvaltningens civila revision. Dessa redogörelser böra därför ingå direkt till marinförvaltningen. Den besparing i arbetskraft, som räkenskapskontoren vinna genom befrielse från befattningen med dessa redogörelser, torde ungefärligen motsvara arbetet af den intendenturtjänsteman, som skulle för utförande af saklig revision placeras i marinförvaltningen. Där kommer den formella granskningen af de vidlyftiga förrädsredogörelserna hufvudsakligen att bestå uti kollationering af siffrorna i själfva redogörelsen mot de därtill hörande verifikationerna, hvadan härvid kan biträda ett af skrifbiträdena, hvilkas antal därför beräknas jämväl med hänsyn härtill.

Behovet å civilafdelningen af arbetskrafter utom de ordinarie tjänstemännen bör lämpligen fyllas hufvudsakligen genom amanuenser, hvilkas antal med anledning af det ökade revisionsarbetet dock måste från nuvarande 2 ökas till 3.

Dessutom kommer civilafdelningen att behöfva ytterligare 3 e. o. tjänstemän samt 1 ständigt skrifbiträde (kvinnligt).

Beträffande kansliet har genom den förut förebragta utredningen blifvit uppvisadt behovet af tre sekreterare förutom därutöfver erforderliga biträdande krafter. Med hänsyn till angelägenheten däraf, att kansliet för att kunna på ett tillfredsställande sätt funktionera göres så vidt möjligt oberoende af extra ordinarie tjänstemän, särskildt att allt

Kansliet.

det arbete med förberedande utredning och med uppsättning, som tillhör kansliet, må kunna af dess personal å behörig tid utföras, anser marinförvaltningen dessa biträdande krafter icke böra utgöras af endast e. o. tjänstemän. Ämbetsverket har fördenskull ansett sig böra ej blott bibehålla notariebefattningen, utan äfven föreslå anställande af ytterligare en notarie; och skulle de två notarierna hafva att närmast biträda två af sekreterarna i dem åliggande göromål. Den tredje sekreterarens biträde skulle vara en amanuens.

Förstärkning af arbetskrafterna erfordras äfven för registrators- och aktuariegöromålen. Dit hör sedan några år tillbaka registreringen för hvarje afdelning för sig af marinförvaltningens talrika hemliga handlingar. Särskildt är att märka skötandet af och redovisningen för det rätt omfattande lager af böcker och andra tryckalster, som för försäljning eller utlämning årligen öfverlämnas till marinförvaltningen. En biträdande tjänsteman vid registratorns sida har därför blifvit ifrågasatt, men anser marinförvaltningen detta behof kunna fyllas genom anställande hos registratorn af ett dugligt (kvinnligt) skrifbiträde, som efter registratorns anvisningar hade att verkställa den mera mekaniska delen af arbetet med registrering och bokföring.

Om de ordinarie arbetskrafterna å kansliet ökas till hvad sålunda blifvit förordadt, kan det för biträde vid göromålen och vid skötandet af ifrågakommande vikariat erforderliga antalet amanuenser å kansliet inskränkas till två.

Å kansliet erfordras i öfrigt 3 e. o. tjänstemän samt 4 ständiga (kvinnliga) skrifbiträden, däraf ett synes kunna öfvertaga bestyret med vederbörlig annotation samt ordnande och afsändning af ämbetsverkets dagliga post, ett bestyr, som hittills handhafts af en amanuens.

Aflöning.

Hvad angår de ordinarie ämbets- och tjänstemännens aflöning, har marinförvaltningen ansett amiralitetsrådet, sedan en väsentlig del af de med detta ämbete hittills förenade åligganden från och med år 1908 komma att öfverflyttas på marinöfverintendenten, kunna likställas med statskommisariater i statskontoret och krigsråd i arméförvaltningen. Vidare hafva kamreraren, de 3 sekreterarna och förste revisorn, tillhoppa 5 tjänstemän, bort tilläggas aflöning såsom 2:a gradens tjänstemän, samt amiralitetskassören (så benämnd i analogi med »krigskassör», »fortifikationskassör» m. fl.), de 4 revisorerna, de 2 notarierna och registratorn aflöning såsom tjänstemän i 1:a graden, hvars numerär således skulle blifva 8. Aflöningsbeloppen för de särskilda graderna föreslås

att blifva de samma som för motsvarande grader enligt senast fastställda stater för statskontoret och arméförvaltningen.

Marinförvaltningens advokatfiskal är för närvarande aflönad med ett arfvode å 2,500 kronor. Med hänsyn till den synnerliga vikten af att för denna maktpåliggande befattning kunna inom eller utom ämbetsverket förvärfva en fullt kompetent kraft samt till den, efter hvad det vill synas, ännu växande omfattningen af göromålen för denne tjänsteman, som äfven har att sköta advokatfiskalsgöromålen vid flottans härvarande station, anser marinförvaltningen nödvändigt, att berörda arfvode höjes till 3,000 kronor, eller samma belopp som arfvodet till arméförvaltningens ombudsman.

I fråga om villkoren för nu ifrågakvarande aflöningsförmånens åtnjutande böra enahanda bestämmelser tillämpas, som redan blifvit vidtagna beträffande statskontoret och arméförvaltningen. Bland dessa villkor lärer, då senaste Riksdag antagit lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension, böra liksom för nyssnämnda ämbetsverk upptagas det, att hvad i denna lag är stadgad i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå och om rätt till pension skall gälla för innehafvare af befattning, som tillträdes efter det den nu föreslagna nya lönestaten träd i kraft, hvadan sådan tjänsteinnehafvare jämväl synes böra beredas rättighet att i likhet med arméförvaltningens civila tjänstemän inträda i civilstatens pensionsinrättning, medan de, som före den nya lönestatens ikraftträdande innehaft sina befattningar, lära få bibehålla sin pensionsrätt i flottans pensionskassa. För de förra lärer därför skyldigheten att inträda såsom delägare i flottans pensionskassa böra genom särskild föreskrift borttagas.

Beträffande amanuensernas och öfriga e. o. tjänstemäns ställning och aflöning, har med ledning af den utredning, som i detta ämne föreligger i bilagorna till nådiga propositionerna till 1907 års Riksdag angående statskontorets och arméförvaltningens organisation, marinförvaltningen funnit följande grundsatser för detta ämbetsverk böra vinna tillämpning, nämligen

att e. o. tjänsteman, innan han antages till amanuens, skall inom ämbetsverket under viss tid hafva utfört profjtjänstgöring, om hvilken vitsord skall honom meddelas;

att amanuensarfvodes begynnelsebelopp bör beräknas till samma belopp som för amanuenserna i arméförvaltningen eller 1,600 kronor för en daglig tjänstetid af 4 timmar, men må kunna i mån af tjänstetidens utsträckning, flit, duglighet och ålder i verket, höjas till 2,000 kronor;

att, om amanuens af styrkt sjukdom hindras att sköta sin befattning, han skall äga att, dock högst under ett år, bibehålla två tredjedelar af arfvodet, men vid ledighet för svag hälsas vårdande afstå så mycket af arfvodet, som för uppehållande af hans befattning erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att marinförvaltningen må kunna, där sådant lämpligen kan ske, meddela amanuens ledighet i högst tre veckor årligen med bibehållande af arfvodet;

att amanuens, som förordnas att uppehålla ordinarie tjänsteinnehavares befattning, må jämte de med denna förenade tjänstgöringspenningarna jämväl åtnjuta två tredjedelar af amanuensarfvodet;

att e. o. tjänstemän, som icke äro amanuenser, aflönas i mån af fit och duglighet med gratifikationer till belopp af högst 50 kronor i månaden; samt

att e. o. tjänsteman utan fast arfvode, hvilken förordnas att uppehålla amanuensbefattning, bör därunder erhålla den aflöning, hvilken utgör begynnelsearfvode för befattningen ifråga.

I enlighet med dessa grundsatser, hvilka böra få sitt uttryck i instruktion eller arbetsordning för marinförvaltningen, hafva i den nu föreslagna staten arfvoden till e. o. tjänstemän blifvit beräknade.

Den civila ordinarie och extra ordinarie tjänstemannapersonalen utom marinförvaltningens kemist bör liksom hittills stå under personell chefskap af amiralitetsrådet, men synes denna personals indelning till tjänstgöring, utom hvad angår advokatfiskalen, böra, på sätt redan blifvit föreslaget rörande den civila personalen i arméförvaltningen, årligen göras till föremål för ämbetsverkets pröfning.

I fråga om de ständiga skrifbiträdenas ställning och aflöning afgaf marinförvaltningen med underdånig skrifvelse den 19 oktober 1906 förslag därom, gående därpå ut, att dylika biträden skulle anställas medelst konstitutorial och att deras aflöning skulle uppföras å ämbetsverkets stat med ett belopp af 1,500 kronor per år, däraf 1,000 kronor såsom lön och 500 kronor såsom tjänstgöringspenningar, jämte ett ålderstillägg af 150 kronor efter 10 års tjänstgöring. Då emellertid denna underdåniga framställning, liksom de i samma ämne från öfriga ämbetsverk afgifna, blifvit af Kungl. Maj:t gjord till föremål för särskild utredning, har marinförvaltningen nu icke kunnat på annat sätt åter upptaga sin nyssnämnda framställning i detta ärende, än att uti marinförvaltningens beräkning af i ämbetsverkets stat uppförda medelsbeloppet för »vikariatsersättning, arvoden till e. o. tjänstemän, tillfälliga biträden och renskrifningskostnader» ingått för skrifbiträdenas aflöning ett belopp af 1,500 kronor om året för hvarterdera.

Då renskrifningsarbetet är till myckenheten växlande och ofta måste till betydlig del utföras utom ämbetsverket, är det nödvändigt, att i de uti stat upptagna renskrifningsmedlen äfven inräknas för sådant, så att säga, extra renskrifningsarbete ett belopp, som marinförvaltningen beräknat till 2,000 kronor.

Redan uti sin underdåniga skrifvelse den 14 december 1900 angående anslagsbehofven å femte hufvudtiteln, har i fråga om förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen ämbetsverket jämväl anmält behofvet af ytterligare en vaktmästare å ordinarie stat utöfver redan befintliga 3. Därför åberopades det förhållande, att ämbetsverket bestode, förutom af chef och sex ledamöter, af en betydande personal af officerare, ingenjörer och civila tjänstemän samt hade sina lokaler förlagda i 4 våningar af det af ämbetsverket hufvudsakligen disponerade huset. Fastän dels kustartilleriet tillkommit och ställts under marinförvaltningen, dels ytterligare 2 nya afdelningar tillkommit, begärde ämbetsverket äfven i sin underdåniga skrifvelse den 18 september 1903 ökning af ordinarie vaktmästarepersonalen allenast med 1. Men då från och med 1908 års början ännu en afdelning tillkommer, nämligen den nautiska, och marinförvaltningen för att i någon mån afhjälpa det trängande behofvet af ökad utrymme för beredande af plats åt en del af ämbetsverkets afdelningar måste hos Kungl. Maj:t göra framställning att få af Stockholms stad förhyra lägenheter i det angränsande hus, som disponerats af den s. k. Wallinska flickskolan, för hvilken framställning förberedelserna nu äro i det närmaste afslutade, och det blir nödvändigt att äfven i den förhyrda lokalen placera en vaktmästare, måste marinförvaltningen nu hemställa, att de ordinarie vaktmästarnas antal ökas med 2 till 5, däraf 1 förste vaktmästare. Vaktmästarnas löneförmåner hafva i förslaget till stat upptagits till samma belopp som i senast fastställda stater för statskontoret och arméförvaltningen. Behofvet af extra ordinarie vaktmästare har beräknats till 2 eller samma antal, som för närvarande alltid tjänstgör.

Vaktmästare.

I afseende å den del af denna personal, som utgöres dels af civil- militära ämbetsmän, hvilka skola vara själfskrifna ledamöter af marinförvaltningen, dels af officerare och underofficerare af flottan eller kustartilleriet, hvilka förordnas eller kommenderas till chefskap i ämbetsverket eller, i erforderligt antal, till tjänstgöring å dess särskilda afdelningar, och som åtnjuta aflöning å andra stater än marinförvaltningens, har ämbetsverket intet förslag att framställa.

Öfrig personal.

Dock bör, beträffande fortifikationsafdelningen, påpekas, att, då i sammanhang med arméförvaltningens omorganisation byggnadsafdelningarna vid fortifikationsstabens hufvudstation blifva öfverflyttade till nyssnämnda ämbetsverks fortifikationsdepartement från och med år 1908, och för beredning af de fortifikationsärenden, som röra kustbefästningarna, marinförvaltningens fortifikationsafdelning måste förses med erforderlig teknisk arbetskraft, hvilken icke lär kunna ställas till marinförvaltningens förfogande af någon annan än chefen för fortifikationen, bör denne chef utrustas med befogenhet att, på marinförvaltningens framställning, vid ämbetsverkets fortifikationsafdelning placera erforderligt antal officerare och underofficerare af fortifikationen.

Ett hittills icke alls eller endast i ringa grad tillgodosedt personalbehof har marinförvaltningen i detta sammanhang att anmäla, nämligen behofvet af anställande å ämbetsverkets stat af 4 underofficerare såsom månadslönare.

För fyllande af ett liknande behof hafva vid arméförvaltningens omorganisation blifvit å artilleridepartementets stat i stället för de förut å departementet kommenderade underofficerare från artilleritruppförbanden upptagna sex departementsskrifvare för utförande af registrerings- och revisionsarbete, förande af liggare och förteckningar m. m. Om denna personal anföra ofvannämnda sakkunniga, att densamma visserligen icke vunnit den teoretiska utbildning, som fordras af de civila tjänstemännen, men att den besutte en genom aflagda underbefälsexamina och praxis vunnen sakkunskap, som de civila tjänstemännen saknade och som just för utförandet af nämnda ändamål inom artilleridepartementets förvaltningsområde med dess speciella materiel och därför begagnade säregna benämningar vore af synnerlig betydelse, samt att en säkerhet för erhållande af dugliga förvaltningstjänstemän från underofficerskårerna förefunnes i det förhållandet, att urval kunde ske bland så många, och att de, som utvaldes, redan förut genom dem anförtrödda förvaltningsgöromål kunnat ådagalägga sin lämplighet för förvaltningsväsendet, särskildt i hvad det omfattade ifrågavarande speciella del.

De af de sakkunniga sålunda framförda synpunkter äga sin fulla giltighet äfven i fråga om lämpligheten att å marinförvaltningens stat anställa underofficerare. Både artilleri-, torped- och minafdelningarna behöfva hvar sin tjänsteman af detta slag för att biträda vid förandet af sakregister, rotlar, inventarieböcker och utredningsreglementen, förteckningar öfver på afdelningens föredragning beslutade kontrakt eller gjorda beställningar, samt anteckningar angående dispositionen af anslagsmedel för anskaffning af materiel, tillhörande afdelningens detalj, äfvensom handhavande och ordnande af på afdelningen förvarade handlingar.

Den vid utförandet af dessa arbeten så nödvändiga kontinuiteten har med de arbetskrafter, dessa afdelningar disponera och hvilka ofta tagas i anspråk för tjänstgöring å annat håll, icke kunnat i erforderlig mån bibehållas, men skulle genom underofficerares förordnande att såsom månadslönare tjänstgöra i marinförvaltningen blifva behörigen tillvaratagen.

Jämväl å intendentaafdelningen, äfven sedan de militära ärendena komma att med år 1908 skiljas därifrån, erfordras anställande af en underofficer, månadslönare, för att dels å afdelningen biträda med förande af rotel, sakregister, förteckningar öfver leveranskontrakt och beställningar, liggare öfver medelpris å proviant och beklädnad samt öfver förrådets värden, äfvensom af erforderliga sammandrag af uppgifter beträffande förvaltningen vid stationerna eller i marinförvaltningen, dels ock biträda den marinintendent, som skall verkställa den sakliga revisionen af alla redogörelser.

Ifrågavarande underofficerare skulle förordnas att tillsvidare tjänstgöra i marinförvaltningen såsom månadslönare och sålunda, när sådant finnes lämpligt, åter kunna flyttas öfver på aktiva staten. Deras ställning skulle alltså blifva densamma som underofficerarnes å varfvets månadslönarestat. Deras månadslön bör för år uppgå till samma belopp som departementsskrifvarnas i arméförvaltningen, hvilken begynner med 2,815 kr., hvartill efter respektive 5 och 10 års väl vitsordad tjänst bör komma ett ålderstillägg å 500 kr. Med afseende å ålderstillägg synes skäligen böra medgifvas, att underofficer, som uti marinförvaltningen innehaft befattning af ifrågavarande slag, innan den blef på stat uppförd, skall i fråga om rätten till ålderstillägg äga att tillgodoräkna sig den tid han sålunda innehaft befattningen. Månadslönen bör i öfrigt utgå efter samma grunder som aflöningen till underofficerare å varfvets månadslönarestat. I fråga om skyldighet att vid viss ålder afgå från tjänsten bör för de i marinförvaltningen anställda underofficerarne gälla detsamma som för marinförvaltningens civila tjänstemän. Sin pensionsrätt i flottans pensionskassa skulle de komma att behålla. I enlighet härmed är i statförslaget upptaget ett belopp af 2,815 kr. per år till en hvar af 4 underofficerare, månadslönare.

Kostnaden för en organisation af marinförvaltningen enligt nu angifna grunder uppgår enligt uppgjort förslag till stat till kronor 127,160.

Kostnaden.

Härtill komma de från ett särskildt förslagsanslag utgående ålders-tilläggen, hvilkas belopp, som för närvarande utgör 5,700 kr., icke kan

beräknas, men kan antagas år 1909 efter det den nya staten trädt i kraft blifva afsevärdt lägre än nu.

Om från nyssnämnda kostnadssumma	kr. 127,160: —
dragas nuvarande utgifter för motsva- rande ändamål, nämligen summan af 1908 års stat	kr. 50,600: —
nu utgående dyrtidstillägg.....	» 1,180: —
extra anslag till förstärkning af arbets- krafterna	» 15,000: —
renskrifningskostnad, som bestrides af e. o. anslag	» 5,000: —
	» 71,780: —
visar sig, att den nya staten för marinförvaltningen skulle medföra en kostnadsökning af	» 55,380: —»

Hemställan.

På grund af hvad nu blifvit anfördt har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå Riksdagen att

dels godkänna aflöningsstat för marinförvaltningen enligt vid skrifvelsen fogadt förslag till sådan stat;

dels besluta, att denna stat skall träda i kraft den 1 januari 1909 under förutsättning att Kungl. Maj:t dessförinnan meddelar föreskrift därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och vaktmästare skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag;

dels godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmånerna för den civila personalen utom kemisten, nämligen:

att innehafvare af ordinarie civil befattning i marinförvaltningen skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af ämbetsverket eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende äfvensom därest ämbetsverkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att det samma ej längre kan såsom själfständigt ämbetsverk anses, eller därest vissa, ifrågavarande ämbetsverk tillhörande göromål öfverflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta

de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas;

att med ordinarie befattning, med hvilken följer lön i marinförvaltningen, icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommons stat;

att med ordinarie befattning i nämnda ämbetsverk ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej, hvad angår amiralitetsrådet, Kungl. Maj:t och, hvad angår innehafvare af annan befattning, marinförvaltningen, uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt på tjänstgöringen i ämbetsverket, finner uppdraget eller befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas;

att tjänsteman är skyldig att tjänstgöra i den särskilda befattning, där han, till befordrande af arbetets oafbrutna gång, befinner vara lämplig och behöflig;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen och ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänsteman eller vaktmästare för den tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunnat styrka giltigt förfall; att, därest tjänsteman eller vaktmästare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke af marinförvaltningen pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej marinförvaltningen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning i marinförvaltningen, densamma, mot åtnjutande i först nämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar men i senare fallet af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor, att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om marinförvaltningens omorganisation;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att tjänstemännen äga årligen, när sådant utan hinder för göromålsens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, amiralitetsrådet och tjänstemännen af andra lönegraden en hvar under en och en half månad samt tjänstemännen af första lönegraden en hvar under en månad;

att tjänsteman, som har sig anförtrodd uppörd eller kontroll å uppörd, är pliktig att å tid af året, som af marinförvaltningen bestämmes, begagna sig af semester;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila

tjänsteinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som där-
efter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgad; samt

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

dels förklara,

ej mindre att en hvar civil befattningsinnehafvare, som med eller efter 1909 års ingång tillträder befattning i marinförvaltningen, skall vara pliktig att underkasta sig nu omförmälda villkor och bestämmelser;

än äfven att de förutvarande innehafvare af civila befattningar i marinförvaltningen, hvilka icke före den 1 november 1908 anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nyssnämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels ock höja det i riksstaten under femte hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag till marinförvaltningen från 50,600 kronor till 127,160 kronor, eller således med 76,560 kronor.

De sakkunnigas betänkande och förslag uti ifrågavarande delar äro af följande lydelse:

»Med afseende på de göromål, hvilka för närvarande ankomma på civilafdelningen, erinrar marinförvaltningen i sitt ofvan intagna organisationsförslag, att dessa göromål hittills hafva omfattat — förutom afgifvande af erforderliga utredningar och uppgifter — dels det uträknings- och granskningsarbete, som borde föregå marinförvaltningens egna medelsanordningar, dels formell granskning af de från flottans stationer inkommande medelsredogörelserna, dock endast såvidt sådan granskning erfordrats för tillsyn därå, att inkomster och utgifter blifvit på- och afförda å rätt titel, dels reell och formell granskning af räkenskaperna för kustartilleriet, fortifikationsbefälhafvarna, sjökrigs- och sjökrigshögskolorna, navigationsskolorna, sjökarteverket och sjömätningsexpeditionerna, dels ock slutligen all räkenskapers sammanförande i marinförvaltningens hufvudbok, men att härutöfver någon granskning af sjöförsvarets räkenskaper hittills icke ingått eller med tillgängliga arbetskrafter kunnat ingå i civilafdelningens arbete, samt att flottans stationers räkenskaper och därifrån inkommande förrådsredogörelser således

De sakkunniga.
Revision.

för närvarande icke underginge någon egentlig revision i marinförvaltningen. Då omorganisation af marinförvaltningen nu vore i fråga, har ämbetsverket fördenskull ansett nödvändigt, att anordningar därvid jämväl borde träffas för åstadkommandet af en verklig revision af flottans räkenskaper.

I denna marinförvaltningens uppfattning kunna vi till fullo instämma, så mycket hellre som efter vår mening marinförvaltningens uppgift att handhafva den centrala ledningen af marinens tekniska och ekonomiska angelägenheter torde löpa fara att fullständigt förfelas, därest icke inom marinförvaltningen en effektiv kontroll utöfvas öfver användningen af de till sjöförsvaret anvisade och af underordnade myndigheter disponerade anslagen. Däremot anse vi oss icke kunna helt ansluta oss till marinförvaltningens förslag rörande sättet för anordnande af en sådan kontroll.

Marinförvaltningens nu omförmälda förslag är i hufvudsak fotadt på hvad som uti det af oss förut åberopade sakkunnigutlåtandet den 22 mars 1907 angående arméförvaltningens omorganisation finnes anfördt beträffande revisionens betydelse, de olika arterna af revision och dessas särskilda ändamål. Lika med marinförvaltningen anse vi, att dessa uttalanden böra betraktas såsom grundläggande för anordnandet af den kontroll öfver medelsförvaltningen, som måste inom marinförvaltningen utöfvas. Det torde därför befinnas lämpligt, att här i korthet erinras om det väsentliga af innebörden i nämnda uttalanden.

För åstadkommande af en fullt effektiv kontroll öfver de olika förvaltningsmyndigheterna och deras förvaltningsåtgärder erfordras en revision, som så i formellt som i sakligt afseende fyller sin uppgift: i förra hänseendet genom att noga kontrollera räkenskapernas riktighet och förvaltningsföreskrifternas efterlefnad; i senare hänseendet genom att verka för en god och ändamålsenlig hushållning med såväl anslagsmedel som materiel och persedlar. Revisionen bör alltså vara af tvåfaldig art: formell eller *kameral* och saklig eller *teknisk*.

Den kamerala revisionens uppgift är att kontrollera utgifternas författningsenlighet samt deras behöriga bokförande och verifierande och bör utföras af personer med författningskunskap ej blott inom militärförvaltningens område utan äfven beträffande statsförvaltningen i allmänhet. Resultatet af den kamerala revisionen bör vara anmärkningar, framställda mot begångna fel och försummelser, samt därigenom vunnen rättelse, och för att blifva fullt effektiv bör revisionen verka oberoende af de myndigheter, hvilka den äger att kontrollera.

Den tekniska revisionen har till uppgift att granska lämpligheten af gjorda utbetalningar och erlagda priser, kontrollera persedelvård samt handhafvandet af materiel och förnödenheter, jämföra de särskilda förvaltningsmyndigheternas hushållning i olika detaljer och föreslå åtgärder, ledande till besparingar och till afhjälpande af missförhållanden. Den tekniska revisionens resultat bör vara ej blott anmärkningar mot begångna fel och försummelser, utan äfven förslag till åstadkommande af planmässighet, omtanke och sparsamhet; och denna revision bör utföras af personer med sakkunskap inom de områden, den omfattar, alltså af militär eller civilmilitär personal.

För vinnande af öfverskådlighet öfver hushållningen inom olika förvaltningsgrenar böra alla medel och anslag göras till föremål för statistisk sammanställning och bearbetning. Detta militärstatistiska arbete bör äga rum i anslutning till den tekniska revisionen, hvilken i regel bör föregå den kamerala revisionen. Det statistiska materialet för hela hufvudtiteln bör sammanfattas å civilafdelningen.

I sitt förslag till anordnande af revisionsarbetet har marinförvaltningen med afseende på den tekniska revisionen ansett, att denna revision, omfattande all från flottans stationer inkommande redogörelse, borde utföras å intendentaafdelningen af där tjänstgörande intendenturpersonal. Denna uppfattning finna vi oss icke kunna biträda. Den tekniska revisionen förutsätter, såsom här ofvan angifvits, sakkunskap inom det område, den skall omfatta. Af revisionens uppgift torde äfven vara tydligt, att den bör äga rum i närmaste anslutning till den myndighet, från hvilken det må kunna påräknas initiativ till meddelande af förvaltningsföreskrifter, påvisande af missförhållanden och verkande för besparingar. Hos intendenturpersonal lär, efter vårt förmenande, icke kunna förutsättas sakkunskap utanför det åt intendenturtjänsten anvisade området. Ej heller synes initiativ i nyss omförmälda hänseende kunna från intendenturafdelningen förväntas i vidare mån, än som rör denna afdelnings egen verksamhetsgren. I full öfverensstämmelse med förut angifna grunder för ordnandet af effektiv kontroll böra därför efter vår mening den tekniska revisionen och i sammanhang därmed den statistiska sammanställningen och bearbetningen af de till hvarje afdelning inom marinförvaltningen hörande medel och anslag äga rum å vederbörande afdelning och utföras af där tjänstgörande militär eller civilmilitär personal. Samtliga räkenskaper och redogörelser ej blott från flottans stationer utan från alla under marinförvaltningen lydande lokala myndigheter torde alltså, sedan de inkommit till marinförvaltningen och bokförts, böra öfverlämnas till vederbörande afdelning för att därstädes

undergå teknisk revision, hvartill viss bestämd tid synes böra anslås. Yppas under denna revision anledning till anmärkning mot begångna fel och försummelse eller eljest af beskaffenhet att böra handläggas såsom anmärkningsmål, bör anteckning därom göras och åtfölja räkenskaper eller redogörelser till den kamerala revisionen för vidare behandling. Förekommer åter vid den tekniska revisionen anledning till framställningar af beskaffenhet att föranleda förvaltningsföreskrifter, påminnelser eller andra åtgärder, afseende rättelse för framtiden, bör ärendet på föredragning af vederbörande afdelningschef afgöras af marinförvaltningen.

Beträffande anordnandet af den kamerala revisionen äro vi med marinförvaltningen ense därom, att denna revision bör å civilafdelningen utföras af därstädes anställda revisorer, af hvilka en bör vara förste revisor. Ej heller hafva vi funnit något att erinra mot det af marinförvaltningen föreslagna processuella tillvägagångssättet vid behandlingen af anmärkningsmål. Enligt detta förslag skulle framställd anmärkning underställas förste revisorn, hvilken hade att, om anmärkningen af honom gillades, utställa densamma till förklaring. Om anmärkningen ogillades, skulle den, som framställt anmärkningen, vara berättigad att själf öfverlämna densamma till civilafdelningens chef, som ägde att besluta rörande dess utställande till förklaring. Sedan förklaring inkommit och påminnelser afgifvits, skulle anmärkningsmålet afgöras af civilafdelningens chef på föredragning af förste revisorn. Denna föredragning har marinförvaltningen ansett böra äga rum i närvaro af marinöfverintendenten, hvilken såsom målsman i marinförvaltningen för medelsförvaltning och redogörelse således komme att öfva behöfligt inflytande på besluten i dessa mål. Enär vi, såsom förut blifvit i sammanhang med frågan om intendentafdelningens organisation och verksamhetsområde anfördt, icke ansett oss kunna dela uppfattningen om marinöfverintendentens kompetens eller lämplighet såsom målsman för medelsförvaltning och redogörelse och därför såsom vår mening uttalat, att dessa kamerala ärenden borde återföras till marinförvaltningens civilafdelning, kunna vi icke heller biträda marinförvaltningens förslag att åt marinöfverintendenten inrymma något inflytande på besluten i kamerala anmärkningsmål. Däremot finna vi, lika med marinförvaltningen, att afgörandet af dessa mål bör ske i närvaro af författningskunnig person med enahanda funktion, som vid afgörandet af anmärkningsmål å arméförvaltningens civila departement tillkommer ett krigsråd. Vi hafva för afsikt att beträffande civilafdelningens organisation föreslå inrättandet af en kameralbyrå; och chefen för denna kameralbyrå torde efter vår

mening böra närvara vid föredragningen af anmärkningsmålen med rätt och plikt att därvid yttra sin mening och, om denna skulle skilja sig från den vid beslutet gällande, mot beslutet anmäla sin reservation. Den revisor, som framställt anmärkningen, bör naturligtvis äga att i fall af befogenhet i högre instans fullfölja talan mot beslut i anmärkningsmål.

Den nu omhandlade tekniska och kamerala revisionen är, såsom redan blifvit antydt, afsedd att inom marinförvaltningen åvägabringa en effektiv kontroll öfver de till sjöförsvaret anvisade och af underordnade myndigheter disponerade anslagen. Vi kunna emellertid icke underlåta att i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på behovet och lämpligheten af att marinförvaltningens egen ganska betydande medelsförvaltning och redovisning blefve föremål för en granskning, som särskildt i sakligt afseende vore ägnad att fylla sin uppgift på ett mera effektivt sätt, än som torde kunna förväntas af den revision, som äger rum i kammarrätten. Huru en sådan granskning skulle kunna på lämpligaste sätt anordnas, därom tilltro vi oss likväl icke att afgifva bestämdt förslag. Vi hafva allenast funnit oss böra till öfvervägande framhålla vår uppfattning i detta hänseende under erinran tillika, att beträffande ett annat betydande statens ämbetsverk, kungl. järnvägsstyrelsen, behovet af sådan särskild saklig granskning blifvit af statsmakterna erkänt och tillgodosedt.

Genom anordnande, på sätt vi nu angifvit, inom marinförvaltningen af en revision, hvilken må antagas kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sin viktiga uppgift, torde utan tvifvel marinförvaltningens civilafdelning erhålla en ej ringa tillökning i arbetsmängd, särskildt med hänsyn till det betydande granskningsmaterial, som flottans stationers räkenskaper och förrädsredogörelser erbjuda. Då emellertid redan förut marinförvaltningens göromål vunnit den omfattning, att för deras behöriga bestridande Riksdagen under flera år måst anvisa icke obetydliga belopp för tillfällig förstärkning af den civila arbetskraften, synes det vara af behovet påkalladt, att marinförvaltningens civilafdelning och kansli erhålla sådan utvidgning, som må finnas betingad af det arbete, hvilket nu påhvar och genom ofvan nämnda tillökning kan ytterligare komma att påläggas marinförvaltningen.

För att ådagalägga, i hvilken grad göromålen ökats sedan 1877, då den i hufvudsak ännu gällande staten för marinförvaltningens civilafdelning och kansli fastställdes, har marinförvaltningen i sin af oss förut omnämnda underdåniga skrifvelse den 16 maj 1906 åberopat, bland annat, vissa uppgifter angående antalet ärenden under marinförvalt-

Ärendenas
antal m. m.

ningens handläggning åren 1878—1905. Af dessa uppgifter, till hvilka vi hänvisa, torde här böra meddelas några jämförelsetal:

	1878:	1905:
inkomna ärenden	2,395	7,990
afgångna skrivelser	1,301	4,953
expedierade anordningar	985	2,230
antal folier af granskade utgiftsverifikationer	25,599	96,075.

Till komplettering af dessa uppgifter och till ledning för bedömandet af marinförvaltningens nuvarande arbetsmängd hafva vi förskaffat oss nedanstående uppgift angående antalet och beskaffenheten af till marinförvaltningen inkomna ärenden under tiden 1 oktober 1906—30 september 1907:

Ärendets beskaffenhet.	Mindre ärenden	Större ärenden
Medelsförvaltningen för flottan m. m.	1,723	969
Kommenderingar (m. m.)	418	211
Rustningar	174	261
Rapporter och reglementen	124	65
Ärenden rörande navigations-skolorna	216	250
Besvär och vitesmål	—	112
Ärenden rörande inventarier och utrednings- reglementen	{ 44	158
Ärenden rörande sjukvård, spisordning och beklädnad	11	237
Fastningsfrågor	135	220
Byggnads- och tomtfrågor	6	156
Frågor om anskaffning af materialier:		
granater och patronhylsor	{ 62	{ 443
krut m. m.	{ 74	{ 220
torpeder	{ 21	{ 248
minor	{ 17	{ 114
gnistsignalmateriel	{ 14	{ 147
öfrig anskaffning	{ 80	{ 167
Ärenden rörande kanoner	68	358
do do fartyg	82	454
	3,269	4,790
eller tillhopa	8,059	
Härtill komma 220 hemliga.		

Nedanstående utdrag af marinförvaltningens diarium utvisar för samma tid *dels* antalet inkomna ärenden, fördelade på de myndigheter, hvarifrån ärendena inkommit, *dels ock* antalet afgående skrivelser:

F r å n	Inkommande ärenden					Afgående skrivelser	Däraf hemliga
	Bref och ämbets-skrivelser	Remisser	Öfriga	Summa	Däraf hemliga		
Kungl. Maj:t.....	334	163	—	497	17	325	18
Sjöförsvarsdepartementet...	94	134	719	947	72	257	26
Flottans stationer	—	—	—	1,381	25	1,441	30
Kustartilleriet	—	—	—	485	24	389	—
Fortifikationen	—	—	—	312	28	222	24
Navigationsskolorna	—	—	—	417	—	389	19
Under sjöförsvaret lydande myndigheter.....	—	—	—	228	17	84	16
Under sjöförsvaret lydande officerare, ingenjörer m. fl.	—	—	—	957	11	453	9
Andra ämbetsverk och myndigheter.....	—	—	—	472	9	292	6
Promemorior och yttranden af afdelningschefer m. fl.	—	—	—	1,038	7	11	—
Enskilda personer och verkstäder.....	—	—	—	1,545	10	848	8
Summa	—	—	—	8,279	220	4,711	156

Anslagen å riksstatens femte hufvudtitel, oberäknadt anslaget till lots- och fyrrättningen med lifräddningsanstalterna, uppgingo år 1878 till sammanlagdt 5,829,686 kronor, men äro i staten för innevarande år uppförda med tillhoppa 23,647,091 kronor.

De nu meddelade uppgifterna synas oss till fullo bekräfta nödvändigheten af en utvidgning af marinförvaltningens civilafdelning och kansli. För beräkningen af den personalökning, som för sådant ändamål må finnas erforderlig, torde det emellertid vara på sin plats att först söka klargöra den organisationsform, som kan anses bäst skickad att främja en ändamålsenlig arbetsfördelning.

Den marinförvaltningen underlydande civila tjänstemannapersonalen med undantag af en å artilleriafdelningen anställd kemist, om hvilken här icke är fråga, tillhör för närvarande dels civilafdelningen och dels kansliet.

Civilafdelningens organisation.

Det vill synas oss, som om denna anordning vore mindre tillfredsställande och därför borde på det sätt ändras, att hela denna personal blefve sammanförd till en organisatorisk enhet inom marinförvaltningen, *civilafdelningen*, under chefskap af marinförvaltningens civile ledamot.

Med afseende på den nödvändiga arbetsfördelningen inom civilafdelningen torde den af marinförvaltningen i underdåniga skrifvelsen den 16 maj 1906 framhållna skillnaden mellan, å ena sidan, ärenden af ekonomisk eller rättare kameral natur och, å den andra, ärenden af administrativt juridisk art vara förtjänt att uppmärksammas. Denna gruppering af ärendena synes oss fullt naturlig och lämplig att läggas till grund för en första uppdelning af arbetsmaterialet. Marinförvaltningens civilafdelning bör därför, enligt vår mening, bestå af en byrå för hvardera gruppen af ärenden, eller en *kameralbyrå* och en *kanslibyrå*.

Å *kameralbyrån* skulle handläggning ske af ärenden rörande upp-
börden, förvaltningen, användandet och redovisningen af alla till marinförvaltningens befattning hörande medel och persedlar. Vidare skulle till denna byrå förläggas arbetet med sammanfattningen af det material, som utvunnits vid den i sammanhang med tekniska revisionen å marinförvaltningens öfriga afdelningar verkställda statistiska bearbetningen af inkomna räkenskaper och redogörelser. Till kameralbyrån skulle höra ett *bokslutskontor* för marinförvaltningens räkenskapsföring och dennas sammanfattande i bokslut, ett *revisionskontor* för den kamerala revisionen och beredandet af anmärkningsmål samt ett *kassakontor*.

Å *kanslibyrån* skulle handläggas ärenden af administrativt juridisk art, hvarjämte arbetet med protokollsföring samt uppsättandet och expedierandet af beslut, skrivelser och andra utgående expeditioner komme att å denna byrå utföras. Till kanslibyrån borde räknas jämväl *registratorskontoret* och *advokatfiskalskontoret*.

Vi hafva här velat endast till sina hufvuddrag angifva grunderna för arbetsfördelningen inom marinförvaltningens civilafdelning, såsom vi tänkt oss denna afdelning organiserad. Vi förbise nämligen icke, att gränsen mellan de särskilda hufvudgrupperna af ärenden kan i många fall visa sig ganska svår att uppdraga. De närmare bestämmelserna angående arbetets fördelning torde emellertid komma att få sin rätta plats i marinförvaltningens instruktion och arbetsordning.

Civilafdel-
ningens chef
och personal.

Marinförvaltningens civile ledamot, för närvarande amiralitetsrådet, skulle såsom hittills vara chef för civilafdelningen. Enligt nu gällande instruktion åligger det denne ledamot att deltaga i handläggningen af alla i marinförvaltningens plenum förekommande ärenden. Det har vid

uppregade tillfällen af marinförvaltningen framhållits, att nämnda åliggande i följd af den allt mer ökade omfattningen af marinförvaltningens göromål kommit att blifva för den ende civile ledamoten öfver höfvan betungande, hvilket förhållande äfven föranledt den vid innevarande års början vidtagna åtgärden att från den civile ledamotens handläggning öfverföra vissa kamerala ärenden till intendentafdelningen. Vi hafva redan uttalat oss för dessa ärendens återförande till handläggning å civilafdelningen och angifvit skälen för denna vår mening. Däremot hafva vi ifrågasatt den ändring i formen för ärendenas behandling inom marinförvaltningen, att ärenden af militäriskt teknisk eller rent teknisk art skulle i regel få afgöras af marinförvaltningens chef på föredragning af vederbörande afdelningschef. Under sådan förutsättning komme denna till antalet ganska betydande del af ärendena att utgå från plenarbehandling, och den civile ledamotens skyldighet att deltaga i deras afgörande således bortfalla. Genom en dylik anordning komme det af marinförvaltningen påvisade missförhållandet utan tvifvel att, åtminstone i någon mån, blifva afhjälpt. Vi hafva emellertid ansett, att, äfven ur annan synpunkt än den nu berörda, en ändring med afseende på den civile ledamotens åligganden borde vidtagas.

Enligt instruktionen har hvarje afdelningschef skyldighet att bereda och i marinförvaltningen föredraga alla till hans afdelning hörande ärenden. Med samtycke af marinförvaltningens chef äger dock ledamot att åt någon af de inom hans afdelning tjänstgörande uppdraga att fullgöra föredragningsskyldigheten för visst ärende. Det vill synas oss, som om genom ett vidare utförande af den tanke, som kommit till uttryck i sistnämnda bestämmelse, åtskillig fördel skulle kunna vinnas ej blott med hänsyn till ändamånsenlig fördelning af den civile ledamotens möjligen väl dryga arbetsbörd, utan äfven och i synnerhet med hänsyn till möjligheten att åt den civila författningskunskapen och insikten i allmänna administrativa förhållanden bereda ökadt inflytande på de ekonomiska förvaltningsärendenas afgörande. Den hufvudgrupp af ärenden, som, efter hvad vi här ofvan anført, skulle tillhöra civilafdelningens kameralbyrå, torde med afseende på såväl vikt som omfattning vara af den betydnenhet, särskildt med hänsyn till den framstående plats, som inom byrån är afsedd för den kamerala revisionen, att det säkerligen vore välbetänkt att åt kameralbyrån gifva en sammanhållande kraft genom att förläna en af byråns tjänstemän sådan ställning, att han under afdelningschefen komme att utöfva närmaste inseedet öfver kameralbyrån. Denne tjänsteman, hvilken komme att i det närmaste motsvara krigsrådet å kameralbyrån inom arméförvaltningens civila de-

partement, borde efter vår mening öfvertaga skyldigheten att bereda och i marinförvaltningen föredraga ärenden angående uppbörd, förvaltning, användande och redovisning af de till marinförvaltningens befattning hörande medel och persedlar, dock med undantag af balans-, afskrifnings- och anmärkningsmål, med hvilka torde böra såsom hittills förfaras. Sådan föredragningsskyldighet synes böra motsvaras af rätt och plikt för denne tjänsteman att i de fall, då marinförvaltningens beslut strider mot den af honom vid föredragningen uttalade mening, låta denna mening reservationsvis till protokollet antecknas.

Enligt marinförvaltningens instruktion åligger det den till grad och tur främste närvarande ledamoten att, när chefen för marinförvaltningen är frånvarande, utöfva tillsyn öfver göromålen behöriga gång, utsätta extra sammanträde, då sådant erfordras, och öppna ankommande bref. Med hänsyn till de uppgifter inom marinförvaltningen, hvilka tillkomma den civile ledamoten och medföra, att denne företrädesvis må anses, närmast ämbetsverkets chef, såsom bärare af kontinuiteten i arbetet inom förvaltningen, synes oss likväl böra tagas under öfvervägande, huruvida icke, när chefen för marinförvaltningen är frånvarande, den civile ledamoten borde hafva skyldighet att i vissa hänseenden inträda såsom hans ställföreträdare.

Med fästadt afseende å vikten däraf, att civilafdelningens chef må erhålla den ställning inom marinförvaltningen, som hans ansvarsfulla befattning synes kräfva, anse vi, att han bör göras fullt likställd med cheferna för marinförvaltningens intendent- och ingenjörafdelningar. Af denna anledning torde det finnas mindre lämpligt att för civilafdelningens chef bibehålla den nuvarande benämningen amiralitetsråd, hvilken under en jämförelsevis senare tid införts i stället för den äldre benämningen öfverkommissarie. Genom att i något förändrad form återupptaga den äldre benämningen skulle den civile ledamotens likställdhet med de civilmilitära cheferna för intendent- och ingenjörjafdelningarna kunna få ett riktigt uttryck och en viss analogi med förhållandet inom arméförvaltningen vinnas. Vi vilja därför föreslå, att chefen för marinförvaltningens civilafdelning må benämnas marinöfverkommissarie. Då den ställning, vi ansett böra tillkomma föredraganden å civilafdelningens kameralbyrå, skulle, såsom ofvan är nämndt, väsentligen motsvara krigsrådets å kameralbyrån inom arméförvaltningens civila departement, synes benämningen krigsråd vara lämplig äfven för denne tjänsteman inom marinförvaltningens civilafdelning.

Beträffande den öfriga civila tjänstemannapersonalen, nu bestående af en kamrerare, två revisorer och bokällare, en kassör, en sekreterare,

en notarie, en registrator och aktuarie samt en advokatfiskal, har marinförvaltningen föreslagit en ökning å ordinarie stat med tre revisorer, två sekreterare och en notarie.

Under hänvisning till hvad vi här ofvan anfört angående revisionsväsendets ordnande hafva vi icke något att erinra mot den af marinförvaltningen föreslagna ökningen af antalet revisorer, af hvilket nya antal en redan finnes anställd å extra stat. Det lär visserligen icke för närvarande kunna med någon större grad af säkerhet beräknas, i hvilken mån revisionsarbetet, sedan det blifvit ordnad till sin fulla omfattning, kan komma att taga arbetskraft i anspråk. Som vi emellertid förutsätta, att den kamerala revisionen, hvilken icke blott är af synnerligen stor betydelse för en effektiv kontroll öfver medelsförvaltningen utan äfven kan röra tredje mans rätt, icke må anförtros åt extra ordinarie tjänsteman i annat fall än vid inträffande ledighet för ordinarie revisor eller eljest tillfälligtvis och endast efter behörigt förordnande, som kan grundlägga fullt ämbetsmannansvar, torde den af marinförvaltningen föreslagna ökningen af antalet revisorer icke kunna anses vara för högt beräknad. Lika med marinförvaltningen anse vi, att af de fem revisorerna en bör vara förste revisor.

För bestridande af sekreteraregöromålen äro för närvarande, utom ordinarie sekreteraren, en notarie och en amanuens tagna i anspråk. Med hänsyn till önskvärdheten däraf, att ordinarie civil personal med erforderlig författningskunskap och administrativ utbildning må finnas att tillgå för uppsättande och expedierande af utlåtanden, skrivelser och andra expeditioner i ärenden, tillhörande de militära och civilmilitära afdelningarnas föredragning, ett arbete, som hittills i icke ringa utsträckning måst öfverlämnas åt till tjänstgöring i marinförvaltningen kommanderad militär eller civilmilitär personal, som ej erhållit för sådana göromål afsedd utbildning, kunna vi icke annat än biträda marinförvaltningens förslag om uppförande på ordinarie stat af ytterligare två sekreterare.

Likaledes anse vi oss böra biträda marinförvaltningens förslag om anställande af en notarie, jämte den nuvarande notarien, för biträde vid kansligöromålen. Därjämte vilja vi framhålla behovet af ytterligare en notarie för tjänstgöring å kameralbyrån. Detta behof betingas i främsta rummet af det maktpåliggande statistiska arbete, som, efter hvad vi förut angifvit, skulle komma att förläggas till denna byrå, men äfven däraf, att nödigt biträde af ordinarie tjänsteman torde böra få påräknas vid beredning af de kamerala ärendena och uppsättande af expeditioner m. m.

Enligt nuvarande arbetsordning åligger det en revisor och bok-

hållare att föra marinförvaltningens hufvudbok och inventariebok samt granska inkommande räkningar och penningerekvitioner. Efter vår uppfattning torde arbetet på revisionskontoret böra taga revisorernas tid och arbetskraft fullt i anspråk. Vi hafva därför velat till ett bokslutskontor förlägga arbetet med marinförvaltningens räkenskapsföring och därtill hörande göromål, till hvilket arbetes utförande en bokhållare torde böra anställas.

I detta sammanhang vilja vi med erinran, att det enligt gällande instruktion åligger kamreraren att minst en gång i månaden deltaga i inventering af marinförvaltningens kassa, uttala såsom vår mening, att därjämte en mera permanent kassakontroll, om sättet för hvars utfövande nödiga bestämmelser kunde i arbetsordningen meddelas, torde böra anordnas och tillhöra kamrerarens tjänsteåligganden.

Efter hvad vi nu anført, skulle således marinförvaltningens civilafdelning erhålla följande organisation och personal:

Chef: marinöfverkommissarien.

Kamerallibrån: krigsrådet, en kamrerare och kassakontrollant, en notarie.

Bokslutskontoret: en bokhållare.

Revisionskontoret: en förste revisor, fyra revisorer.

Kassakontoret: en marinkassör.

Kanslibyrån: tre sekreterare, två notarier.

Registratorskontoret: en registrator och aktuarie.

Advokatfiskalskontoret: en advokatfiskal, som tillika förrättar advokatfiskalsgöromålen vid flottans station i Stockholm.

Tjänstemännens
anställning.

Enligt gällande instruktion är en hvar tjänsteman hos marinförvaltningen skyldig att verkställa hvad arbetsordningen föreskrifver, så vidt den på honom äger tillämpning, eller vederbörande afdelningschef eller förman i tjänsten honom anbefaller. Då emellertid den ordinarie civila tjänstemannapersonalen lär vara anställd medelst fullmakt å viss befattning, torde det vara tvifvel underkastadt, om nämnda bestämmelse i instruktionen må kunna innebära skyldighet för en tjänsteman, om han därtill anbefalles, att utföra ett arbete, som enligt arbetsordningen icke tillhör hans befattning. Efter vår mening bör sådan skyldighet åligga tjänstemännen, på det att deras arbetskraft må kunna på ett fullt effektivt sätt utnyttjas. Med afseende på tjänstemännens anställande synes oss därför en ändring böra vidtagas till öfverensstämmelse med den princip, som beträffande civil beställning i arméförvaltningen fått göra sig gällande, nämligen att fullmakt i regeln icke bör afse viss befattning,

utan tjänst i allmänhet inom viss tjänstegrad. Härigenom bör kunna vinnas, att tjänstemännens indelning till tjänstgöring blifver mera rörlig och således kan oftare tagas under ompröfning och lämpas efter växlande förhållanden samt lämna utrymme för tillämpning af den numera erkända grundsatsen, att en tjänsteman skall vara skyldig utföra allt det inom ämbetsverket förekommande arbete, som honom anbefalles, och ej allenast det arbete, som må tillhöra viss tjänstebefattning. Den här ofvan angifna fördelningen af personalen å marinförvaltningens civilafdelning är således icke afsedd att vara en gång för alla fastslagen utan bör kunna ändras, om och när förhållandena göra sådant lämpligt. I enlighet med denna förutsättning torde i staten för civilafdelningen icke böra upptagas vissa tjänstebefattningar, utom hvad angår chefs- och krigsrådsbeställningarna samt advokatfiskalstjänsten, utan allenast antalet tjänstemän i de särskilda lönegraderna. Emellertid anse vi den nu framhållna grundsatsen om tjänsternas rörlighet vara af den vikt, att i instruktionen för marinförvaltningen bestämmelse synes böra meddelas därom, att de civila tjänstemännens indelning till tjänstgöring skall underkastas ompröfning minst en gång årligen. Sådant ompröfning utesluter dock icke omsorgen för att nödig kontinuitet och därå grundad erfarenhet blifver åt tjänstemännens verksamhet betryggad.

För vinnande af anställning i civil tjänstemannabefattning hos marinförvaltningen erfordras, enligt kungl. kungörelsen den 12 maj 1865 angående förändrade villkor för anställning i statens civila tjänstebefattningar, att hafva aflagt examen för inträde i Kungl. Maj:ts kansli, dock att sådan anställning må medgifvas äfven åt den, som aflagt examen för inträde i rikets rättegångsverk, hvilken senare examen emellertid blifvit genom stadgan angående juridiska examina vid rikets universitet den 29 april 1904 ersatt med juris kandidatexamen. Då examensmeriter, ehuruval de måste krävas såsom bevis om en sökandes formella kompetens, likväl efter vår mening ingalunda i och för sig kunna anses innebära tillförlitligt vittnesbörd om skicklighet och förtjänst, som böra vara de enda giltiga befordringsgrunderna, torde en högre examen eller högre examensbetyg icke få grundlägga någon företrädesrätt i befordringshänseende. Ej heller bör sådant företräde kunna grundas på tjänstgöring å domarekansli eller i rättegångsverken, utan allenast på den personliga dugligheten. Med afseende på arten af de göromål, hvilka åligga marinförvaltningens civila tjänstemän, vilja vi däremot framhålla önskvärdheten af att, i likhet med hvad som i instruktionen för arméförvaltningen numera är föreskrifvet, det för inträde såsom

Kompetens-
villkor.

civil tjänsteman hos marinförvaltningen må uppställas såsom ytterligare kompetensvillkor, att den sökande skall förete sådant vitsord om kunskap i bokföring, som af marinförvaltningen pröfvas tillfyllestgörande.

E. o. tjänste-
män.

Marinförvaltningen äger, enligt gällande instruktion, att i mån af behof anställa amanuenser på bestämd eller obestämd tid samt antaga andra extra ordinarie tjänstemän. Af här förut lämnad redogörelse synes, att arbetet inom marinförvaltningens nuvarande civilafdelning och kansli till en ej oväsentlig del utföres af extra ordinarie tjänstemän, ett förhållande, som icke torde kunna anses förenligt med statens välförstådda intresse, men som genom den nu ifrågasatta omorganisationen skulle komma att till stor del upphöra. Emellertid lär ett användande af extra ordinarie arbetskraft inom viss begränsning alltid blifva af behofvet påkalladt. Marinförvaltningen har ock i sitt nu föreliggande organisationsförslag upptagit fem amanuenser, tre å civilafdelningen och två å kansliet, samt sex andra extra ordinarie tjänstemän.

Vid antagandet af extra ordinarie tjänstemän, för hvilka enahanda kompetensvillkor böra gälla som för anställning i ordinarie tjänst, synes det oss, som om den grundsatsen borde följas, att extra ordinarie tjänstemän icke böra antagas till större antal, än som må finnas erforderligt dels för uppehållande af vikariattjänstgöring under semester samt vid sjukdoms- eller annat laga förfall för ordinarie tjänsteman, dels ock för beredande af en såvidt möjligt jämn och efter behofvet afpassad rekrytering af tjänstemannapersonalen. Med denna uppfattning hafva vi icke kunnat i allo dela marinförvaltningens förslag beträffande det behöfliga antalet extra ordinarie tjänstemän. Hvad amanuenserna angår, hafva vi hyst någon tvekan, huruvida tre sådana extra ordinarie tjänstemän skulle kunna anses erforderliga å katedralbyrå, hvars ordinarie personal efter vårt förslag skulle komma att ökas med en notarie, men då marinförvaltningen ansett tre amanuenser behöfliga till följd af det ökade revisionsarbetet, och det icke synes oantagligt, att detta arbetes omfattning må kunna nödvändiggöra, att en amanuens för längre eller kortare tid konstitueras att på eget ansvar utföra sådant arbete, hafva vi funnit oss icke böra, mot hvad marinförvaltningen anført, beräkna ett lägre antal amanuenser än fem, af hvilka tre torde böra tilldelas katedralbyrå och två kanslibyrå. Däremot är efter vår mening det af marinförvaltningen föreslagna antalet andra extra ordinarie tjänstemän högre, än behofvet synes kräfva, och torde utan olägenhet kunna nedbringas till fyra.

Marinförvaltningen har föreslagit, att extra ordinarie tjänsteman

skulle, innan han antoges till amanuens, under viss tid hafva inom ämbetsverket utfört profjtjänstgöring, om hvilken vitsord skulle honom meddelas. Med anledning häraf vilja vi fästa uppmärksamheten på vikten däraf att, innan någon fästes vid ämbetsverket, marinförvaltningen må beredas tillfälle att bilda sig ett omdöme om hans personliga egenskaper och duglighet. Vi anse därför, att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som numera gäller för arméförvaltningen, profjtjänstgöring inom marinförvaltningen bör äga rum, innan en aspirant definitivt antages till extra ordinarie tjänsteman, och att således efter profjtjänstgöringens afslutande frågan om aspirantens antagande bör afgöras, samt besked om marinförvaltningens beslut vederbörande genast meddelas, på det att den, hvars profjtjänstgöring utfallit ogynnsamt, må kunna utan onödig tidspillan söka annan verksamhet. Denna profjtjänstgöring bör, om därmed afsedda ändamålet skall kunna vinnas, anordnas så, att aspiranten därunder kommer att utföra ett verkligt och i tillräcklig grad intensivt arbete, och att prøfvotiden så tillmätas, att aspiranten må kunna hinna att visa tillförlitliga prof på sin lämplighet för tjänstgöringen.

I nu gällande instruktion för arméförvaltningen är föreskrifvet, att extra ordinarie tjänsteman, som blifvit definitivt antagen, skall, därest han icke genomgått reservintendentskurs, beredas tillfälle att under en tid af omkring sex månader mot viss ersättning tjänstgöra i regementsintendents eller fördelningsintendents expedition för att erhålla insikt i förvaltningsärendenas behandling hos lokalmyndigheterna. Med hänsyn till det nära samband, som måste äga rum mellan förvaltningsformerna hos centralmyndigheten och de lokala myndigheterna, ligger det utan tvifvel stor vikt uppå, att en blifvande tjänsteman hos den centrala myndigheten, bland hvars uppgifter tillsynen öfver den lokala förvaltningen och granskningen af dess resultat intaga ett framstående rum, sättes i tillfälle att vinna åtminstone en allmän inblick i förvaltningsärendenas behandling hos de lokala myndigheterna och ett genom åskådning bildadt begrepp om föremålen för dessa myndigheters redogörelser. Efter vår mening torde därför en mot ofvan nämnda föreskrift i instruktionen för arméförvaltningen svarande bestämmelse böra träffas med afseende på extra ordinarie tjänstemän i marinförvaltningen, och synes den ifrågavarande tjänstgöringen lämpligen kunna förläggas till räkenskapskontoren vid flottans stationer och kustartilleriregementenas intendentsexpeditioner.

Då det bör förutsättas, att såväl aspirantens profjtjänstgöring i marinförvaltningen som den antagne extra ordinarie tjänstemannens

tjänstgöring vid lokalförvaltningarna skall prestera en verklig arbetsprodukt, synes det icke vara obilligt, att den tjänstgörande härför erhåller den ersättning, som kan finnas lämplig. Vid det förhållande, att under föreskrifna profjtjänstgöringen för anställning i arméförvaltningen sådan ersättning icke utgår till den tjänstgörande, vilja vi emellertid icke ifrågasätta ett motsatt förfarande inom marinförvaltningen. Där- emot anse vi ersättning för den extra ordinarie tjänstemannens tjänstgöring vid lokalförvaltningarna vara så mycket mera berättigad, som det arbete, för hvilket han eljest kunnat tagas i anspråk inom marinförvaltningen, betingat en, om än ringa, ersättning i form af gratifikation. Åt extra ordinarie tjänsteman i arméförvaltningen utgår för motsvarande tjänstgöring en ersättning af tre kronor om dagen. Huruvida detta belopp må kunna anses lämpligt såsom ersättning åt extra ordinarie tjänsteman i marinförvaltningen för nu ifrågavarande tjänstgöring, därom torde något yttrande från vår sida i detta sammanhang icke erfordras, då marinförvaltningens behof af extra ordinarie arbetskraft torde vara för den närmaste framtiden fylldt.

Vidkommande de grundsatser, hvilka marinförvaltningen ansett böra vinna tillämpning i fråga om amanuensers och andra extra ordinarie tjänstemäns ställning och aflöning, vill det synas oss, som om marinförvaltningens förslag, att amanuensarfvodes begynnelsebelopp borde beräknas till 1,600 kronor, icke stode i full öfverensstämmelse med Riksdagens skrivelser den 14 maj 1907 angående ny aflöningsstat för statskontoret och angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet. Enligt dessa skrivelser har Riksdagen ansett det böra beredas möjlighet att höja de i allmänhet med 1,200 kronor utgående amanuensarfvodena till högst 2,000 kronor och uttalat, att, i den mån sådant arfvode höjdes, en utsträckning af arbetstiden å tjänsterummet borde krävas. Det af marinförvaltningen föreslagna begynnelsearfvodet utgör sålunda medeltalet mellan de i Riksdagens skrivelser afsedda lägsta och högsta arfvodesbeloppen. Visserligen har marinförvaltningen för åtnjutande af nämnda begynnelsearfvode förutsatt en daglig tjänstgöringstid af 4 timmar, och vi vilja icke bestrida, att i jämförelse med den nuvarande arbetstiden för amanuenserna hos marinförvaltningen eller 3 timmar den föreslagna utsträckta arbetstiden må kunna anses betinga en arfvodeshöjning till 1,600 kronor. Men efter vår mening vore det föga lämpligt att i en bestämmelse, afsedd att inflyta i instruktion eller arbetsordning, såsom begynnelsearfvode upptaga ett belopp, hvilket eljest är att räkna såsom medelarfvode, så mycket hellre som vi endast med tvekan ansett oss böra biträda hvad marinförvaltningen föreslagit be-

träffande amanuensernas antal. I öfrigt hafva vi intet att erinra med afseende på ifrågavarande grunder för extra ordinarie tjänstemäns ställning och aflöning och anse riktigt, att dessa grunder med de ändringar och tillägg, som må kunna föranledas af hvad vi anført angående profjtjänstgöring och tjänstgöring vid lokalförvaltningarna samt angående amanuensernas begynnelsearfvode, vinna uttryck i instruktion eller arbetsordning för marinförvaltningen.

Utöfver den extra ordinarie arbetskraft, som genom anställandet af amanuenser och antagandet af andra extra ordinarie tjänstemän skulle beredas ämbetsverket, har marinförvaltningen föreslagit, att sex ständiga skrifbiträden (kvinnlige) skulle anställas, ett för biträde vid sifferkollationering af förrädsredogörelserna mot därtill hörande verifikationer, ett för biträde med registrering och bokföring å registratorskontoret, ett för annotation samt ordnande och afsändning af ämbetsverkets dagliga post och de öfriga för renskrifningsarbete. Dessa biträdens aflöning har marinförvaltningen beräknat till 1,500 kronor om året för hvarje biträde.

Fasta
biträden.

Det torde böra här erinras, att, sedan Riksdagen i skrifvelse den 23 maj 1906 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och i hvad mån personer, hvilka vore hos statens ämbetsverk och myndigheter på ett stadigvarande sätt sysselsatta med skrifgöromål och dylika sysslor, kunde beredas någon mera fast anställning, löneregleringskommittén på uppdrag i nämnda hänseende afgifvit utlåtande och förslag den 31 oktober 1907 i delen VII af kommitténs betänkanden. I detta betänkande har kommittén hemställt, att åt biträden, hvilka för stadigvarande arbetsuppgifter vore hos statsmyndigheter anställda eller komme att anställas, måtte gifvas en fast ställning, hvarmed borde följa rätt till vissa förmåner, såsom semester, sjukhjälp och i vissa fall åldersunderstöd m. m., samt att på Kungl. Maj:t skulle ankomma att, i den mån befintliga anslag därtill lämnade tillgång, bestämma, om och i hvilken omfattning sådana fasta biträden, i regeln endast kvinnor, finge inom ett ämbetsverk anställas. Vidare har kommittén ansett det böra förutsättas, att anställning såsom fast biträde ej skulle ifrågakomma annat än för biträde, hvars arbetskraft blefve för statstjänsten utnyttjad i hufvudsakligen samma omfattning som den ordinarie personalens, och att för tillstånd till inrättande af sådan biträdesbefattning det borde krävas utredning, att behofvet af biträdes arbetskraft till nämnda omfattning vore af stadigvarande beskaffenhet. Beträffande aflöningsförmånerna för dylika biträden har kommittén anført, att begynnelsearfvodet

för fasta biträden hos myndigheter i Stockholm icke borde sättas lägre än 1,200 kronor för år, och att arvodet sedermera skulle, i den mån sådant funnes af förhållandena påkalladt, kunna efter hand höjas, dock icke utöfver 1,800 kronor för år.

Då det otvifvelaktigt må anses öfverensstämma med god hushållning att till utförande af visst arbete icke taga i anspråk högre kvalificerad och således dyrbarare arbetskraft, än arbetets egen beskaffenhet kräver, vill det synas oss, som om vissa enklare inom marinförvaltningen förefallande göromål, såsom en del diarieföring, verkställande af siffergranskning, utskrifning af anordningar och dylikt, skulle i något större utsträckning än hittills kunna verkställas af fasta (kvinnliga) biträden. Däremot hafva vi icke funnit oss öfvertygade, att för detta ändamål ett så stort antal fasta biträden skulle vara behöfligt som det af marinförvaltningen föreslagna. Angående behovet af ett kvinnligt skrifbiträde åt registratorn och aktuarien har marinförvaltningen särskildt framhållit skötseln af och redovisningen för det rätt omfattande lager af böcker och andra tryckalster, som till försäljning eller utlämning årligen öfverlämnas till marinförvaltningen. Efter vår mening torde detta bestyr, hvilket nu tillkommer registratorn och aktuarien, utan olägenhet kunna efter öfverenskommelse öfverlämnas åt lämplig bokförläggare eller förlagsbokhandel, såsom det lär vara ordnad med distributionen af liknande för armén afsedda tryckalster. I så fall torde med fog kunna ifrågasättas, om behovet af biträdande arbetskraft å registratorskontoret må kunna med afseende på omfattning och stadigvarande beskaffenhet kräfva anställandet af fast biträde. Vid sådant förhållande och då för renskrifningsarbete tillfälliga biträden och renskrifningsbyråer synas böra kunna i afsevärd utsträckning anlitas, anse vi, att allenast fyra fasta biträden (kvinnliga) behöfva hos marinförvaltningen anställas; och torde beträffande dessa biträden böra gälla hvad för sådana biträden i allmänhet kan blifva stadgad.

Vaktmästare.

Hos marinförvaltningen finnas för närvarande på ordinarie stat anställda en förste och två andra vaktmästare. Marinförvaltningen har nu föreslagit anställande af ytterligare två ordinarie vaktmästare samt beräknat behovet af extra vaktmästare till två eller samma antal, som nu äro i ständig tjänstgöring. Det härför anförda skälet, att marinförvaltningens afdelningar med deras betydande personal hafva sina lokaler förlagda i fyra våningar af det af ämbetsverket hufvudsakligen disponerade huset, och att till afhjälpan af det trängande behovet af ökad utrymme åtgärder vidtagits till förhyrande af lägenheter i ett

angränsande hus, synes oss visserligen tala för behovet af en ökning i antalet vaktmästare, men då de åberopade förhållandena lära få anses vara af öfvergående natur, bör efter vår mening med pröfning af frågan om förstärkning i den ordinarie vaktmästarepersonalen anstå, till dess frågan om beredande af lämpliga lokaler för marinförvaltningen vunnit definitiv lösning. Det nu förefintliga behovet af ökad vaktbetjäning torde kunna tillgodoses genom anlåtande af extra vaktmästare. I stället för de af marinförvaltningen föreslagna två ordinarie och två extra vaktmästare anse vi alltså fyra extra vaktmästare böra anställas.

Under åberopande af hvad som under utredningen angående arméförvaltningens omorganisation blifvit af därvid tillkallade sakkunniga anfördt med afseende på anställandet af departementsskrifvare å artilleridepartementet för utförande af registrerings- och revisionsarbete, förande af liggare och förteckningar m. m., har marinförvaltningen föreslagit, att å dess stat skulle uppföras fyra underofficerare, månadslönare, af hvilka en borde tjänstgöra å hvardera af intendent-, artilleri-, torped- och minafdelningarna. Deras månadslön skulle för år uppgå till samma belopp som departementsskrifvarnas i arméförvaltningen eller 2,815 kronor, hvartill efter respektive 5 och 10 års väl vitsordad tjänst borde komma ett ålderstillägg å 500 kronor.

Månads-
lönare.

Med afseende på arten af de göromål, som skulle af nämnda månadslönare utföras, finna vi det visserligen lämpligt, att dugliga underofficerare tagas i anspråk för dessa göromål, hvilka icke synas kräva någon högre och dyrbarare utbildning. Däremot kunna vi icke underlåta att uttala vissa betänkligheter beträffande det sätt, på hvilket marinförvaltningen ansett månadslönarnas ställning böra ordnas. Enligt marinförvaltningens förslag skulle fyra underofficerare förordnas att tills vidare tjänstgöra såsom månadslönare och sålunda kunna, när så finnes lämpligt, åter flyttas öfver på aktiva staten. Då här af synes framgå, att dessa underofficerares anställning såsom månadslönare komme att blifva af mera tillfällig art, torde det vara mindre lämpligt att å ordinarie stat för dem uppföra lön med rätt till ålderstillägg. Äfven de föreslagna aflöningsbeloppen kunna framkalla en viss tvekan vid jämförelse med de förmåner, hvilka tillgodokomma kommenderad personal af motsvarande grad. Med afseende på dessa lönebelopp har marinförvaltningen hänvisat till departementsskrifvarna å arméförvaltningens artilleridepartement. Det bör dock erinras, att nämnda departementsskrifvare ansetts böra tillhöra artilleriets tygstater och likställas med tygförvaltare vid Stockholms tygstation. Angående aflönningen åt de föreslagna månadslönarna

lär något vidare yttrande å vår sida icke erfordras vid det förhållande, att efter vår mening denna aflöning icke bör upptagas å marinförvaltningens stat, lika litet som departementsskrifvarnas aflöning funnit plats i arméförvaltningens stat, utan torde nödiga medel för anställandet af underofficerare såsom månadslönare i marinförvaltningen lämpligen böra utgå af anslaget till aflöning för flottans kårer och stater.

Förenklingar
i arbetsättet.

Genom marinförvaltningens civilafdelnings organisation i enlighet med de af oss nu angifna grunder skulle en så afsevärd förstärkning af ämbetsverkets ordinarie civila tjänstemannapersonal vinnas, att efter vår mening behovet af sådan arbetskraft må kunna anses blifva på ett tillfredsställande och för en längre tid bestående sätt afhjälpt under förutsättning, att denna arbetskraft fullt effektivt utnyttjas. I sådant hänseende hafva vi föreslagit sådan anordning i fråga om tjänstemännens anställning, att hvarje tjänsteman må kunna placeras där han behöfves eller anses företrädesvis passande. Till ett rätt utnyttjande af arbetskraften torde jämväl höra, att arbetstiden lämpligen utsträcker, och att förenklingar i afseende på arbetsättet vidtagas, i den mån sådana kunna finnas erforderliga och ändamålsenliga. Om utsträckning af arbetstiden få vi anledning att yttra oss i annat sammanhang. Här anse vi oss böra beträffande arbetsättet framhålla, att inom marinförvaltningen omständigheterna redan framkallat behovet af åtskilliga förenklingar, hvilka, såvidt vi erfarit, visat sig arbetsbesparande och ändamålsenliga. Sålunda är protokollsföringen i betydlig mån inskränkt och i de flesta fall ersatt med föredragningslistor, å hvilka besluten tecknas, hvarjämte tryckta formulär i rätt stor utsträckning funnit användning för såväl koncept som utgående skrivelser, där så kunnat ske. Med erinran därom, att frågan om förenkling i vissa hänseenden af arbetsättet hos de centrala ämbetsverken varit föremål för behandling af löneregleringskommittén, som i delen I af kommitténs betänkanden framhållit åtskilliga synpunkter, hvilka vunnit beaktande, bland annat, i kungl. cirkuläret den 22 mars 1907 angående affattandet af utlåtanden, skrivelser m. m. i ämbetsärenden, anse vi oss emellertid böra hemställa, att i instruktion för marinförvaltningen bestämmelse må — i likhet med hvad som föreskrifves i instruktionen för arméförvaltningen den 11 oktober 1907, § 30 mom. 2 — meddelas därom, att såväl vid utarbetandet af arbetsordning som allt framgent skall iakttagas, att sådana förenklingar i arbetsfördelningen och arbetsättet, som kunna finnas erforderliga och ändamålsenliga, skola i största möjliga utsträckning vidtagas.

Då vi härefter öfvergå till frågan om de aflöningsförmåner å stat, hvilka efter vår mening böra tillkomma den ordinarie personalen vid marinförvaltningens civilafdelning, hafva vi i sådant hänseende att först redogöra för vår uppfattning beträffande aflöningen åt afdelningschefen.

Marinförvaltningen, som enligt nådigt bref den 21 juni 1907 haft att vid uppgörandet af förslag till löneroglering för ämbetsverkets civila ämbets- och tjänstemän tillämpa, i den mån sådant kunde ske, enahanda aflöningsgrunder och villkor, som af sistlidet års Riksdag godkänts i fråga om statskontorets personal och arméförvaltningens civila personal, har utgått från att amiralitetsrådet, som förutsattes skola fortfarande vara chef för civilafdelningen och kansliet, borde, sedan en väsentlig del af hans hittillsvarande åligganden öfverflyttats på marinöfverintendenten, kunna likställas med statskommisariér i statskontoret och krigsråd i arméförvaltningen. Marinförvaltningen har därför föreslagit aflöningsförmånerna för amiralitetsrådet till likhet med hvad som blifvit bestämdt för tjänsteman i tredje normala lönegraden.

Af hvad vi förut anfört angående organisationen af marinförvaltningens civilafdelning och den ställning inom ämbetsverket, som efter vår mening borde tillkomma chefen för denna afdelning, torde framgå, att vi icke kunnat dela marinförvaltningens uppfattning i nu ifrågakvarande hänseende. Genom ett återbördande åt civilafdelningen, på sätt vi föreslagit, af den från amiralitetsrådets handläggning till marinöfverintendenten öfverflyttade betydande gruppen af kamerala ärenden skulle det stöd, marinförvaltningen i denna öfverflyttning funnit för sin uppfattning, komma att bortfalla. Men än viktigare synes oss vara, att civilafdelningens chef må komma att inom marinförvaltningen intaga den ställning, som vederbör. Den centrala ledningen af flottans och kustartilleriets ekonomiska angelägenheter samt öfvervakandet af användningen af och redovisningen för de betydande medel, hvilka anvisas å riksstatens femte hufvudtitel, må väl kunna anses såsom den mest maktpåliggande af marinförvaltningens uppgifter; och ansvaret i dessa hänseenden torde, näst marinförvaltningens chef, få uppbäras hufvudsakligen af ämbetsverkets civile ledamot. Vi hafva därför, på sätt förut är angifvet, ansett chefen för civilafdelningen böra i det hela likställas med de civilmilitära cheferna för intendent- och ingenjörafdelningarna. Däråt synes ock böra följa, att civilafdelningens chef, hvilken vi ansett kunna benämnas marinöfverkommissarie, i aflöningshänseende jämställes närmast med marinöfverintendenten.

Enligt staten för marinintendenturkåren utgå aflöningsförmånerna för marinöfverintendenten med lön 6,000 kronor, dagaflöning 2,190

kronor och inkvarteringsbidrag 1,200 kronor, tillhopa 9,390 kronor. Vid jämförelse mellan, å ena sidan, begynnelselönen för en tjänsteman i tredje lönegraden, såsom marinförvaltningen föreslagit, eller 8,100 kronor och, å andra sidan, de aflöningsförmåner, hvilka enligt staten för arméförvaltningen tillkomma chefen för dess civila personal, 11,000 kronor, synes oss ett lönebelopp af 9,500 kronor, hvilket ganska nära sammanfaller med aflöningsförmånerna för marinöfverintendenten, vara lämpligt och väl afpassadt. Med hänsyn till nu angifna förhållanden hafva vi alltså funnit oss böra föreslå, att chefen för marinförvaltningens civilafdelning må erhålla en aflöning af 9,500 kronor, hvilket belopp, med beaktande af den vid 1907 års Riksdag för statskontoret och arméförvaltningens civila personal godkända indelningen i aflöningsstitlar, synes böra fördelas sålunda:

lön 6,000 kronor, tjänstgöringspenningar 2,700 kronor och ortstillägg 800 kronor.

Såsom förut är nämndt, skulle under civilafdelningens chef närmaste inseendet öfver afdelningens kameralbyrå, enligt den af oss föreslagna organisationen, utöfvas af en tjänsteman med ställning i hufvudsak jämförlig med krigsrådets å arméförvaltningens civila departements kameralbyrå. Denne tjänsteman, för hvilken vi också föreslagit benämningen krigsråd, synes böra i aflöningshänseende jämfästas med nämnda krigsråd och sålunda å stat uppföras i *tredje lönegraden*. Af öfriga tjänstemannapersonalen med undantag af advokatfiskalen, hvilken torde fortfarande böra åtnjuta arfvode, skulle efter vår mening kamreraren, förste revisorn och de tre sekreterarna tillhöra *andra lönegraden* samt fyra revisorer, tre notarier, en bokhållare, en marinkassör och en registrator, tillika aktuarie, tillhöra *första lönegraden*. För samtliga ifrågavarande tjänstemän äfvensom för ordinarie vaktmästare böra aflöningsförmånerna bestämmas i likhet med hvad sistlidet års Riksdag beslutat i fråga om befattningar i motsvarande grader å statskontorets och arméförvaltningens lönestater.

Beträffande advokatfiskalens arfvode har marinförvaltningen föreslagit en höjning med 500 kronor från nuvarande 2,500 kronor till 3,000 kronor eller samma belopp, hvartill arfvodet för ombudsmannen hos arméförvaltningen af 1907 års Riksdag höjdes. De af marinförvaltningen anförda skälen synas oss väl grundade, särskildt i betraktande däraf att arfvodet åt arméförvaltningens ombudsman före nämnda höjning utgick med allenast 2,000 kronor. Vi finna oss därför böra biträda marinförvaltningens förslag i denna del.

tillkännagifvet, att Riksdagen uppställt såsom förutsättning för de godkända lönestaternas trädande i kraft, att Kungl. Maj:t dessförinnan skulle meddela föreskrift därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjante skulle, i den mån ej undantag kunde anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag. Under hänvisning till hvad Riksdagen i skrivelsen angående ny aflöningsstat för statskontoret anfört angående uttrycket: »i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas», anse vi i likhet med marinförvaltningen, att enahanda föreskrift angående utsträckt arbetstid bör förutsättas för tillämpningen af ny aflöningsstat för marinförvaltningens civilafdelning.

I sammanhang med frågan om utsträckt arbetstid torde böra erinras, att i instruktionen för arméförvaltningen den 11 oktober 1907, § 26, föreskrifter meddelats dels angående den tid, under hvilken kassan och registratorsexpeditionerna skola dagligen hållas för allmänheten öppna, dels angående viss för departementschef och föredragande bestämd, till allmänhetens mottagande afsedd tid. Då motsvarande föreskrifter torde få anses lämpliga äfven för marinförvaltningen, hafva vi icke velat underlåta att härå fästa uppmärksamheten för den åtgärd, som förhållandena inom marinförvaltningen må anses böra föranleda.

Med afseende på de villkor och bestämmelser, hvilka ansetts böra gälla för åtnjutande af de ifrågasatta aflöningsförmånerna, har marinförvaltningen afgifvit förslag, som nära ansluter sig till hvad som i sådant hänseende beslutats angående nya lönestaterna för statskontoret och arméförvaltningen. Vissa delar af detta marinförvaltningens förslag föranleda å vår sida till följande anmärkningar.

Aflöningsvillkor för ordinarie personal.

Enligt marinförvaltningens förslag skulle med ordinarie befattning ej få förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som vore med Kungl. Maj:ts oktroy försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej, hvad anginge amiralitetsrådet, Kungl. Maj:t och, hvad anginge innehafvare af annan befattning, marinförvaltningen funne uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas. I öfverensstämmelse med den af oss föreslagna organisationen af marinförvaltningens civilafdelning torde i denna punkt orden: »hvad angår amiralitetsrådet», böra utbytas mot orden: »hvad angår marin-öfverkommissarien och krigsrådet».

Af samma skäl synes den föreslagna bestämmelsen angående tjänstemännens rätt att åtnjuta semester böra erhålla denna lydelse: »tjänstemännen äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, marinöfverkommissarien, krigsrådet och tjänstemännen af andra lönegraden en hvar under en och en half månad samt tjänstemännen af första lönegraden under en månad».

I öfrigt hafva vi icke funnit något att erinra mot marinförvaltningens ifrågavarande förslag till aflöningsvillkor. Men med anledning af hvad marinförvaltningen anfört därom, att tjänsteinnehafvare, som komma att tillträda sin befattning efter den föreslagna nya lönestatens trädande i kraft, borde beredas rättighet att inträda i civilstatens pensionsinrättning och genom särskild föreskrift befrias från skyldigheten att inträda såsom delägare i flottans pensionskassa, anse vi oss emellertid böra fästa uppmärksamheten däpå, att 1907 års Riksdag i sammanhang med antagandet af lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension godkänt Kungl. Maj:ts förslag, att civilstatens pensionsinrättning, efter hand som den kvarstående tjänstemannapensioneringen upphörde, borde ombildas till en pensionskassa, afsedd uteslutande för pensionering af tjänsteinnehafvares vid civilstaten änkor och barn. Någon rätt för marinförvaltningens civila tjänstemän att inträda såsom delägare i civilstatens pensionsinrättning kan således numera icke ifrågakomma. Där emot torde, på sätt marinförvaltningen anfört, dessa tjänstemän böra uttryckligen befrias från skyldighet att inträda i flottans pensionskassa.

Vikariats-
ersättningar.
m. m.

I marinförvaltningens stat för innevarande år finnes uppfördt ett anslag af 8,500 kronor till »vikariatsersättning, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden». Med uteslutande af detta anslag torde i ny stat för marinförvaltningen böra uppföras ett anslag till »vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrifningskostnad m. m.», hvilket anslag vi beräknat på följande sätt.

För ersättning åt vikarier under ordinarie tjänstemäns semester skulle erfordras: för marinöfverkommissarien 337 kronor 50 öre, för krigsrådet 312 kronor 50 öre, för fem tjänstemän i andra lönegraden 1,125 kronor och för tio tjänstemän i första lönegraden 1,250 kronor, eller tillhopa 3,025 kronor.

Till arfvode åt en hvar af fem amanuenser torde böra efter medeltalet mellan de i Riksdagens ofvan åberopade skrivelser den 14 maj 1907 afsedda lägsta och högsta arfvoden beräknas ett belopp af 1,600 kronor eller tillhopa 8,000 kronor, hvarjämte till arfvodesfyllnad åt amanuenser under förordnande att uppehålla ordinarie tjänst samt till

ersättning åt vikarier för amanuenser under semester och sjukdomsfall torde böra afses lämpligt belopp, förslagsvis 2,750 kronor. Då härtill lägges för gratifikationer åt fyra andra extra ordinarie tjänstemän 600 kronor för hvardera eller tillhopa 2,400 kronor, skulle till godtgörelse åt extra ordinarie tjänstemän erfordras sammanlagdt 13,150 kronor. Däremot hafva vi icke ansett oss kunna, på sätt marinförvaltningen föreslagit, beräkna särskildt belopp till löneförhöjning åt amanuenserna.

För fyra fasta biträden (kvinnliga) hafva vi beräknat, i öfverensstämmelse med förut angifna grunder, arfvode efter 1,800 kronor med tillhopa 7,200 kronor. Vidare hafva vi ansett oss böra för aflönande af vikarier för dessa biträden vid semester och, inom vissa gränser, vid sjukdomsfall upptaga ett belopp af förslagsvis 725 kronor.

Marinförvaltningen har beräknat ett belopp af 2,000 kronor för extra renskrifningskostnader. Med hänvisning till hvad vi här ofvan anfört i fråga om det antal fasta biträden, som borde i marinförvaltningen anställas, och med hänsyn därtill, att, efter hvad oss meddelats, utgifter till betydande belopp för renskrifning af kontrakt och dylika handlingar, afseende fartygsbyggnader, under en längre följd af år blifvit bestridda af anslagen till dessa byggnader, hvilket förfaringssätt synes böra upphöra, anse vi detta belopp böra höjas till 4,000 kronor och anvisas för tillfälliga biträden och renskrifningskostnad.

Slutligen torde såsom följd af vårt förslag att tillgodose behovet af ökad vaktbetjäning genom anställandet af fyra extra vaktmästare böra upptagas arfvode åt dessa med 600 kronor för hvardera, tillhopa 2,400 kronor.

Efter denna beräkning skulle till vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinare tjänstemän och biträden samt renskrifningskostnad m. m. behöfva i staten upptagas ett anslag af 30,500 kronor.

Något anslag till bestridande af kostnaden för skrifmaterialier, expenser m. m. har hittills icke funnits upptaget i marinförvaltningens stat, utan har för detta ändamål marinförvaltningen erhållit andel af det bland diverse anslag å riksstatens femte hufvudtitel uppförda förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser m. m. Det synes oss emellertid vara mera lämpligt, att särskildt anslag för nämnda ändamål anvisas i marinförvaltningens stat, hvilket anslag torde kunna upptagas till 8,000 kronor eller samma belopp, som för innevarande år är för marinförvaltningen beräknadt af ofvannämnda förslagsanslag.»

Skrifmaterialier, expenser m. m.

De sakkunniga hafva vidare till jämförelse upptagit antalet ordinarie och extra ordinarie personal å marinförvaltningens civilafdelning enligt

	Marinförvaltningens förslag:		De sakkunnigas förslag:	
chef: marinöfverkommissarie	—		1	
tjänsteman af 3:dje lönegraden	1		1	
tjänstemän af 2:dra »	5		5	
» af 1:sta »	8		10	
advokatfiskal	1	15	1	18
extra ordinarie tjänstemän	11		9	
fasta biträden (kvinnliga)	6	17	4	13
månadslönare		4	—	
vaktmästare, ordinarie	5		3	
» extra ordinarie	2	7	4	7
	<hr/>		<hr/>	
	Summa 43		38.	

Marinförvaltningens.

I sitt öfver de sakkunnigas betänkande afgifna utlåtande den 21 mars 1908 har marinförvaltningen funnit sig böra biträda de sakkunnigas förslag i afseende å organisationen af civilafdelningen, dock att, beträffande de sakkunnigas uttalande därom, att civilledamoten borde hafva skyldighet att i vissa hänseenden inträda såsom ställföreträdare för chefen, när denne vore frånvarande, förvaltningen icke ansett sig böra upptaga till bedömande denna fråga, hvilken torde blifva föremål för pröfning vid affattande af förslag till ny instruktion för ämbetsverket. Vidare har marinförvaltningen ansett den föreslagna benämningen »marinöfverkommissarie» lämpligen böra utbytas mot »förste amiralitetsråd» äfvensom att i stället för den likaledes föreslagna benämningen »krigsråd» borde bibehållas benämningen amiralitetsråd, hvilken icke, på sätt de sakkunniga antagit, under en jämförelsevis senare tid införts, utan fastmera, såsom redan under 1600-talet varande benämning å ledamot i amiralitetskollegium, hade historisk häfd.

De sakkunnigas uttalanden i fråga om kompetensvillkor för anställning i civil tjänstemannabefattning samt angående e. o. tjänstemän har marinförvaltningen förklarat ej föranleda till någon erinran.

I fråga om fasta biträden har marinförvaltningen, som ansett sig ej böra vidhålla sitt förslag om anställande å registratorskontoret af ett fast biträde, föreslagit, att i staten för ämbetsverket upptoges 4 fasta

biträden och att för sådant biträde fastställdes lön, 1,000 kronor, tjänstgöringspenningar, 500 kronor, samt två ålderstillägg, hvardera å 150 kronor, efter respektive 5 och 10 års väl vitsordad tjänstgöring, äfvensom att dessa biträden tillerkändes rätt till pension efter vissa grunder.

Beträffande behovet af vaktmästare har marinförvaltningen vidhållit hvad ämbetsverket därutinnan anfört i sitt den 25 september 1907 afgifna förslag. Med fästadt afseende därå, att enligt den föreslagna organisationen ämbetsverkets verksamhetsområde betydligt utvidgades och att denna utvidgning komme att kräfva än ytterligare utvidgade lokaler för ämbetsverket, som dock redan nu disponerade, förutom den af de sakkunniga anmärkta, i angränsande hus förhyrda lägenheten, bestående af 8 rum, i det åt ämbetsverket upplåtna hus 37 rum, har marinförvaltningen ansett att, äfven om lämpligare lokaler i en framtid blifve ämbetsverket anvisade, behovet af vaktbetjäning icke kunde blifva mindre än hvad ämbetsverket i berörda förslag beräknat.

Under förutsättning att, såsom de sakkunniga föreslagit, nödiga medel för anställande af månadslönare vid marinförvaltningen funnes böra utgå från anslaget till aflöning för flottans kårer och stater, har marinförvaltningen icke haft något att erinra däremot, att i marinförvaltningens stat icke upptoges aflöning till månadslönarna; men har marinförvaltningen hållit före att, för att ifrågavarande viktiga behof verkligen skulle blifva tillgodosedt, det vore nödvändigt att utverka Riksdagens medgifvande därtill, att aflöning till afdelningsskrifvare i marinförvaltningen, hvilkas antal på grund af den erfarenhet, som efter nautiska afdelningens tillkomst vunnits beträffande arbetet å denna afdelning, borde ökas med en utöfver de fyra, marinförvaltningen förut föreslagit, måtte intill ett belopp af sammanlagdt 14,075 kronor utgå af nyssnämnda anslag. Därjämte har det syns förvaltningen, att afdelningsskrifvare borde tilläggas dels rätt till ålderstillägg efter 5 och 10 års väl vitsordad tjänstgöring med 500 kronor hvardera gången, dels ock, på sätt skulle hafva medgifvits departementsskrifvarne i arméförvaltningen, rätt att i fråga om ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, de i marinförvaltningen redan innehaft befattning, motsvarande afdelningsskrifvares.

I anledning af de sakkunnigas uttalande, att utgifter till betydande belopp för renskrifning af kontrakt och dylika handlingar afseende fartygsbyggnader under en längre följd af år blifvit bestridda af anslagen till dessa byggnader, men att detta förfaringssätt syntes böra upphöra, samt den i anledning häraf af de sakkunniga föreslagna ökningen från det af marinförvaltningen för extra renskrifningskostnader beräknade beloppet af 2,000 kronor till 4,000 kronor, har marinförvaltningen anfört,

att utgifterna för renskrifning eller mångfaldigande af ifrågavarande, oftast mycket vidlyftiga handlingar syntes ämbetsverket så nära beröra anskaffningskostnaden för fartygen, att de rätteligen borde utgå af anslagen till fartygsbyggnaderna, men att eljest för extra renskrifningskostnader måste beräknas ett väsentligt högre belopp än det af de sakkunniga föreslagna, i allt fall ej under 7,000 kronor.

Det af de sakkunniga beräknade arfvodet af 600 kronor till hvar och en af de extra vaktmästarne har marinförvaltningen ansett vara för lågt tilltaget, alldenstund dessa vaktmästare, som beräknades tjänstgöra omkring 300 dagar om året, redan nu åtnjöte en ersättning af 2 kronor 50 öre om dagen och arfvodet alltså ej kunde beräknas lägre än 750 kronor.

Marinförvaltningen har, under förutsättning att aflöning till 4 fasta biträden och 4 vaktmästare, på sätt förvaltningen föreslagit, uppfördes i marinförvaltningens stat äfvensom att ålderstillägg till de fasta biträdena komme att utgå af förslagsanslaget till ålderstillägg, beräknat anslaget till »vikariatsersättning, arfvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrifningskostnad m. m.» sålunda:

För ersättning åt vikarier under ordinarie tjänstemäns semester	kr.	3,025:—
» godtgörelse åt extra ordinarie tjänstemän.....	»	13,150:—
» ersättning åt vikarier under fasta biträdens semester	»	725:—
» extra renskrifningskostnader	»	2,000:—
» godtgörelse till extra vaktmästare.....	»	1,500:—
eller sammanlagdt till ett belopp af	kronor	20,400:—

Skillnaden mellan marinförvaltningens och de sakkunnigas beräkning af detta anslag beror dels därpå, att marinförvaltningen å ordinarie stat upptagit de fasta biträdena och två af de af de sakkunniga föreslagna extra vaktmästarne, motsvarande detta en minskning uti ifrågavarande anslag af 8,400 kronor, dels därpå att marinförvaltningen, som ansett i samband med fartygs byggande erforderligt renskrifningsarbete fortfarande böra gäldas af vederbörande byggnadsanslag, upptagit extra renskrifningskostnaden till 2,000 i stället för af de sakkunniga beräknade 4,000 kronor, och dels slutligen därpå, att marinförvaltningen beräknat ersättningen till de af förvaltningen upptagna två extra vaktmästarne till 1,500 kronor om året i stället för af de sakkunniga föreslagna 1,200 kronor.

Uti de sakkunnigas förslag att i marinförvaltningens stat införa en anvisning till skrifmaterialier och expenser m. m. å 8,000 kronor har

marinförvaltningen ej kunnat instämma. Frånsedt att utgiftsposten vore för lågt beräknad, ity att utgifterna för ifrågavarande ändamål, hvilka redan för innevarande år vore förslagsvis upptagna till ett belopp af 12,000 kronor, måste med den omfattning, ämbetsverket enligt förslaget skulle erhålla, betydligt stiga, vore densamma af sådan natur, att den kunde mycket växla; hvarför det vore lämpligt, att för ändamålet förslagsvis anvisade medel funnes att tillgå. Riktigast syntes det marinförvaltningen vara att, såsom hittills och i likhet med hvad som ägde rum beträffande sjöförvarsdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli och departementets kommandoexpedition samt öfriga marinen tillhörande ämbetsmyndigheter, för ifrågavarande ändamål anvisades till marinförvaltningen från det å femte hufvudtitelns stat uppförda förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser m. m. ett förslagsvis beräknadt belopp, likasom ock fortfarande — hvarutinnan de sakkunnige ej ifrågasatt någon ändring — för uppvärmning, belysning och renhållning i marinförvaltningen torde böra anvisas medel från förslagsanslaget å samma hufvudtitel till uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar.

Slutligen har marinförvaltningen tillkännagifvit, att de sakkunnigas förslag i öfrigt icke föranledt till någon erinran från marinförvaltningens sida.

Staten för marinförvaltningen för år 1908 samt staten för förvaltningen enligt dess förslag den 25 september 1907, enligt de sakkunnigas förslag och enligt marinförvaltningens förslag den 21 mars 1908, samtliga jämväl upptagande nu gällande aflöningsförmåner för en å artilleri-afdelningen anställd kemist och arfvode åt chefen för fortifikationsafdelningen, hafva följande utseende.

Stat för marinförvaltningen för år 1908. Marinförvaltningens och de sakkunnigas förslag till ny stat.

Stat

för marinförvaltningen för år 1908.

	Lön.		Arfvode.		Tjänstgöringspennningar.		Missräkningspennningar.		Summa.		
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	
Artilleriaafdelningen.											
1 kemist	4,500	—	—	—	500	—	—	—	5,000	—	Efter 5, 10, 15 och 20 års väl vitsordad tjänstgöring kan lönen höjas hvarje gång med 500 kronor.
Fortifikationsafdelningen.											
1 chef	—	—	1,000	—	—	—	—	—	1,000	—	
Civil- och intendentafdelningarua samt kansliet.											
1 amiralitetsråd	4,400	—	—	—	2,000	—	—	—	6,400	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 kamrerare	3,000	—	—	—	1,500	—	—	—	4,500	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 kassör och bokhållare ..	1,800	—	—	—	1,200	—	500	—	3,500	—	
2 revisorer och bokhållare	1,800	—	—	—	1,200	—	—	—	6,000	—	
1 sekreterare	3,000	—	—	—	1,500	—	—	—	4,500	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 advokatfiskal, som tillika förrättar advokatfiskalsgöromålen vid Stockholms station	—	—	2,500	—	—	—	—	—	2,500	—	
1 notarie	1,800	—	—	—	1,200	—	—	—	3,000	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 registrator och aktuarie	1,800	—	—	—	1,200	—	—	—	3,000	—	
Vaktbetjäning.											
1 förste vaktmästare	800	—	—	—	300	—	—	—	1,100	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
2 vaktmästare	500	—	—	—	300	—	—	—	1,600	—	
Till vikariatsersättning, renskrifning, flitpennningar och tillfälliga biträden	—	—	—	—	—	—	—	—	8,500	—	
Summa kronor	—	—	—	—	—	—	—	—	50,600	—	

Anmärkning: Marinförvaltningen tillhörande personal af officers-, mariningenjör-, marinintendentur- och marinlökarkärerna åtnjuter aflöning å andra stater.

Marinförvaltningens
förslag d. 25/9 07 till

Stat

	Lön.		Tjänstgöringspennningar.		Orts-tillägg.		Arfvo-den eller missräkningspennningar.		Summa.		
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	
Artilleriafdelningen.											
1 kemist	4,500	—	500	—	—	—	—	—	5,000	—	Efter 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring kan lönen höjas hvarje gång med 500 kronor.
Fortifikationsafdelningen.											
1 chef	—	—	—	—	—	—	1,000	—	1,000	—	
Marinförvaltningens öfriga civila personal.											
1 amiralitetsråd	5,000	—	2,500	—	600	—	—	—	8,100	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 tjänsteman i 2:a lönegraden	3,600	—	1,800	—	400	—	—	—	5,800	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
4 dito	14,400	—	7,200	—	1,600	—	—	—	23,200	—	
1 tjänsteman i 1:a lönegraden	2,200	—	1,500	—	300	—	—	—	4,000	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med ytterligare 500 kronor.
6 dito	13,200	—	9,000	—	1,800	—	—	—	24,000	—	
1 d:o amiralitetskassör ...	2,200	—	1,500	—	300	—	500	—	4,500	—	
1 advokatfiskal, som tillika förrättar advokatfiskalsgöromålen vid Stockholms station	—	—	—	—	—	—	3,000	—	3,000	—	
Till vikariatsersättning, arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, tillfälliga biträden och renskrifningskostnad	—	—	—	—	—	—	31,000	—	31,000	—	
1 förste vaktmästare	900	—	450	—	150	—	—	—	1,500	—	
1 vaktmästare	700	—	350	—	150	—	—	—	1,200	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
3 dito	2,100	—	1,050	—	450	—	—	—	3,600	—	
Underofficerare, månads-lönare, å intendent-, artilleri-, min- och torpedafdelningarna.											
1 underoff., månadslön	2,815	—	—	—	—	—	—	—	2,815	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
3 dito, dito	8,445	—	—	—	—	—	—	—	8,445	—	
Summa kronor	60,060	—	25,850	—	5,750	—	35,500	—	127,160	—	

Anm. 1. Öfrig till marinförvaltningen hörande personal, nämligen:

Å intendentaafdelningen:

chef: marinöfverintendenten,
personal af marinintendenturkåren efter behof,

Å artilleriafdelningen:

chef: en regementsofficer af flottan,
officerare och underofficerare af flottan och kustartilleriet efter behof,

Å torped- och minafdelningarna:

chef för hvardera: en regementsofficer af flottan,
officerare och underofficerare af flottan efter behof,

Å fortifikationsafdelningen:

chef: en regementsofficer vid fortifikationen,
officerare och underofficerare vid fortifikationen efter behof,
alla å afdelningen placerade af chefen för fortifikationen,

Å ingenjörafdelningen:

chef: marinöfverdirektören,
personal af mariningenjörkåren efter behof,

Å sanitetsafdelningen:

chef: marinöfverläkaren,
personal af marinläkarekåren efter behof,

Å nautiska afdelningen:

chef: en regementsofficer af flottan,
åtnjuter aflöning från andra stater.

Anm. 2, Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen afdrages 100 kronor årligen.

De sakkunnigas
Förslag till
Stat

	Lön.		Tjänstgöringspennningar.		Orts-tillägg.		Arfvoden eller felräkningspennningar.		Summa.			
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.		
Artilleriaafdelningen.												
1 kemist.....	4,500	—	500	—	—	—	—	—	5,000	—	} Efter 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring kan lönen höjas hvarje gång med 500 kr.	
Fortifikationsafdelningen.												
1 chef.....	—	—	—	—	—	—	1,000	—	1,000	—		
Civilafdelningen.												
Chef: marinöfverkommissarien.....	6,000	—	2,700	—	800	—	—	—	9,500	—		
1 krigsråd.....	5,000	—	2,500	—	600	—	—	—	8,100	—	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.	
1 tjänsteman i 2:a lönegraden	3,600	—	1,800	—	400	—	—	—	5,800	—		} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
4 d:o.....	14,400	—	7,200	—	1,600	—	—	—	23,200	—		
1 tjänsteman i 1:a lönegraden	2,200	—	1,500	—	300	—	—	—	4,000	—	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med ytterligare 500 kr.	
8 d:o.....	17,600	—	12,000	—	2,400	—	—	—	32,000	—		
1 d:o marinkassör.....	2,200	—	1,500	—	300	—	500	—	4,500	—		
1 advokatfiskal, som tillika förrättar advokatfiskalsgöromålen vid Stockholms station.....	—	—	—	—	—	—	3,000	—	3,000	—		
1 förste vaktmästare.....	900	—	450	—	150	—	—	—	1,500	—	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.	
1 vaktmästare.....	700	—	350	—	150	—	—	—	1,200	—		
1 d:o.....	700	—	350	—	150	—	—	—	1,200	—		
Till vikariatsersättning, arfvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrifningskostnad m. m.....	—	—	—	—	—	—	—	—	30,500	—		
Till skrifmaterialier och expenser m. m.....	—	—	—	—	—	—	—	—	8,000	—		
Summa	57,800	—	30,850	—	6,850	—	4,500	—	138,500	—		

Anm. 1. Marinförvaltningen tillhörande personal af officers-, mariningenjör-, marinintendentur- och marinläkarekärerna samt fortifikationen åtnjuta aflöning å andra stater.

Anm. 2. Darest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuta fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen afdrages 100 kr. årligen.

Anm. 3. Ålderstillägg å lön utgå från femte hufvudtitelns anslag till ålderstillägg.

Marinförvaltningens
förslag d. $2\frac{1}{3}$ 08 till
Stat

	Lön.		Tjänstgöringspennningar.		Orts-tillägg.		Arfvoden eller felräkningspennningar.		Summa.		
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	
Artilleriafdelningen.											
1 kemist.....	4,500	—	500	—	—	—	—	—	5,000	—	Efter 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring kan lönen höjas hvarje gång med 500 kr.
Fortifikationsafdelningen.											
1 chef.....	—	—	—	—	—	—	1,000	—	1,000	—	
Civilafdelningen.											
Chef: första amiralitetsrådet	6,000	—	2,700	—	800	—	—	—	9,500	—	
1 amiralitetsråd.....	5,000	—	2,500	—	600	—	—	—	8,100	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 tjänsteman i 2:a lönegraden	3,600	—	1,800	—	400	—	—	—	5,800	—	
4 d.o.....	14,400	—	7,200	—	1,600	—	—	—	23,200	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 tjänsteman i 1:a lönegraden	2,200	—	1,500	—	300	—	—	—	4,000	—	
8 d.o.....	17,600	—	12,000	—	2,400	—	—	—	32,000	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 150 kr. och efter 10 år med ytterligare 150 kr.
1 d.o. marinkassör.....	2,200	—	1,500	—	300	—	500	—	4,500	—	
1 advokatfiskal, som tillika förrättar advokatfiskalsgöromålen vid Stockholms station.....	—	—	—	—	—	—	3,000	—	3,000	—	
1 fast biträde.....	1,000	—	500	—	—	—	—	—	1,500	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 150 kr. och efter 10 år med ytterligare 150 kr.
3 d.o.....	3,000	—	1,500	—	—	—	—	—	4,500	—	
1 förste vaktmästare.....	900	—	450	—	150	—	—	—	1,500	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 vaktmästare.....	700	—	350	—	150	—	—	—	1,200	—	
3 d.o.....	2,100	—	1,050	—	450	—	—	—	3,600	—	
Till vikariatsersättning, arfvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrifningskostnad m. m.....	—	—	—	—	—	—	—	—	20,400	—	
Summa	63,200	—	33,550	—	7,150	—	4,500	—	128,800	—	

- Anm. 1.** Kungl. Marinförvaltningen tillhörande personal af officers-, underofficers-, mariningenjör-, marinintendentur- och marinläkarekarerna samt fortifikationen åtnjuter aflöning å andra stater.
- Anm. 2.** Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen afdrages 100 kr. årligen.
- Anm. 3.** Ålderstillägg å lön utgå från femte hufvudtitelns anslag till ålderstillägg

De sakkunniga hafva slutligen uppgjort följande beräkning öfver den ökade kostnad, som vore förenad med de sakkunnigas och marinförvaltningens första förslag.

»Den af sistlidet års Riksdag godkända staten för marinförvaltningen slutar å ..... kronor 50,600.

Om härtill läggas dels beloppet af de dyrtidstillägg, hvilka under 1907 utgått till marinförvaltningens civila personal, eller	kronor	1,180	»	
dels renskrifningskostnad, som bestrides af extra ordinarie anslag.....	»	5,000	»	
dels extra anslag för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen	»	15,000	»	
dels ock till skrifmaterialier och expenser m. m. nu från annat anslag utgående ...	»	8,000	»	29,180
befinnas nuvarande utgifterna uppgå till	kronor			79,780.

Den af oss föreslagna staten slutar å	»			138,500
och företer alltså en ökning af	kronor			58,720.

Marinförvaltningens förslag till stat, med tillägg af ofvannämnda expensbelopp, 8,000 kr., tillhopa	kronor	135,160		
visar i förhållande till nuvarande utgifterna	»	79,780		
en kostnadsökning af.....	kronor			55,380.

Vid nu gjord jämförelse har hänsyn icke tagits till de från särskildt förslagsanslag utgående ålderstillägg».

Mot de sakkunnigas förslag angående sättet för ordnandet af revisionen inom marinförvaltningen har jag icke något att erinra. Hvad angår en af de sakkunniga ifrågasatt särskild, saklig revision af marinförvaltningens egen medelsförvaltning, synes det mig tveksamt, huruvida en sådan verkligen skall vara af behovet påkallad. För arméförvaltningens vidkommande har en dylik icke varit ifrågasatt, och, hvad järnvägsstyrelsen angår, torde dess verksamhet vara af sådan beskaffenhet, att för densamma egenartade anordningar i fråga om kontrollen kunna anses vara lämpliga. Genom anlitande af konsulenter vid handläggning af frågor om afslutande af leveransafstal eller andra kontrakt rörande materialier och förnödenheter i större omfattning lär en ytterligare garanti vinnas för, att dessa frågor komma att behandlas med

Departements-
chefen.

nödig klokhet och omtanke; och har jag, särskildt med fästadt afseende härå, funnit mig icke böra tillstyrka, att en särskild saklig revision af marinförvaltningens medelsförvaltning anordnas.

De sakkunnigas förslag angående organisationen af civilafdelningen och ökning af den å densamma anställda personal anser jag mig böra i hufvudsak biträda. Den sedan gammalt använda benämningen amiralitetsråd synes dock mig, i likhet med marinförvaltningen, lämpligare såsom titel för chefen för kameralbyrån än den af de sakkunniga föreslagna benämningen krigsråd. Hvad angår kameralbyråchefens befogenhet föranleder äfven de sakkunnigas förslag en erinran från min sida. De sakkunniga säga, att denne tjänsteman skulle öfvertaga skyldigheten att bereda och i marinförvaltningen föredraga ärenden angående uppbörd, förvaltning, användande och redovisning af de till marinförvaltningens befattning hörande medel och persedlar, dock med undantag af balans-, afskrifnings- och anmärkningsmål, med hvilka torde böra såsom hittills förfaras; samt att sådan föredragningsskyldighet syntes böra motsvaras af rätt och plikt för denne tjänsteman att i de fall, då marinförvaltningens beslut strede mot den af honom vid föredragningen uttalade mening, låta denna mening reservationsvis till protokollet antecknas.

De ärenden, hvarom här är fråga, äro de, hvilka enligt de sakkunnigas förslag skulle återflyttas från intendentaafdelningen till civilafdelningen, och förslaget att förlägga dessa ärenden till en särskild byrå med en särskild chef torde hafva afsett att förverkliga samma ändamål, för hvars vinnande nämnda ärenden med detta års ingång öfverflyttades från civilafdelningen till intendentaafdelningen, nämligen minskande af chefens för civilafdelningen arbetsbörd. Genom detta förslag skulle visserligen en lindring i detta hänseende så till vida vinnas, att marinöfverkommissarien befriades från skyldigheten att bereda och föredraga ifrågasvarande ärenden, men då enligt förslaget denne skulle deltaga i afgörandet af desamma såsom representant för den afdelning, till hvilken de höra, torde det kunna ifrågasättas, huruvida någon verkligt betydande lindring vunnas med en dylik anordning. För öfrigt har det icke synts mig fullt lämpligt att, om dessa ärenden skulle behandlas kollegialt, därmed förena föredragandes reservationsrätt, likasom det äfven synts mig kunna ifrågasättas, huruvida icke, om två målsmän för ifrågasvarande ärenden — en öfver- och en underordnad — skulle deltaga vid deras afgörande, ansvaret lätt skulle kunna kännas deladt. Därför håller jag före, att kameralbyråchefen bör i de mål, som af honom föredragas, inträda såsom ledamot i marinförvaltningen, därvid representerande civilafdelningen, och detta vare sig den kollegiala behandlingsformen bibehålles eller, såsom synes mig kunna ifrågasättas, målen afgöras af chefen ensam.

Att icke utfärda fullmakt å viss befattning, utan utnämna till tjänst i allmänhet inom viss lönegrad, torde lända till gagn för göromålens behöriga skötande.

Hvad de sakkunniga föreslagit i fråga om extra ordinarie tjänstemän och fasta biträden anser jag mig böra biträda. Att, såsom marinförvaltningen föreslagit, uppföra fasta biträden å ordinarie stat, synes mig icke lämpligt, då frågan om den ställning, dessa i allmänhet böra intaga, ännu är föremål för utredning.

Marinförvaltningen har ansett att, utöfver nu å ordinarie stat uppförda en förste vaktmästare och två vaktmästare, fyra vaktmästare erfordrades och att två af dessa borde upptagas å ordinarie stat. De sakkunniga hafva icke haft något att erinra mot antalet, men hafva hållit före, att med pröfning af frågan om förstärkning i den ordinarie vaktmästarepersonalen borde anstå, till dess frågan om beredande af lämpliga lokaler för marinförvaltningen vunnit definitiv lösning, och att alltså fyra extra vaktmästare borde anställas. I betraktande af det stora antal rum, minst 50, som vid en definitiv lösning af frågan om ämbetslokaler åt marinförvaltningen torde för ämbetsverket erfordras, synes det mig föga sannolikt, att en minskning i den nu behöfliga vaktbetjäningen kan ifrågakomma. I alla händelser kan en minskning med mera än två icke tänkas; och då behofvet af två extra vaktmästare med ständig tjänstgöring varit konstant allt sedan början af år 1902, torde en motsvarande ökning i de ordinarie vaktmästarnes antal vara fullt befogad.

Angående lämpligheten att uppdraga åt underofficerare att inom marinförvaltningen utföra vissa slag af arbeten är jag ense med marinförvaltningen och de sakkunniga. Detta behof synes mig dock kunna fyllas, på sätt för närvarande äger rum, eller genom deras kommandering till tjänstgöring inom ämbetsverket.

Beträffande af de sakkunniga föreslagna aflöningar till den ordinarie personalen och villkoren därför, arfvode till advokatfiskalen samt beräknad godtgörelse till extra ordinarie personal har jag icke något annat att erinra än att då, såsom marinförvaltningen uppgifvit, godtgörelse till extra vaktmästare redan nu plägar utgå efter 2 kronor 50 öre om dagen för en tjänstgöring under omkring 300 dagar om året, samma godtgörelse bör beräknas till 750 kronor för hvardera extra vaktmästaren. Jag vill i detta sammanhang framhålla att, ehuru med den af mig uttalade åsikt i fråga om de kamerala ärendenas afgörande det skäl för bestämmande af marinöfverkommissariens aflöning till det af de sakkunniga föreslagna belopp, att nämnda ärenden återflyttas till civilafdelningen, lärer förfalla, hvad af de sakkunniga i öfrigt i berörda hänseende anförts till fullo torde motivera samma aflöning.

I anslaget till »vikariatsersättning, arfvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrifningskostnad m. m.» torde äfven böra upptagas ersättning åt de konsulenter, hvilka, på sätt förut nämnts, skulle biträda vid handläggning af vissa frågor; och lärer denna ersättning böra beräknas till samma belopp, som för motsvarande ändamål upptagits i arméförvaltningens stat, eller 3,000 kronor.

Någon anledning att vidtaga ändring i det hittills brukliga förfarandet att gälda kostnaden för renskrifning af kontrakt och dylika handlingar, afseende fartygsbyggnader, af anslagen till dessa byggnader synes mig icke föreligga. Jag håller nämligen före, att berörda renskrifningsarbete har ett så nära samband med fartygens byggande, att kostnaderna därför böra bestridas på samma sätt som kostnaderna för vederbörande ritningar och kopiering af ritningar, hvilka kostnader alltid utgå af byggnadsanslaget. Härtill kommer svårigheten att beräkna beloppet af utgifter af ifrågavarande slag, då detta naturligtvis är beroende på omfattningen af under året förekommande byggnadsarbeten.

Ett med det sistnämnda likartadt skäl gäller äfven i fråga om de sakkunnigas förslag att i marinförvaltningens stat upptaga ett fast anslag till bestridande af kostnaden för skrifmaterialier, expenser m. m. i stället för att, såsom nu, af femte hufvudtitelns förslagsanslag för berörda ändamål anvisa medel åt marinförvaltningen. Det ligger nämligen i sakens natur, att i ett verk, hvilket såsom marinförvaltningen har att handlägga ärenden af synnerligen mångskiftande art, kostnader af beskaffenhet att böra gäldas af expensmedlen icke obetydligt växla; och då för alla öfriga till sjöförsvarsdepartementet hörande myndigheter medel för berörda ändamål anvisas af nämnda förslagsanslag, synes mig skäl icke föreligga att beträffande marinförvaltningen, åt hvilken från anslaget i fråga under innevarande år anvisats ett belopp af 12,000 kronor, uti nu omhandlade hänseende införa ett annat förfaringssätt.

Med iakttagande i tillämpliga delar af hvad jag ofvan anført och då jag finner det af marinförvaltningen såsom behöfligt ansedda belopp af 2,000 kronor böra upptagas för extra renskrifningskostnader, skulle anslaget till »vikariatsersättning, arfvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrifningskostnad m. m.», sådant samma anslag af de sakkunniga upptagits, å ena sidan minskas med 2,900 kronor, nämligen dels 2,000 kronor i fråga om extra renskrifningskostnader och dels skillnaden mellan af de sakkunniga upptagen ersättning åt fyra extra vaktmästare, 2,400 kronor, och ersättning enligt af mig angifna grunder åt två extra vaktmästare, 1,500 kronor, men å andra sidan ökas med 3,000 kronor, ersättning åt förenämnda konsulenter. Detta anslags slutsumma skulle således komma att ökas med 100 kronor. Vidare skulle tillkomma aflöning åt två ordinarie vaktmästare, 2,400

kronor, hvaremot det belopp, 8,000 kronor, som upptagits i de sakkunnigas förslag »till skrifmaterialier och expenser m. m.» skulle utgå. Slutsumman enligt nämnda förslag, 138,500 kronor, skulle alltså komma att minskas med 5,500 kronor eller till 133,000 kronor, hvilket motsvarar en ökning i den för närvarande gällande staten för marinförvaltningen af 82,400 kronor.

Verkställer man en kostnadsberäkning, på sätt de sakkunniga gjort men med iakttagande af de af mig angifna ändringar i de sakkunnigas förslag, erhålles följande resultat:

Den af sistlidet års Riksdag godkända staten för marinförvaltningen slutar å	kronor	50,600: —
Om härtill läggas dels beloppet af de dyrtidstillägg, hvilka under år 1907 utgått till marinförvaltningens civila personal eller	kronor	1,180: —
och dels extra anslag för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen	»	15,000: —
	»	16,180: —
befinnas nuvarande utgifterna uppgå till	kronor	66,780: —
Staten enligt de af mig angifna grunder slutar å	kronor	133,000: —
Drages härifrån nyssnämnda belopp	»	66,780: —
uppstår alltså en ökning af	kronor	66,220: —

Vinner min i fråga om förslaget till stat för marinförvaltningen uttalade uppfattning Eders Kungl. Maj:ts bifall, torde den till innevarande års Riksdag redan gjorda nådiga framställning om ökning i anslaget till marinförvaltningen med förslagsvis 87,900 kronor förfalla.

Slutligen anser jag mig böra påpeka, att tjänsteinnehafvare, som komma att tillträda sin befattning efter den föreslagna nya lönestatens trädande i kraft, böra genom af Eders Kungl. Maj:t meddelad bestämmelse befrias från skyldigheten att inträda såsom delägare i flottans pensionskassa.

De delar af de sakkunnigas utlåtande, hvilka jag icke i mitt yttre särskildt berört och hvilka i allmänhet synas mig välbetänkta, torde afse frågor, som uteslutande hafva samband med instruktionen för ämbetsverket.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen, dels att

1:o godkänna följande förslag till aflöningsstat för marinförvaltningen:

	Lön.		Tjänstgöringspennin- gar.		Orts- tillägg.		Arfvoden eller fel- räknings- pennin- gar.		Summa.		
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	
Artilleriaafdelningen.											
1 kemist.....	4,500	—	500	—	—	—	—	—	—	5,000	Efter 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring kan lönen höjas hvarje gång med 500 kr.
Fortifikationsafdelningen.											
1 chef.....	—	—	—	—	—	—	1,000	—	—	1,000	
Civilafdelningen.											
Chef: marinöfverkommissarien.....	6,000	—	2,700	—	800	—	—	—	—	9,500	
1 amiralitetsråd.....	5,000	—	2,500	—	600	—	—	—	—	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 tjänsteman i 2:a lönegraden.....	3,600	—	1,800	—	400	—	—	—	—	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr.
4 d:o.....	14,400	—	7,200	—	1,600	—	—	—	—	23,200	och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 tjänsteman i 1:a lönegraden.....	2,200	—	1,500	—	300	—	—	—	—	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr.
8 d:o.....	17,600	—	12,000	—	2,400	—	—	—	—	32,000	efter 10 år med ytterligare 500 kr. och
1 d:o, marinkassör.....	2,200	—	1,500	—	300	—	500	—	—	4,500	efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 advokatfiskal, som tillika förreättar advokatfiskalsgöromålen vid Stockholms station.....	—	—	—	—	—	—	3,000	—	—	3,000	
1 förste vaktmästare.....	900	—	450	—	150	—	—	—	—	1,500	
1 vaktmästare.....	700	—	350	—	150	—	—	—	—	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
3 d:o.....	2,100	—	1,050	—	450	—	—	—	—	3,600	
Till vikariatsersättning, arfvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrifningskostnad m. m.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30,600	
Summa	59,200	—	31,550	—	7,150	—	4,500	—	—	133,000	

Ann. 1. Öfrig, marinförvaltningen tillhörande personal af officers-, underofficers-, mariningenjör-, marinintendentur- och marinläkarekärerna samt fortifikationen åtnjuter af öning å andra stater.

Ann. 2. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen afdrages 100 kr. årligen.

Ann. 3. Ålderstillägg å lön utgå från femte hufvudtitelns anslag till ålderstillägg.

2:o) besluta, att denna stat skall träda i kraft den 1 januari 1909 under förutsättning att Eders Kungl. Maj:t dessförinnan meddelar föreskrift därom, att samtliga till civilafdelningen hörande ordinarie tjänstemän och vaktmästare skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag;

3:o) godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmånerna för den till civilafdelningen hörande personalen nämligen:

att innehafvare af ordinarie befattning skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af ämbetsverket eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende äfvensom därest ämbetsverkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att detsamma ej längre kan såsom själfständigt ämbetsverk anses, eller därest vissa, ifrågavarande ämbetsverk tillhörande göromål öfverflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Eders Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas;

att med ordinarie befattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning i nämnda ämbetsverk ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Eders Kungl. Maj:ts oktroy försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som hälst, såframt ej, hvad angår marinöfverkommisarien och amiralitetsrådet, Eders Kungl. Maj:t och, hvad angår innehafvare af annan befattning, marinförvaltningen, uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt på tjänstgöringen i ämbetsverket, finner uppdraget eller befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas;

att tjänsteman är skyldig att tjänstgöra i den särskilda befattning, där han, till befordran af arbetets oafbrutna gång, befinnes vara lämplig och behöflig;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men

för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöningen ej må utgå till tjänsteman eller vaktmästare för den tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman eller vaktmästare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke af marinförvaltningen pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej marinförvaltningen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning i marinförvaltningen, densamma, mot åtnjutande i först nämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor, att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare

därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om marinförvaltningens omorganisation;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att tjänstemännen äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, marinöfverkommissarien, amiralitetsrådet och tjänstemännen af andra lönegraden en hvar under en och en half månad samt tjänstemännen af första lönegraden en hvar under en månad;

att tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid af året, som af chefen för marinförvaltningen bestämmes, begagna sig af semester;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt; samt

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Eders Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

4:o) förklara

ej mindre att en hvar, som med eller efter 1909 års ingång tillträder ordinarie befattning i marinförvaltningen å civilafdelningen, skall vara pliktig att underkasta sig nu omförmälda villkor och bestämmelser;

än äfven att de förutvarande innehafvare af ordinarie befattningar i marinförvaltningen å civilafdelningen eller kansliet, hvilka icke före den 1 november 1908 anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nyssnämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

5:o) höja det i riksstaten under femte hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag till marinförvaltningen från 50,600 kronor till 133,000 eller således med 82,400 kronor;

dels ock att, med godkännande af sådan ändring i organisationen af flottans marinläkarekår, att med marinöfverläkaretjänsten icke vidare skall förenas befattning såsom förste läkare vid flottans station i Stockholm, för berörda ändamål anvisa å extra stat för år 1909 ett belopp af 7,825 kronor.

Till denna departementschefens hemställan, hvori statsrådets öfriga ledamöter instämde, tacktes Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse en vid detta protokoll fogad bilaga utvisar.

Ex protocollo:

Carl Ridderstad.